ΕΤΟΣ Α'.

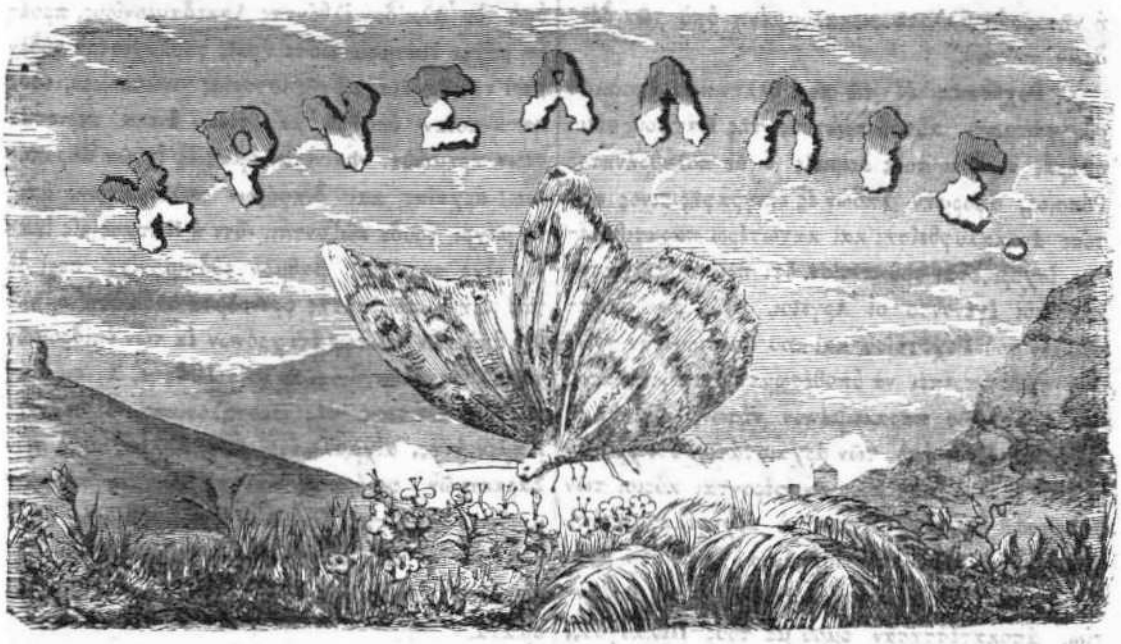

ΦΙΛΟΛΟΓΙΑ—ΚΑΛΛΙΤΕΧΝΙΑ—ΠΟΙΚΙΛΑ.

ΤΟΜΟΣ Α'. | 1 ΙΟΥΛΙΟΥ, 1863. | ΦΥΛΛΑΔΙΟΝ 13.

ΝΗΣΟΣ ΠΑΤΜΟΣ.

Ἱκανὸς εἰς διαφόρους ἑλληνικὰς ἐφημερίδας λόγος ἐγένετο περὶ τῆς ὅσον οὔπω ἀρξομένης δημοσιεύσεως συγγράμματος μοναδικοῦ τέως παρ' ἡμῖν εἰς τὸ εἶδός του, καὶ μεγίστην περιποιοῦντος τιμὴν εἰς τὸν συγγραφέα αὐτοῦ τὸν μουσοτραφῆ καὶ ἀγαθὸν φίλον μου Κ. Ἰωάννην Σακελλίωνα, ἐπιγραφομένου δὲ « Ἀναγραφὴ τῆς ἐν τῇ κατὰ τὴν Πάτμον ἱερᾷ καὶ βασιλικῇ Μονῇ τοῦ θεολόγου Βιβλιοθήκης.» Πάντες ἀπεκδεχόμενοι οἱ τῆς προγονικῆς εὐκλείας ἐρασταί, τὴν ὅσον ἔνεστι ταχεῖαν δημοσίευσιν τῆς Ἀναγραφῆς ταύτης, ὑπὲρ ἧς καὶ ἡ Ἀκαδημαϊκὴ Σύγκλητος ἀπεφάνθη μετὰ πλείστων ἐπαίνων, πεπείσμεθα ὅτι περιέργως ἐπιθυμοῦσι νὰ γνωρίσωσιν ὁποία τις ἐστὶν ἡ Πάτμος καὶ ὁποία ἡ βιβλιοθήκη αὐτῆς, ἧς ἡ δημοσίευσις Ἀναγραφῆς προαγγέλλεται. Τούτων δ' οὕτως ἐχόντων, προσφέρομεν εἰς τοὺς ἀναγνώστας τῆς Χρυσαλλίδος συνοπτικὴν ἅμα καὶ ἱστορικὴν περιγραφὴν τῆς νήσου ταύτης, εἰς ἣν πρὸ μικροῦ ἕνεκα ἰδίων μελετῶν ἠναγκάσθημεν νὰ μεταβῶμεν.

Ἡ νῆσος Πάτμος, ἀνήκουσα εἰς τὸ σύμπλεγμα τῶν Ἀνατολικῶν Σποράδων, ἐκτείνεται, κατὰ τὸν Ἄγγλον ὑδρογράφον Graves, μεταξὺ τοῦ 33' καὶ τοῦ 38' καὶ 10" τῆς 26° ἀνατολικοῦ μήκους καὶ μεταξὺ τοῦ 17' 50" καὶ 23' τῆς 37° βορείου πλάτους ἀπὸ τὸν Μεσημβρινὸν τοῦ ἐν Γρενοβικῷ ἀστεροσκοπείου· ἔχει δὲ 15 χιλιομέτρων μῆκος ἐπὶ 10 πλάτους ἤτοι 60 περίπου χιλιομέτρων περιφέρειαν. Ὁ Πλίνιος ὁρίζει τὴν περίμετρον αὐτῆς εἰς τριάκοντα χιλιάδας ῥωμαϊκῶν βημάτων, οὐδεὶς δ' ἕτερος τῶν ἀρχαίων γεωγράφων, οὔτε ὁ Σκύλαξ, οὔτε ὁ Ἀγαθήμερος, οὔτε ὁ Ἰσίδωρος δίδουσι πληροφορίας περὶ αὐτῆς, μόνου τοῦ Στράβωνος καὶ τοῦ Εὐσταθίου εἰς Διονύσιον ἐν παρόδῳ μνείαν ποιουμένων ταύτης. Περίεργον δὲ ἀποβαίνει πῶς ἡ νῆσος αὕτη, ἡ κειμένη ἐν τῷ μέσῳ τῶν Σποράδων καὶ τῶν Κυκλάδων, τόσῳ ὀλίγον προσείλκυσε τὴν προσοχὴν τῶν ἀρχαίων, ἐνῷ νησίδες μικρότεραι καὶ πάντη ἄσημοι δὲν διέφυγον αὐτήν. Περὶ δὲ τοῦ ὀνόματος Πάτμος, ὁ μὲν Μελέτιος μυθολογεῖ ὅτι προσέλαβεν ἡ νῆσος ἀπὸ πατήματος δῆθεν τοῦ Ποσειδῶνος, ὁ δὲ Βωχὰρ παράγει αὐτὸ ἀπὸ Συριακῆς τινος λέξεως δηλούσης *τερέβινθος*, παραδεχόμενος ὅτι

ἡ νῆσος ἦν ἄλλοτε κεκαλυμμένη ὑπὸ τῶν δένδρων τούτων.

Ὁ Ῥοχέττιος ἐν τῷ περὶ ἑλληνικῶν ἀποικιῶν συγγράμματι αὐτοῦ πρώτους τῆς Πάτμου οἰκιστῆρας νομίζει τοὺς Δωριεῖς· ὁ δὲ πολυθρήνητος Ῥόσσιος, ἀφορμὴν λαβὼν ἐξ ἐπιγραφῆς τινος αὐτόσε ἀνακαλυφθείσης καὶ κατωτέρω παρατιθεμένης, ἰσχυρίζεται τοὐναντίον, ὅτι πρῶτοι τῆς νήσου κάτοικοι ἐγένοντο οἱ Ἀργεῖοι. Ἀλλ' ἂν ἀσπασθῶμεν τοῦ Ῥοχεττίου καὶ τοῦ Ῥοσσίου τὴν γνώμην τότε πρέπει νὰ ὑποθέσωμεν ὅτι ὀψιαίτατα, ἀναλόγως τῶν παρακειμένων νήσων, ᾠκίσθη ἡ Πάτμος, διότι ἀπὸ τῶν ἀρχαιοτάτων ἔτι χρόνων (1369 π. Χ.) οἱ Κᾶρες ἀναφέρονται κύριοι τῶν θαλασσῶν τούτων. Ἅπαν τὸ ἀρχιπέλαγος, ἀπὸ τῆς μικρᾶς νήσου Σκύρου, ἔνθα, κατὰ τὴν μαρτυρίαν τοῦ Νικολάου παρὰ Στεφάνῳ τῷ Βυζαντίῳ, ἀποκατέστησαν ὁμοῦ μὲ τοὺς Πελασγούς, μέχρι τῆς νήσου Ῥόδου, ὑπέκυψεν ὑπὸ τὸ κράτος αὐτῶν· ὀνομαστὶ δὲ Διόδωρος ὁ Σικελιώτης ἀναφέρει ὡς ὑπ' αὐτῶν οἰκισθείσας δύο οὐχὶ πολὺ μακρὰν τῆς Πάτμου κειμένας νησίδας « Κάλυδναν δὲ καὶ Νίσυρον, λέγει οὗτος, τὸ μὲν ἀρχαῖον Κᾶρες κατῴκησαν . . . » Πῶς λοιπὸν δυνάμεθα νὰ παραδεχθῶμεν ὅτι οἱ μὲν οἰκίσαντες ἀφ' ἑνὸς τὴν Νίσυρον καὶ Κάλυδναν, ἀφ' ἑτέρου δὲ τὴν Σάμον Κᾶρες, οὐδεμίαν ἔδωκαν προσοχὴν εἰς τὴν Πάτμον, ὀψιαίτερον δὲ οἱ Δωριεῖς καὶ Ἀργεῖοι ᾤκησαν αὐτήν; Ἴσως κατὰ τοὺς μετέπειτα χρόνους ἀποικίαι τοιούτων διῆλθον τῆς Πάτμου καὶ ἐπαγίωσαν τὴν ἐπ' αὐτῆς καὶ τῶν λοιπῶν νήσων ἰσχὺν αὐτῶν, κατὰ τὴν μαρτυρίαν Σκύλακος τοῦ Καρυανδέως, λέγοντος ὅτι ἡ Κάλυμνος ἀνῆκεν εἰς τοὺς Δωριεῖς, καὶ τοῦ Ἡροδότου ἐπιμαρτυροῦντος ὅτι ἡ Κάλυδνα καὶ ἡ Νίσυρος ἦσαν ἄποικοι Δωριέων, τεταγμέναι ὑπὸ τοῖς βασιλεῦσι τῆς Ἁλικαρνασσοῦ. Περικοπή τις ὅμως τοῦ Διοδώρου Σικελιώτου, μνημονεύουσα ἐγχωρίων κατοίκων περὶ τὴν Κάλυδναν, βασιμοποιεῖ τὴν ὑπόθεσιν ἡμῶν «Κατὰ δὲ τὸν ἐκ Τροίας ἀπόπλουν, λέγει, τέτταρες τῶν Ἀγαμέμνονος νηῶν ἐξέωσαν περὶ Κάλυδναν, καὶ τοῖς ἐγχωρίοις καταμιγέντες κατῴκησαν». Ἀλλὰ τίνες ἦσαν οἱ ἐγχώριοι οὗτοι, εἰ μὴ Καρῶν ἔκγονοι;

Σκότος βαθὺ καλύπτει τὴν ἀρχαίαν ἱστορίαν τῆς Πάτμου, ἧς τὸ ὄνομα ἀπαντῶμεν κατὰ πρῶτον παρὰ Θουκυδίδῃ, καθ' ἣν ἐποχὴν (428 π. Χ.) Πάχης ὁ τῶν Ἀθηναίων στρατηγός, καταδιώκων τοὺς πρὸς βοήθειαν τῶν Μιτυληναίων ὑπὸ τὸν Ἀλκίδαν ἐλθόντας Λακεδαιμονίους, προέβη μέχρι Πάτμου, ὥστε ἡμεῖς τοὐλάχιστον οὐδὲν περὶ τῆς ἀρχαίας αὐτῆς ἱστορίας γινώσκομεν, οὐδὲ κατὰ ποίαν ἐποχὴν καὶ τίνων ἕνεκα περιστάσεων ἠρημώθη. Φαίνεται ὅμως ἐξ ἰχνῶν ἀκροπόλεως ἀρχαίας καὶ διαφόρων πολισμάτων, ἅτινα μέχρι τοῦδε σώζονται, ὅτι ἡ Πάτμος εἰς ἱκανὸν εἶχε περιέλθει βαθμὸν εὐδαιμονίας· περὶ δὲ τῆς ἐρημώσεως αὐτῆς φρονοῦμεν ὅτι αὕτη ἐπῆλθεν ἀπὸ τῶν πρώτων ἔτι χρόνων ἐκ τῶν ἐπιδρομῶν τῶν Σαρακηνῶν, διότι ἐν ἔτει 704, μ. Χ. συμβάσης τῆς ἁλώσεως τῆς Θεσσαλονίκης, ὁ Ἰωάννης Καμενιάτης, αἰχμάλωτος μετ' ἄλλων, ὑπὸ τῶν Σαρακηνῶν φερόμενος καὶ εἰς Πάτμον προσορμισθεὶς διηγεῖται ὅτι εὗρεν αὐτὴν ἔρημον, ὑποστὰς μετὰ τῶν λοιπῶν συναιχμαλώτων του ἐπὶ ἓξ ὅλας ἡμέρας σφοδρᾶς δίψης τὰ ἀποτελέσματα.

Ἐν ἔτει 1088 ὁ αὐτοκράτωρ Ἀλέξιος ὁ Κομνηνὸς διὰ χρυσοβούλλου παρεχώρησε τὴν νῆσον ὁλόκληρον εἰς τὸν μοναχὸν Χριστόδουλον τὸν Λατρηνόν· οὗτος δὲ προσκαλεσάμενος ἐργάτας, ἤρξατο τὴν οἰκοδομὴν τοῦ μοναστηρίου τοῦ Θεολόγου· ἀλλ' οἱ ἐργάται βιαζόμενοι ὑπὸ τῶν βιωτικῶν ἀναγκῶν, ἔλαβον τὴν ἄδειαν νὰ φέρωσι καὶ τὰς οἰκογενείας αὐτῶν, καὶ κτίσαντες πρὸς τὸ μεσημβρινὸν τῆς νήσου εὐτελεῖς καλύβας, ἔθεντο οὕτω τὰ θεμέλια τοῦ νεωτέρου συνοικισμοῦ τῆς Πάτμου. Εἰς τοὺς πρώτους τούτους κατοίκους προσετέθησαν βαθμηδὸν καὶ ἕτεροι, ὥστε τοιουτοτρόπως ἡ νῆσος αὕτη ἕνεκα τοῦ σεβασμοῦ, ὃν ἐνέπνεεν ὡς ἐκ τῶν ἱερῶν αὐτῆς ἀναμνήσεων, καὶ τοῦ ὀχυροῦ συνάμα τοῦ Μοναστηρίου αὐτῆς, ἔνθα οἱ κάτοικοι κατέφευγον ἐν ἀνάγκῃ, ὅπως ἀπαλλαγῶσι τῶν πειρατικῶν ἐπιδρομῶν, περιῆλθεν εἰς ἱκανὴν εὐημερίαν.

Ἡ Πάτμος μακρόθεν ὁρωμένη φαίνεται λίαν ξηρὰ καὶ ἄγονος, ὁ δὲ ναυτικὸς βίος εἰς ὃν κατὰ μέγα μέρος οἱ κάτοικοι αὐτῆς εἰσὶν ἐπιδεδομένοι, συντελεῖ ὅπως ὀλίγον ἐν αὐτῇ ὑπάρχῃ ἀνεπτυγμένη ἡ καλλιέργεια ἀγρῶν καὶ ἀμπελώνων· οὐχ ἧττον ὅμως τῷ ἐπὶ τὴν πόλιν ἀνιόντι καὶ ἄμπελοι παρίστανται καὶ ἀγροὶ καὶ δένδρα ἱκανά. Φαίνεται δὲ ὅτι πρότερον ἡ Πάτμος ἦν κατάφυτος δένδρων, τοῦθ' ὅπερ βεβαιοῖ ὁ ἐν ἔτει 1678 περὶ αὐτῆς γράψας ἱεράρχης τῆς Σάμου Ἰωσὴφ Γεωργειρήνης, λέγων ὅτι ἡ γῆ της εἶν' ἐριβώλαξ καὶ γόνιμος, παράγουσα πυρούς, σίτους, καὶ λαχανικὰ πολυάριθμα, καὶ ὅτι ἡ νῆσος γέμει

ἀμπέλων καὶ συκῶν καὶ λιμονιῶν καὶ πορτοκαλλιῶν. Ὁ Κρούσιος ἀφ' ἑτέρου, εἰς ἀντίφασιν περιπίπτων, λέγει ὅτι ἡ νῆσος αὕτη οὔτε σταφυλὰς, οὔτε σίτους παράγει, μόνον δὲ τὸ μοναστήριον ἔχει ἱκανὰς ἀμπέλους καὶ κήπους· ἀλλὰ, τῆς γῆς αὐτῆς μὴ παραγούσης σταφυλὰς καὶ σίτους, περίεργον ἀποβαίνει πῶς τὸ μοναστήριον ἐκέκτητο ἀμπέλους καὶ κήπους.

Ὁ λιμὴν τῆς Πάτμου, *Σκάλα* κοινῶς λεγόμενος, χρησιμεύει ἄριστον τῶν πλοίων ὁρμητήριον, καί τοι ὁ εὖρος προσβάλλει αὐτὸν ὀλίγον· πλησίον δὲ τοῦ λιμένος οὗ πρὸ πολλῶν ἐτῶν ἤρξαντο οἱ κάτοικοι νὰ κατασκευάζωσιν οἴκους καὶ ἀποθήκας, ὥστε σήμερον τὸ παρὰ τὸν λιμένα πολισμάτιον ἀριθμεῖ περὶ τὰς ἑκατὸν οἰκίας καὶ ἀποθήκας. Ἡ δὲ πόλις κεῖται ἐπὶ λόφου τινος, εἰς ὃν ἀνέρχεταί τις ἐπὶ ἡμιόνων ἐντὸς τετάρτου ὥρας. Ἡ ἄγουσα εἰς τὴν πόλιν ὁδὸς εἶναι λίαν ἀνάντης καὶ ἤθελεν εἶσθαι λίαν δυσανάβατος, εἰ μὴ ὁ ἐκ Σαμίων τὸ γένος ἔλκων ἀοίδιμος μητροπολίτης Σάρδεων Νεκτάριος, κατεσκεύαζε ταύτην ἰδίοις ἀναλώμασιν. Ἡ πόλις τῆς Πάτμου, περιλαμβάνουσα ὑπὲρ τοὺς τετρακοσίους οἴκους, καὶ 4000—5000 κατοίκων, ἐκτείνεται πέριξ τοῦ Μοναστηρίου, ὅπερ ὡς ἐκ τοῦ ὑψιδμήτου αὐτοῦ ἐπισκοπεῖ τὴν νῆσον ἅπασαν· αἱ ὁδοὶ τῆς πόλεως εἰσὶν ἀνώμαλοι καὶ ὡς ἀπανταχοῦ τῆς Τουρκίας συμβαίνει ἀκανόνιστοι, οἱ δὲ οἶκοι, καί τοι ἔξωθεν οὐδεμίαν ἐντύπωσιν προξενοῦσιν, ἔσωθεν ὅμως εἰσὶ κεκοσμημένοι διὰ φιλοκαλίας, ἣν εἰς ὀλιγίστας τῶν νήσων τοῦ Αἰγαίου ἀπαντᾷ τις· τοῦτο δὲ διότι οἱ Πάτμιοι εἰς τὴν ναυτιλίαν ἐγκαίρως ἐπιδοθέντες καὶ πρὸς τὴν Εὐρώπην, ἰδίᾳ δὲ κατὰ τὸν Στοκώβιον, πρὸς τὴν Ἀγκῶνα σχέσεις πολλὰς συνάψαντες, ἐπλούτισαν λίαν ἐκ τοῦ ἐμπορίου.

Τὸ Μοναστήριον τοῦ Θεολόγου κεῖται εἰς τὴν κορυφὴν βουνοῦ τινος καὶ εἰς τὴν αὐτὴν θέσιν, ἐν ᾗ ἄλλοτε ὑπῆρχε ναὸς τῆς Ἀρτέμιδος· ἐδείματο δὲ τὸν ναὸν τοῦτον ὁ Ὀρέστης μετὰ τὸν φόνον τῆς μητρὸς αὐτοῦ Κλυταιμνήστρας, διωκόμενος ὑπὸ μητροφόνου μανίας, ὅπως τεκμαιρόμεθα ἐξ ἐπιγραφῆς τινος, ἧς ἀνωτέρω ἐμνήσθημεν, ἀνακαλυφθείσης ἐπί τινος τάφου καὶ οὕτως ἐχούσης·

ΑΓΑΘΗ ΤΥΧΗ
ΑΥΤΗ ΠΑΡΘΕΝΙΚΗ ΕΛΑΦΗΒΟΛΟΣ ΑΡΗΤΕΙΡΑΝ
ΘΗΚΑΤΟ ΚΥΔ. . ΠΗΝ ΓΛΑΥΚΙΕΟ ΘΥΓΑΤΡΑ
ΥΔΡΟΦΟΡΟΝ ΗΝ.. Ν.ΠΑΤΝ..ΠΑΡΑΒΩΜΙΑ ΡΕΞΑΙ
ΣΠΑΙΡΟΝΤΩΝ ΑΙΓΩΝ ΕΜΒΡΥΑ ΚΑΛΛΙΘΥΤΩΝ
. . . . . ΠΑΙΣ Η ΔΕ ΤΙΘΗΝΗ
ΕΚ ΤΕΡΕΙΝΗΣ ΗΒΗΣ ΕΚΤΡΟΦΟΣ ΕΣΤΙ ΠΑΤΝΟΣ
ΝΗΣΟΣ Α.. ΑΥΡΟΤΑΤΗ ΑΗΤΩΙΔΟΣ ΗΣ ΠΡΟΒΕ-
[ΒΗΚΕ
ΒΕΝΘΕΣΙΝ... ΕΔΡΑΝΑ ΡΥΟΜΕΝΗ Γ. . . .
. . . . . Ν ΟΝ ΑΡΕΙΟΣ ΕΙΣΕΝ ΟΡΕΣΤΗΣ
ΣΑΜ . . . . ΜΗΤΡΟΦΟΝΟΥ ΜΑΝΙΗΣ
ΤΗΝ ΔΕΚΑΤΗΝ Φ. . . ΑΤΗΡ ΣΟΦΟΥ ΙΗΤΗΡΟΣ
ΓΛΑΥΚΙΕΟΥ. . . ΑΥΛΑΙΣ ΑΡΤΕΜΙΔΟΣ ΣΚΥΘΙΗΣ
ΑΙΓΑΙΟΥ ΠΑΩΣΑΣΑ ΠΟΡΟΥ ΔΥΣΧΕΙΜΕΡΟΝ
[ΟΙΔΜΑ
ΟΡΠΑΚ. . . ΘΑΛ . . ΩΣ ΘΕΜΙΣ ΗΓΑΛΙΣΕΝ
ΕΥΤΥΧΩΣ.

Ἐσώζετο δὲ τὸ ἄγαλμα τῆς Ἀρτέμιδος μέχρι τῶν χρόνων τοῦ ὁσίου Χριστοδούλου, ὅστις, καθ' ἃ ὁ τοῦ βίου αὐτοῦ συγγράψας μοναχὸς Ἀγάπιος ἀναφέρει, «πρῶτον ἐσύντριψεν ἕνα εἴδωλον ὁποῦ εἴχασιν ἐκεῖ μὲ τέχνην πολλὴν εἰς τὸ ὄνομα τῆς Ἀρτέμιδος.»

Τὸ μοναστήριον, δυνάμενον νὰ θεωρηθῇ ἀληθὲς φρούριον, ὑψοῦται ἑξακοσίους ἑξήκοντα ἀγγλικοὺς πόδας ὑπὲρ τὴν ἐπιφάνειαν τῆς θαλάσσης· ἐκ δὲ τῆς στέγης αὐτοῦ οὐχὶ μόνον τὸ Ἰκάριον ἅπαν καταφαίνεται, ἀλλὰ καὶ πολλαὶ τῶν Κυκλάδων νήσων. Ἀντιπαράκειται δὲ αὐτοῦ εἰς ὕψος μεγαλήτερον (874 ἀγγλ. ποδῶν) ναός τις ἐπ' ὀνόματι τοῦ προφήτου Ἡλιοῦ καὶ, μεταξὺ τῶν δύο τούτων εἰς ὀλίγην ἀπόστασιν ἀπὸ τοῦ μοναστηρίου τοῦ Θεολόγου εἰς μέρος χθαμαλὸν, ὑπάρχει ἕτερόν τι μοναστήριον γυναικεῖον, ὅπερ ἐν ἔτει 1602 Παρθένιός τις Παγκώστας ἐδείματο. Οἱ διαιτώμενοι συνήθως ἐν τῷ μοναστηρίῳ τοῦ Θεολόγου μοναχοὶ ἀριθμοῦνται περὶ τοὺς δεκαπέντε ἢ εἴκοσιν· ἀλλ' ὁ ἀριθμὸς τῶν πατέρων καθόλου συμποσοῦται εἰς πεντήκοντα περίπου, ὧν οἱ πλεῖστοι διατρίβουσιν ἐκτὸς τῆς Πάτμου εἰς ὑπηρεσίαν τῆς Μονῆς ἢ εἰς τὰ διάφορα Μετόχια ἅτινα κέκτηται αὕτη. Ὑπάρχει δὲ παρὰ τοῖς πατράσιν ἐν ἰσχύϊ ἡ ὑποτύπωσις ἣν διέγραψεν ὁ ὅσιος Χριστόδουλος, ἐκτὸς παραλλαγῶν τινων, ἃς οἱ νῦν χρόνοι ἀπαραιτήτους καθίστων.

Ὁ ναὸς ὁ τιμώμενος ἐπ' ὀνόματι τοῦ Ἁγίου Ἰωάννου τοῦ Θεολόγου καὶ ὑπάρχων ἀριστερόθεν τῷ εἰσερχομένῳ εἰς τὴν Μονὴν ἀναμιμνήσκει τὴν ἐν τῇ νήσῳ ταύτῃ διατριβὴν τοῦ Ἱεροῦ Εὐαγγελιστοῦ καὶ τὴν αὐτόσε ἐπισυμβάσαν ὀπτασίαν αὐτοῦ, ἣν ἐν τῇ βίβλῳ τῆς Ἀποκαλύψεως ἔγγραψεν, ὡς ὁ ἴδιος λέγει, «Ἐγενόμην ἐν τῇ νήσῳ Πάτμῳ . . . » ἔνθα ἐξωρίσθη ὑπὸ τοῦ Δομιτιανοῦ. Πόσον χρόνον

ὁ Ἰωάννης διέτριψεν εἰς Πάτμον, οἱ τὸν βίον αὐτοῦ συγγράψαντες ἀκριβῶς δὲν ὁρίζουσι, διότι τὸ μὲν χρονικὸν τοῦ Πασχάλη λέγει, ὅτι πεντεκαίδεκα ἔτη αὐτόσε διέτριψεν, ὁ δὲ Ἅγιος Εἰρηναῖος εἰς πέντε μόνον ἔτη καταβιβάζει τὴν αὐτόθι διαπτρίβήν του, ἕτεροι δὲ ὡς Βικτωριανὸς ὁ ἐπίσκοπος τοῦ Πετὼ καὶ ὁ ἱεράρχης Πριμάτιος ἁπλῶς ἀναφέρουσιν ὅτι ὁ Ἅγιος Ἰωάννης ἐπέμφθη εἰς Πάτμον ἵνα ἐργάζηται εἰς τὰ μεταλλωρυχεῖα, ἅτινα ὅμως οὐδόλως νῦν ὑπάρχουσιν· ἀλλ' ἐπειδὴ ἡ μὲν κατατδίωξις τοῦ Δομιτιανοῦ ἤρξατο τῷ 95 ἔτει μ. Χ. τῇ δὲ 18 σεπτεμβρίου τοῦ ἑπομένου ἔτους ὁ Δομιτιανὸς ἐφονεύθη, καὶ τῆς Γερουσίας ἀκυρωσάσης πάσας τὰς πράξεις αὐτοῦ, ὁ Νέρβας προσεκάλεσεν ὅλους τοὺς ἐξορίστους, ὁ Τουρνεφόρτιος ὑποτίθησιν ὅτι ἡ ἐξορία τοῦ Ἁγίου Ἰωάννου εἰς Πάτμον διήρκεσε δεκαοκτὼ μόνον μῆνας καὶ ὅτι οὗτος ἐπέστρεψεν εἰς Ἔφεσον κατὰ φεβρουάριον ἢ μάρτιον τοῦ ἔτους 97 μ. Χ.

Ἀρχιτεκτονικῶς θεωρούμενος ὁ ναὸς τοῦ Ἁγίου Ἰωάννου εἶναι ἴσως μικροῦ λόγου ἄξιος, ἀλλ' ἡ ἀρχαιότης καὶ αἱ ἀναμνήσεις αὐτοῦ ἐμποιοῦσιν ἐντύπωσιν, τὴν ὁποίαν μάτην εἰς πολυστύλους καὶ ἀψιδωτοὺς ναοὺς τῶν νεωτέρων ἐπιζητεῖ τις. Ὅτε ἔμελλον νὰ εἰσέλθω ἐν αὐτῷ, κατελήφθην ὑπὸ αἰσθήματος ἀνεξηγήτου θαυμασμοῦ καὶ κατανύξεως· ὅτε δὲ πρὸ τῆς θύρας τοῦ ναοῦ εἶδον κρεμαμένην χρυσῆν λυχνίαν, ἔχουσαν ἐπ' αὐτῆς ἐγγεγραμμένας ἀραβοτουρκιστὶ ῥήσεις ἴσως τοῦ Κορανίου, ἣν Μωάμεθ ὁ Β'. ἔπεμψε δῶρον ἐξ εὐνοίας πρὸς τὴν Μονὴν τῆς Πάτμου, καθ' ὃν χρόνον οἱ κάτοικοι αὐτῆς βλέποντες ὅτι τὸ Βυζαντινὸν κράτος ὤδευε γιγαντιαίοις βήμασι πρὸς τὴν καταστροφήν αὐτοῦ καὶ θέλοντες νὰ προλάβωσι τὸν οἰκεῖον ὄλεθρον, ἔσπευσαν νὰ προσφέρωσι τὴν ὑπαταγὴν αὐτῶν εἰς τὸν φοβερὸν κατακτητήν, τότε κατελήφθην ὑπὸ τοῦ ἄλγους ἐκείνου, τὸ ὁποῖον ἡ ἐνθύμησις τοῦ τελευταίου αὐτοκράτορος Κωνσταντίνου τοῦ Παιλαιολόγου φέρει εἰς πᾶσαν ἑλληνικὴν καρδίαν.

Πρῶτον ἀντικείμενον ὅπερ ἔπληξε τὴν ὅρασίν μου, ἅμα εἰσελθόντος ἐν τῷ ναῷ, ὑπῆρξε μεγάλη τις πλαισιωτὴ εἰκὼν τοῦ Θεολόγου, δῶρον τοῦ αὐτοκράτορος Ἀλεξίου τοῦ Κομνηνοῦ. Ἠσπάσθην μετὰ διπλῆς θερμότητος, θρησκευτικῆς ἅμα καὶ ἐθνικῆς, τὴν ἱερὰν ταύτην εἰκόνα καὶ ἐπὶ πολὺ διέμεινα πρὸ αὐτῆς σιωπηλός. Μετὰ ταῦτα ὡδηγήθην πρὸς τὰ δεξιὰ εἰς παρεκκλήσιόν τι, ἔνθα ἐπὶ λάρνακος κεῖται ἐκτάδην τὸ σῶμα τοῦ ὁσίου Χριστοδούλου, ἀλύμαντον ἔτι. Ὀκτὼ περίπου αἰῶνες διῆλθον οὕτως εἰπεῖν τοῦ σώματος τοῦ ὁσίου τούτου, χωρὶς νὰ δυνηθῶσι νὰ ἐξαφανίσωσιν ὁλοσχερῶς τοὺς χαρακτῆρας αὐτοῦ. Ἀσπασθεὶς τὴν ἱεράν του κεφαλὴν εἰσῆλθον εἰς τὴν κυρίαν ἐκκλησίαν, μικρὰν μὲν τῷ μεγέθει, ἀλλ' ἧς τοιχογεγραμμένης οὔσης, πολλαὶ τοιχογραφίαι ἔχουσιν ἱκανὴν τὴν ἀξίαν. Αἱ εἰκόνες τοῦ τέμπλου εἰσὶ δωρήματα τῆς Ρωσσίδος αὐτοκρατείρας Αἰκατερίνης· μεταξὺ δ' αὐτῶν ὑπάρχει καὶ μικρά τις, ἀλλὰ πολυτελὴς εἰκὼν τῆς Παναγίας, τὴν ὁποίαν κατὰ πρῶτον μὲν ὁ ἀοίδιμος Νικόλαος Ζωσιμᾶς ἐδωρήσατο εἰς τὸν πνευματικὸν αὐτοῦ Γρηγόριον Συχνῆν, οὗτος δὲ τὴν προσήνεγκεν εἰς τὴν ἐκκλησίαν τοῦ Θεολόγου. Αἰκατερίνη καὶ Ζωσιμᾶς . . . ὁποῖα ὀνόματα προσφιλῆ παντὶ Ἕλληνι!

(ἕπεται συνέχεια καὶ τέλος)

ΕΠΑΜ. ΣΤΑΜΑΤΙΑΔΗΣ.

Η ΥΠΟΧΟΝΔΡΙΑ.

Ἢ

Η ΚΟΙΛΑΣ ΤΟΥ ΛΩΤΕΡΒΡΟΥΝΝΟΥ.

Μετὰ τὸ τέλος μεγαλοπρεποῦς γεύματος τὸ ὁποῖον ὁ Κ. Θωμᾶς Βεντβόρθ ἔδιδεν εἰς τοὺς φίλους του, καὶ ὅτε ἀπεσύρθησαν αἱ γυναῖκες, οὗτος ἐνδίδων εἰς τὰς θερμὰς παρακλήσεις τῶν συνδαιτημόνων του, ἤρχισε τὴν ὁμιλίαν του ὡς ἑξῆς· «Ἐπιθυμεῖτε βεβαίως νὰ μάθετε, ὦ φίλοι μου, διὰ τίνων μέσων ἰατρεύθην τῆς ἐπαράτου ἐκείνης ἀσθενείας, ἥτις κατέτρωγεν ἀνεπαισθήτως τὰς ἡμέρας μου, καὶ ἥτις εἰς τὸ ἄνθος τῆς νεότητός μου μὲ ἐστέρησεν ὅλων τῆς ζωῆς τῶν θελγήτρων, καὶ δὲν μοὶ ἀφῆκεν εἰ μὴ τὴν τοῦ θανάτου μόνον ἐπιθυμίαν. Θέλω σᾶς τὴν διηγηθῆ, ἀλλὰ προλαμβάνω νὰ σᾶς εἴπω ὅτι ἡ ἱστορία αὕτη εἶναι ἄμοιρος συμβάντων καὶ περιστάσεων ῥομαντικῶν. Αὕτη, νομίζω, δύναται νὰ ἐλκύσῃ ἐκείνους ἰδίως, οἵτινες εὐχαριστοῦνται ν' ἀκολουθῶσι καὶ σπουδάζωσι τὰς διαφόρους φορὰς τῆς ἀνθρωπίνου καρδίας.

Δεκάτη ὥρα τῆς πρωΐας ἦτο, ὅτε ἐξηγέρθην· ὁ δόκτωρ Ἑλλιὸτ, τὸν ὁποῖον τότε πρῶτον εἶχα προσκαλέσει, εἰσελθὼν εἰς τὸ δωμάτιόν μου ἐκάθησε πλησίον μου· μόλις τὸν ἠσθάνθην καὶ ὑψώσας τὴν καταβεβλημένην κεφαλήν μου, τῷ εἶπον διὰ φωνῆς ἀδυνάτου· «Φεῦ! κύριε Ἑλλιὸτ, βλέπετε ἕνα δυστυχῆ νέον ὅστις βαδίζει ταχέως πρὸς τὸν τάφον. Περικυκλωμένος ὑφ' ὅλων τῶν ἡδονῶν τὰς ὁποίας κολοσσιαία περιουσία παράγει, αἰσθάνομαι ἐμαυτὸν ἐνδομύχως κατειλημμένον ὑπὸ τῆς ἀηδίας καὶ τῆς θλίψεως· εἰκοσιπεντάετὴς μόλις, κύριε Ἑλλιὸτ, ἔχασα ὅλα τὰ ὀνειροπολήματα τῆς νεότητος. Ἡ ψυχή μου εἶναι κενὴ καὶ ἀποβάλλει μάλιστα τὰς ἐπιθυμίας τῶν ἐξησθενημένων αἰσθήσεών μου. Ἡ ὕπαρξίς μου μὲ βαρύνει καὶ ὁμοιάζει πρὸς ὕπνον μαλλον ἐπίπονον, διαταραττόμενον ὑπὸ πενθίμων ἐνυπνίων, ἢ πρὸς ζωήν. Πᾶσαι αἱ ἰδέαι μου στρέφονται πρὸς τὸν θάνατον· τὸν περιμένω, τὸν ἐπιθυμῶ, καὶ ἐν τούτοις ἀγαπῶ ἔτι τὴν ζωὴν ἥτις δὲν ἔχει δι' ἐμὲ οὐδὲν θέλγητρον, οὔτε κατὰ τὸ παρὸν, οὔτε διὰ τὸ μέλλον. Ἐσυμβουλεύθην περὶ τῆς καταστάσεώς μου τοὺς ἱκανωτέρους ἰατροὺς τοῦ Λονδίνου, ἢ κάλλιον τοὺς περιφημοτέρους· τὰ ἰατρικά των νύζησαν τὴν ἀσθένειάν μου καὶ ἐπὶ τέλους μὲ κατέλιπον, λέγοντες ὅτι ἔφθασα εἰς τὸν ἔσχατον βαθμὸν τῆς ὑποχονδρίας. — Ἔχουν δίκαιον, μοὶ ἀπεκρίθη ἀποτόμως ὁ ἰατρός.

— Πρέπει λοιπὸν νὰ ἀποθάνω! — Βεβαίως πρέπει, ἀλλ' ἀφοῦ γίνετε ἐγδοηκοντούτης. — Θεέ μου! μήπως γνωρίζετε κανὲν ἰατρικόν; . . . . —Ἴσως, ἴσως. Ἐμπρὸς, κύριε Θωμᾶ, ἐξακολουθήσεν ὁ ἰατρὸς, προσηλώσας ἐπ' ἐμὲ προσεκτικὰ βλέμματα, ἐμπρὸς, ὁμιλήσατε ἐλευθέρως. Κατεχράσθητε τῶν ἡδονῶν τὰς ὁποίας δίδουσιν ἡ περιουσία καὶ ἡ νεότης;—Μετεχειρίσθην αὐτὰς, τῷ εἶπον, ἀλλὰ ποτὲ δὲν κατεχράσθην.—Τί αἰσθήματα ἔχετε κατὰ τὴν ἐκ τοῦ ὕπνου ἐξέγερσίν σας;—Τὸ λυπηρὸν αἴσθημα θλίψεως βαθυτάτης.—Ποῖαι εἶναι αἱ πρῶται σας σκέψεις;—Εἶναι συγκεχυμέναι, ἀόριστοι, καὶ δὲν ἀποβλέπουσιν εἰς οὐδὲν ἀντικείμενον.—Ποία ἐξ ὅλων τῶν ἡδονῶν εἶναι ἡ μᾶλλον κολακεύουσα τὰς αἰσθήσεις σας καὶ τὰ αἰσθήματά σας;—Δὲν γνωρίζω οὐδεμία. — Πῶς! ὁ ἔρως! . . . . — Φεῦ! δὲν ἔχω τὴν δύναμιν οὔτε ν' ἀγαπήσω οὔτε νὰ μισήσω! — Τὸ θέατρον; — Δὲν ἔχω πλέον ἐπιθυμίαν! — Ἡ τράπεζα; — Δὲν ἔχω ὄρεξιν. — Αἱ ποικίλαι εἰκόνες τῆς φύσεως; — Φεῦ! Κύριε, δὲν τὰς βλέπω πλέον, εἰμὴ ὄπισθεν νέφους δακρύων. — Εἶσθε πολὺ δυστυχής, Κύριε, μοὶ εἶπεν ὁ ἰατρὸς, ἀλλ' ἀπὸ σᾶς ἐξαρτᾶται ἡ θεραπεία σας. — Πιστεύετε; — Οὐδὲν ἀληθέστερον, ἀλλὰ πρὸς τοῦτο ἀπαιτεῖται μεγάλη θυσία.—Ποία θυσία παραδείγματος χάριν; — Ἡ ἑξῆς· πρέπει ν' ἀφήσετε τὴν πατρίδα σας, τὰς σχέσεις σας, τὰς ἕξεις σας, καὶ ὅλας τὰς ἐκ τῆς περιουσίας σας ἀπολαύσεις· πρέπει νὰ λησμονήσετε τί εἶσθε νῦν καὶ τί πρὶν, ὅτι ἔχετε πεντήκοντα χιλιάδων λιρῶν εἰσόδημα. Ἐπὶ τέλους πρέπει ν' ἀναχωρήσητε διὰ τὴν Ἑλβετίαν, νὰ φέρητε δὲ μαζύ σας μόνον πεντήκοντα γκινέας, διὰ ν' ἀγοράσητε ὀλίγας αἶγας καὶ μικράν τινα καλύβην αἰγοβοσκοῦ. Νὰ ζήσετε ἐκεῖ ἐπὶ ἓν ἔτος ὑπὸ οὐρανὸν καθαρὸν καὶ εἰς ἀτμοσφαίραν ζωηράν· καὶ ἐν τῷ ἱδρῶτι τοῦ προσώπου σας νὰ κερδίσητε ὕπαρξιν, τὴν ὁποίαν δὲν θὰ δύνανται νὰ ἐξαγοράσουν ὅλος ὁ χρυσὸς τῆς Ἀγγλίας καὶ ὅλοι οἱ ἀδάμαντες τῶν Ἰνδιῶν.—Ἀλλὰ σκέπτεσθε καλῶς τοῦτο, ἀνέκραξα, ἐγὼ νὰ ταξειδεύσω; ἀπώλεσα τὰς δυνάμεις μου.—Αἱ δυνάμεις θὰ ἐπανέλθουν. Ἡ ἀσθένειά σας, κύριε, ἐξηκολούθησεν ὁ ἰατρὸς, εἶναι ἔμφυτος εἰς τὸ κλίμα τὸ ὁποῖον κατοικεῖτε· πρέπει λοιπὸν νὰ ζητήσετε κλίμα ξένον πρὸς αὐτήν. Κολοσσιαία περιουσία γεννᾷ τὸν κόρον, οὗτος δὲ τὴν ἀηδίαν. Αἱ ἐπιθυμίαι τῆς ψυχῆς μας καὶ τῶν αἰσθήσεών μας σβύνονται ἐκ τῆς εὐκολίας ἣν ἔχομεν εἰς τὴν ἐκπλήρωσίν των, καὶ πρέπει ὁ ἄνθρωπος νὰ αἰσθάνηται φυσικὰς καὶ ἠθικὰς ἀνάγκας, ἄνευ τῶν ὁποίων ἡ ἐλαστικότης τῆς ψυχῆς του χαλαροῦται καὶ ἀμβλύνεται. Ὑπάρχει τάξις ἀνθρώπων παρὰ τοῖς ὁποίοις ἡ ἀσθένειά σου εἶναι σπανιωτάτη, καὶ αὕτη εἶναι ἡ τῶν πτωχῶν. Εἰς αὐτὴν λοιπὸν τὴν τάξιν ὀφείλεις νὰ καταταχθῆς. Ὅθεν ἀναχώρησον, καὶ ὅσον τὸ δυνατὸν τυχύτερον,; ἀκούεις ὅσον τὸ δυνατὸν ταχύτερον. Μὴ ἐπανέλθῃς πρὸ τοῦ ἔτους, καὶ τότε θὰ ἐπανέλθῃς ὑγιής.— Ἤθελα νὰ κάμω παρατηρήσεις τινὰς, ἀλλ' ὁ ἰατρὸς πλησιάσας μοὶ εἶπε μετὰ πολλῆς σοβαρότητος. « Κύριε, δὲν σᾶς μένει εἰμὴ μία σανὶς μόνον εἰς τὸ ναυάγιον· ἂν δὲν κατορθώσετε νὰ τὴν λάβετε, εἶσθε χαμένος ». Συγχρόνως λαβὼν τὸν πῖλόν του μὲ χαιρετᾷ εὐχόμενος καλὸν κατευόδιον.

Σκερθεὶς ἐπ' ὀλίγον ἐπὶ τῶν συμβουλῶν τοῦ περιφήμου ἰατροῦ, ἀκτῖνα ἐλπίδος ἠσθάνθην ἀναλάμψασαν εἰς τὸ βάθος τῆς καρδίας μου. Ἐὰν ἦτο ἀληθές! εἶπον κατ' ἐμαυτὸν, ἂν ἠδυνάμην νὰ ἐπανέλθω εἰς τὴν ζωὴν, νὰ γνωρίσω ἀκόμη τὴν εὐτυχίαν τοῦ ὑπάρχειν, νὰ θεωρήσω μετά τινος εὐχαριστήσεως τὰς ἀκτῖνας τοῦ ἡλίου, ἡ λάμψις τῶν ὁποίων ἐνοχλεῖ τοὺς ὀφθαλμούς μου καὶ κουράζει τὰ νεῦρα μου! Ἐὰν ἦτο ἀληθὲς ὅτι ἀὴρ καθαρώτερος ἤθελε διώξει τῆς καρδίας μου τὰ θλιβερὰ αἰσθήματα τὰ ὁποῖα τὴν καταθλίβουσι! Ναὶ, βεβαίως, ἀπεφάσισα· ὁ Κ. Ἑλλιὸτ ποσῶς δὲν

ἤθελε μὲ ἀπατήσῃ· ἡ εἰλικρίνεια ἦτον εἰς τοὺς ὀφθαλμούς του καθὼς καὶ εἰς τοὺς λόγους του· ἦτον πεπεισμένος.

Προσεκάλεσα ἀμέσως τὸν ἐπιμελητήν μου Οὐίλλιαμ, τοῦ ὁποίου γνωρίζετε τὴν τιμιότητα. «Οὐίλλιαμ, τῷ εἶπον, θέλω νὰ σοῦ δώσω ἀπόδειξιν τοῦ αἰσθήματος καὶ τῆς ἐμπιστοσύνης μου. Αὔριον ἀναχωρῶ· ἀφίνω τὴν Ἀγγλίαν, καὶ δὲν λαμβάνω μετ' ἐμοῦ εἰμὴ ἑκατὸν μόνον γκινέας. Θὰ ἀγνοῇς τὸν τόπον τῆς ἐκουσίου ἐξορίας μου, μὴ ζήτει ποσῶς νὰ τὸν ἀνακαλύψῃς, ἄλλως τε οἱ λοιποὶ συγγενεῖς καὶ φίλοι μου θὰ τὸν ἀγνοοῦν ὡς σύ. Κατὰ τὴν ἀπουσίαν μου διαχειρίσθητι τὴν περιουσίαν μου ὡς ἐὰν ἦτο ἰδική σου. Ἐὰν σοὶ ζητήσω χρήματα πρὸ τῆς συμπληρώσεως ἑνὸς ὁλοκλήρου ἔτους μὴ μοῦ στείλῃς, καὶ ν' ἀποποιηθῇς νὰ δεχθῇς μάλιστα πᾶσαν συναλλαγματικὴν τὴν ὁποίαν θὰ ἔχω τὴν ἀδυναμίαν νὰ σύρω ἐπὶ σοῦ.» Ὁ Οὐίλλιαμ ἐκπλαγεὶς καὶ λυπηθεὶς βαθέως διὰ τὴν ἀπόφασίν μου ταύτην, μετεχειρίσθη ὅλην του τὴν εὐγλωττίαν προσπαθῶν νὰ μὲ κρατήσῃ, ἢ νὰ μάθῃ τοὐλάχιστον τὸν τόπον τῆς ἐξορίας μου.» Μὴ μ' ἐμποδίζῃς, τῷ εἶπον, εἶναι ἀπόφασις ληφθεῖσα, Οὐίλλιαμ, πρόκειται περὶ τῆς ζωῆς μου.»

Αἱ προπαρασκευαὶ τοῦ ταξειδίου μου ἐγένοντο, καὶ τὴν ἐπαύριον ἐπεβιβάσθην εἰς Δοῦβρον.

Ὑπέφερον τὸν διάπλουν καλλίτερον ἀφ' ὅτι ἐφανταζόμην. Ἐνόσῳ ἀπεμακρυνόμην τῆς Ἀγγλίας, ἠσθανόμην τὸ στῆθός μου ἐκτεινόμενον καὶ τὰ νεῦρά μου διαστελλόμενα, τὴν καρδίαν μου ἐλιγώτερον βεβαρημένην καὶ τὴν κεφαλήν μου ἐλευθέραν τῶν νεφῶν ἐκείνων τὰ ὁποῖα πολὺ πολλοῦ ἐφαίνοντο σκοτίζοντα τὸν νοῦν μου. Ἀλλ' ἡ κατάστασις αὕτη ἡδυτέρα καὶ εὐαρεστοτέρα δὲν διήρκεσεν ἐπὶ πολύ. Ἐσκέφθην τὸ νέον στάδιον τῆς ζωῆς μου τὸ ὁποῖον θὰ διέτρεχον ἐν τῷ μέσῳ λαοῦ τοῦ ὁποίου οἱ τρόποι, αἱ ἕξεις τὰ ἤθη καὶ ἡ γλῶσσα μοὶ ἦσαν ἀπολύτως ξένα. Ἡ φαντασία μου ἐτρόμαζε καὶ ὠπισθοχώρει εἰς τὴν ἰδέαν, τὴν ὁποίαν προηγουμένως ἔκαμνον περὶ τῆς ἐσχάτης ἐνδείας τὴν ὁποίαν τόσον μακρὰν ἐπήγαινα νὰ ζητήσω. Ἐσυλλογιζόμην τοὺς συγγενεῖς μου, τοὺς φίλους μου τοὺς ὁποίους ἐγκατέλιπον, καὶ ῥίπτων λυπηρὸν βλέμμα ἐπὶ τῆς πατρίδος μου, ἐνόμιζον ὅτι εἰς τὸ βάθος τῆς καρδίας μου ἤκουον μυστικὴν φωνὴν λέγουσαν, « Δὲν θέλεις τὴν ἐπανίδει πλέον ! »

Φθάνω τέλος εἰς τὴν Γαλλίαν κατὰ τὴν στιγμὴν καθ' ἣν ἐξερράγη ἡ ἐπανάστασις, καὶ διέρχομαι ταχέως τὸν ὡραῖον τοῦτον τόπον, τὸν ὁποῖον σκληροτάτη ἀναρχία ἔμελλε νὰ ἐρημώσῃ. Οὕτω, φίλοι μου, ἀπέθνησκον δι' ἔλλειψιν κλίσεως, διατρέχων ἓν βασίλειον ὅπου ὅλα τὰ ἐξηγηριωμένα πάθη ἔμελλον νὰ φέρωσιν ἐφ' ὅλης τῆς σφαίρας τὴν ἐρήμωσιν, τὴν ἀπελπισίαν καὶ τὸν θάνατον!

Μετὰ τριῶν ἑβδομάδων ταξείδιον, εἶδον τέλος τὰ ὄρη τῆς Ἐλβετίας, ὑψοῦντα τὰς ἐκ πρασινάδος καὶ χιόνος κεκαλυμμένας κορυφάς των. Εἰς τὴν θέαν ταύτην, ἥτις ἔπρεπε νὰ φέρῃ τὴν χαρὰν εἰς τὴν καρδίαν μου, βαθεῖα λύπη κατέλαβε τὴν ψυχήν μου· ἔχυσα χείμαῤῥον δακρύων καὶ εἶπον κατ' ἐμαυτόν· Ἰδοὺ ὁ τάφος μου!

Φθάσας εἰς Βέρνην, κατῴκησα εἰς περίφημόν τι ξενοδοχεῖον κείμενον ἐπὶ τοῦ δώματος τῆς Μητροπόλεως. Ἀπεφάσισα ν' ἀναπαυθῶ ἐκεῖ ἐπὶ δύω ἡμέρας, ὄχι διὰ νὰ ἐπισκεφθῶ τὰ διάφορα ἀντικείμενα τὰ ὁποῖα ἡ θελκτικὴ ἐκείνη πόλις παρουσιάζει εἰς τὴν περιέργειαν τῶν περιηγητῶν, δὲν εἶχον οὔτε τὴν δύναμιν οὔτε τὴν θέλησιν· ἀλλὰ μὴ ἠξεύρων εἰσέτι ποῖον μέρος τῆς Ἐλβετίας ἔμελλον νὰ ἐκλέξω διὰ τόπον τῆς ἐξορίας μου, ἐσκέφθην ὅτι δύο ἡμέραι ἤρκουν εἰς τὴν ἐνασχόλησιν τῆς σπουδαίας ταύτης ἐκλογῆς. Δὲν ἐξηρχόμην ποσῶς τοῦ δωματίου μου· ἐστηριγμένος ἐπὶ τοῦ παραθύρου μου, ἔῤῥιπτον βλέμμα ἀπλανὲς ἐπὶ τόπου ὅπου ἡ καλλιέργεια ἀνέπτυσσεν ὅλους τοὺς θησαυρούς της, ὅπου ἡ φύσις εἶχε συναθροίσει τερπνοὺς λόφους, λειμῶνας, ὕδατα καὶ δάση. Ἐθεώρουν τὰς μεγαλοπρεπεῖς ἐπόψεις τὰς ὁποίας μοὶ παρουσίαζον μακρόθεν τὸ Μεδεμπέργ, τὸ Βεττερχόρν, ἡ Παρθένος καὶ τὸ Κρίμψελ, τῶν ὁποίων τὰ ὕψη κεκαλυμμένα ὑπὸ ἀκτινοβολούντων πάγων, ἐφαίνοντο ὅτι διήρουν μετὰ τῶν νεφῶν, μετὰ τῶν ὁποίων εἶναι ἐστεμμένα, τὰ λαμπρὰ χρώματα τοῦ δύοντος ἡλίου. Ἡ καρδία μου κατατηκομένη ὑπὸ λύπης ἄνευ αἰτίας, δὲν ἠδύνατο ν' ἀνοίξῃ εἰς τὸν θαυμασμόν, διότι οὗτος εἶναι εὐχαρίστησις. Βλέπων τὸν ποταμὸν Ἄαρ, ὅστις μεθ' ὁρμῆς διήρχετο ἐκ τοῦ τερπνοῦ τούτου τόπου, καὶ ἔβρεχε τὰς ὑψηλὰς δρῦς τῶν Ἄλπεων, ἠσθανόμην ἐμαυτὸν παρασυρόμενον ὑπὸ σφοδρᾶς ἐπιθυμίας νὰ ῥιῤῥῶ ἐντὸς τῶν κυμάτων του καὶ ἔλεγον· «Τὸ πᾶν θέλει τελειώσει!»

Ἀφοῦ ἔλαβα ὅλας τὰς πληροφορίας περὶ τοῦ τόπου τὸν ὁποῖον ἔπρεπε νὰ κατοικήσω, ἐξέλεξα διὰ τοιοῦτον τὴν κοιλάδα τοῦ Λωτερβρούννου, ἥτις, μοὶ ἔλεγον, ἦτο τὸ ῥομαντικώτερον καὶ ἀγριώτερον μέρος τῆς Βέρνης· ὅθεν ἔλαβα ὁδηγὸν καὶ ἀνεχώρησα κατὰ τὴν ἀνατολὴν τοῦ ἡλίου. Ἡ πρὸς τὸ Λωτερβροῦννον ὁδὸς ἐκ Βέρνης ἦτο λίαν ἐπίπονος· συχνάκις ἔπρεπε νὰ βαδίσω δι' ἀποτόμων βράχων καὶ νὰ διέρχωμαι διὰ παγωμένων ὑδάτων· ὅθεν ἠναγκάσθην ν' ἀναπαυθῶ ἐπὶ ὁλόκληρον ἡμέραν εἰς τὴν κοιλάδα τοῦ Γρινδελβάλδ. Ὁ ἀὴρ ἦτο καθαρὸς, καὶ ὁ οὐρανὸς ἀνέφελος, ὁ δὲ ἥλιος, αἱ ἀκτῖνες τοῦ ὁποίου προσέβαλον ἐπὶ ὅλην τὴν ἡμέραν κατακαθέτως τὰ πάγη καὶ τὰς ἐκ χιόνος κεκαλυμμένας κορυφάς, εἶχε θαμβώσει τοὺς ὀφθαλμούς μου.

Αἱ εἰκόνες αὗται ἄλλοτε μὲν τόσον τερπναὶ καὶ εὐχάριστοι, ἄλλοτε δὲ τόσον καταπληκτικαὶ καὶ ἄγριαι, δὲν ἦσαν ποσῶς εἰς ἁρμονίαν μὲ τὰς φυσικάς μου δυνάμεις, αἵτινες ἦσαν πολὺ ἀδύνατοι ὥστε νὰ δοκιμάσουν συγκινήσεις ζωηρὰς καὶ ποικίλας, καὶ ἐν τούτοις δὲν ἠδυνάμην νὰ μένω ἀδιάφορος εἰς τὰς λαμπρὰς αὐτὰς σκηνὰς τῆς φύσεως. Οὕτω λοιπὸν ὅ,τι διὰ πάντα ἄλλον ἦτο καλὴ πηγὴ ἡδονῶν δι' ἐμὲ ἐγένετο πηγὴ ὀδυνῶν.

Ἐν τούτοις τὴν ἐπαύριον κατὰ τὴν ἐξέγερσίν μου ἠσθάνθην διὰ πρώτην φορὰν ἀπὸ πολλοῦ καιροῦ ἀναγεννώμενον τὸ ἐλατήριον τῆς ὀρέξεως. Μετὰ λιτόν τι πρόγευμα, ἤρχισα τὴν ὁδοιπορίαν καὶ διῆλθον ὄχι ἄνευ τινὸς εὐχαριστήσεως τὴν τερπνὴν κοιλάδα τοῦ Γρινδελβάλδου περικυκλωμένην ἀπὸ ὑψηλὰ ὄρη. Εἰς κάθε βῆμα συνήντων λαγκάδια καρποφόρα καὶ λορίσκους χλοερούς. Μικρὰ δὲ βουνάκια κεκαλυμμένα ὑπὸ θάμνων ἐξ ἀνθέων καὶ χλόης διαχωρίζουν τὰς κατοικίας τῶν καλῶν χωρικῶν τῆς κοιλάδος, καὶ ἔμπροσθεν ἑκάστης οἰκίας ἀναπηδᾷ πηγὴ διαχέουσα πέριξ της τὴν εὐφορίαν καὶ τὴν ζωήν. Ἡ ὑγεία λάμπει ἐπὶ τοῦ μετώπου τῶν ἀνδρῶν, καὶ φαιδρὰ ἀνθηρότης χρωματίζει τὴν ὄψιν τῶν γυναικῶν. Αἱ ἀρελεῖς χάριτες, ἡ ἁπλότης, ἡ ἀθωότης καὶ ἡ εὐθυμία ἐφαίνοντο ἐκλέξασαι τοῦτο τὸ μέρος δι' ἄσυλόν των. Καταλιπὼν τὴν κοιλάδα τοῦ Γρινδελβάλδ, καὶ διελθὼν τὸ στενὸν τοῦ Σχεϊδὲγ, τὸ ὁποῖον χωρίζει τὴν κοιλάδα ταύτην ἀπὸ ἐκείνην τοῦ Λωτερβρούννου, ἐβάδιζον ἐν τῷ μέσῳ πάγων, ἐλατῶν, χειμάῤῥων καὶ βράχων ὑπερκειμένων τῆς κεφαλῆς μου. Ἤμην βυθισμένος εἰς βαθείας καὶ λυπηρὰς σκέψεις, ὁ δὲ ἥλιος ἤρχισε νὰ δύῃ ὄπισθεν τῶν κορυφῶν τῆς Παρθένου. Ἤκουον μακρόθεν τὸ βλήχημα τῶν ποιμνίων, καὶ τὰ ᾄσματα τῶν ποιμένων ἐπαναλαμβανόμενα ὑπὸ τῆς ἠχοῦς τῶν ὀρέων· ἀλλὰ παρευθὺς ἡ ὅρασίς μου προσεβλήθη ὑπὸ τοῦ περιφήμου καταῤῥάκτου τοῦ Στωβάχ, ὅστις καταπίπτων μὲ μεγάλον πάταγον ἐκ τοῦ μέσου μυτεροῦ βράχου, ὁμοιάζει πρὸς μεγάλην σινδόνα ἐκτεινομένην ἐκ τοῦ οὐρανοῦ μέχρι τῆς γῆς. Τὸ ὕδωρ πίπτει μετὰ τοσαύτης σφοδρότητος ὥστε ἀναλύεται εἰς βροχὴν πολὺ πρὶν ἢ φθάσῃ εἰς τὸ τέρμα τῆς πτώσεώς του. Ποσῶς δὲν ἐπερίμενον τοιοῦτον θέαμα· ὠπισθοδρόμησα ἀπὸ ἔκπληξιν, καὶ οἱ ὀφθαλμοί μου ἐθαμβώθησαν εἰς τὴν θέαν τῆς μεγαλοπρεποῦς ταύτης ἴριδος, ἥτις ὑψοῦτο ὑπερηφάνως ὑπεράνω τοῦ καταῤῥάκτου, καὶ τῆς ὁποίας ἑκάστη σταγὼν ὕδατος ἀνταν̀ακλᾷ τὰ λαμπρὰ χρώματα.

Εἰσῆλθον εἰς τὴν πρώτην παρουσιασθεῖσαν οἰκίαν καὶ ἐζήτησα φιλοξενίαν, τὴν ὁποίαν μοὶ παρέσχον μετὰ τῆς ἐγκαρδίου ἐκείνης ἀγάπης καὶ εἰλικρινείας, ἥτις χαρακτηρίζει τοὺς καλοὺς κατοίκους τῆς Ἐλβετίας. Μοὶ προσέφερον γαλακτερὰ καὶ ὀπωρικά, τὰ ὁποῖα ἔφαγον μετά τινος εὐχαριστήσεως, καὶ μοὶ προητοίμασαν κλίνην τῆς ὁποίας εἶχον μεγίστην ἀνάγκην, διότι αἱ δύο αὗται ἡμέραι ὁδοιπορίας μὲ εἶχον κατακουράσει. Μόλις ἔπεσα εἰς τὴν κλίνην καὶ ἀπεκοιμήθην, ἐνῷ ὁ ξενοδόχος μου περιεστοιχισμένος ἀπὸ πολυάριθμον οἰκογένειαν ἔψαλλέ τινα τῶν ἁπλῶν καὶ θελκτικῶν ἐκείνων ἀσμάτων, τῶν πληρούντων τὴν ψυχὴν εὐαρέστων συγκινήσεων, διότι ἐκφράζουσιν αἰσθήματα καθαρὰ καὶ φυσικά.

Ὅταν ἐξύπνησα, ἐνεδύθην ἐνδυμασίαν βοσκοῦ, τὴν ὁποίαν εἶχον κατασκευάσει εἰς Βέρνην· ἐπεφόρτισα δὲ τὸν ὁδηγόν μου νὰ μοῦ ἀγοράσῃ μικράν τινα καλύβην καὶ μικρόν τι ἐξ αἰγῶν ποίμνιον καὶ ἐξῆλθον τῆς οἰκίας τοῦ ξενοδόχου μου, ὄχι ν' ἀπολαύσω τὰ θέλγητρα φύσεως τόσον νέας δι' ἐμὲ, ἀλλὰ διὰ νὰ διασκεδάσω εἰς τὰ λειβάδια καὶ τὰς ὄχθας τῶν ῥυακίων τὰς θλιβερὰς σκέψεις αἵτινες μὲ παρηκολούθουν.

Μόλις ἔκαμα βήματά τινα καὶ ἤκουσα ἀντηχοῦντα εἰς τὸν αἰθέρα τὸν ἦχον πολλῶν ὀργάνων, καὶ εἶδον τὸ χωρίον νὰ πολυανθρωπῆται ἀνεπαισθήτως ἐξ ὅλων τῶν κατοίκων τῆς κοιλάδος, οἵτινες ἤρχοντο ν' ἀκούσωσι τὴν θείαν ἱερουργίαν. Ἀνὰ πᾶσαν στιγμὴν τὸ πλῆθος ηὔξανεν· οἱ ἀγροτικοὶ μουσικοὶ ἐξακολουθοῦντες τὴν συμφωνίαν των, ἐβάδιζον μετὰ σοβαρότητος πρὸς τὴν ἐκκλησίαν· ἡ μελῳδία τῶν ὀργάνων των, καὶ οἱ θρησκευτικοὶ καὶ θελκτικοὶ ἦχοι οὓς ἐξέπεμπον ἔδιδον εἰς τὴν πομπὴν ταύτην θέλγητρον ἀνέκφρα-

στον. Ἐνόμισα ὅτι μετεφέρθην εἰς τὴν τόσον ὑπὸ τῶν ποιητῶν δοξασθεῖσαν ἐκείνην ἐποχὴν καθ' ἣν ὅλαι αἱ ἡδοναὶ τοῦ ἀνθρώπου ἦσαν ἄθῶαι, καὶ ὅλαι αἱ ἐπιθυμίαι καθαραί. Ἠκολούθησα τοὺς ἀγαθοὺς ἐκείνους χωρικοὺς πορευομένους νὰ εὐχαριστήσωσι τὸν Θεὸν, διαφυλάξαντα αὐτοῖς τὰ πρῶτα ὅλων τῶν ἀγαθῶν, τὰ ἁπλᾶ ἤθη, τὴν εἰρήνην τῆς ψυχῆς καὶ τὴν ὑγείαν. Ὁ λαὸς εἰσῆλθεν εἰς τὴν ἐκκλησίαν, ἀφ' ἑνὸς ἐτοποθετήθησαν οἱ γέροντες, ἀφ' ἑτέρου δὲ οἱ νέοι, αἱ μητέρες τῶν οἰκογενειῶν ἐπὶ ἑνὸς βήματος ἀντικρὺ τῶν θυγατέρων των, καὶ οἱ μουσικοὶ εἰς τὸ κέντρον τῆς ἐκκλησίας. Περιέμενον ἐν σιωπῇ καὶ μετὰ βαθείας συννοίας τὴν ἄφιξιν τοῦ ποιμενάρχου, καὶ ὅταν οὗτος ἐφάνη, ὅλων τὰ βλέμματα ἐστράφησαν πρὸς τὸν σεβάσμιον γέροντα, τὰ χαρακτηριστικὰ τοῦ ὁποίου ἐνέπνεον τὴν εὐτυχίαν καὶ τὴν ἀρετήν.

Ἡ θεία ἱερουργία εἶχε τελειώσει ὅταν παρευθὺς τὰ πλαγίαυλα καὶ οἱ ζουρνάδες ἠκούσθησαν ἐκ νέου· ὁ ἦχος των ἦτον οὐχὶ τόσον σεμνοπρεπὴς, ἡ μελῳδία των ὅμως γλυκεῖα καὶ θελκτική. Νέος τις ἀνὴρ καὶ νέα γυνὴ, ἀκολουθούμενοι παρὰ τῶν σχετικῶν συγγενῶν των, ἐγονάτισαν ἐνώπιον τοῦ θυσιαστηρίου καὶ ἔλαβον τὴν νυμφικὴν εὐχήν. Ἀφελὴς χαρὰ ἔλαμπεν εἰς τὰ βλέμματά των, εἰς δὲ τοὺς χαρακτῆρας τοῦ προσώπου των ἀνεγινώσκετο ἡ ἔκφρασις τῆς εὐτυχίας, ἥτις ὤφειλε νὰ διαρκέσῃ διὰ παντὸς, διότι ἦσαν βέβαιοι ἐκ τοῦ προηγουμένου ὅτι θὰ εὕρισκον πάντοτε εἰς τὰς διασκεδάσεις των καὶ εἰς τὰς τρυφερότητάς των νέας ἀφορμὰς ἀγάπης.

Ὦ! φίλοι μου, ματαίως θέλω προσπαθήσει νὰ σᾶς ζωγραφήσω τὰς ἐντυπώσεις ἃς μοὶ ἐπροξένησεν ἡ θελκτικὴ αὕτη εἰκών. Ἐνῷ ἡ εὐθυμία ἐφαίνετο εἰς ὅλων τὰ πρόσωπα, ἀποσυρθεὶς κατὰ μέρος, εἰς γωνίαν τινὰ τῆς ἐκκλησίας, ᾐσθάνθην τὸ στῆθός μου ἐκτεινόμενον καὶ τοὺς ὀφθαλμούς μου πλημμυροῦντας δακρύων. «Ὦ εὐτυχία! εὐτυχία! εἶπον κατ' ἐμαυτὸν, ἡ εἰκών σου μὲ ἀπελπίζει. Δὲν θὰ σὲ γευθῶ ἄρά γε ποτέ!»

Ὑψώσας τοὺς καθύγρους δακρύων ὀφθαλμούς μου ἐπὶ τοῦ βήματος ἔνθα ἵστανται αἱ νέαι κόραι τῆς κοιλάδος, εἶδον αὐτὰς θεωρούσας τὴν τελετὴν μετὰ μεγάλης σεμνοπρεπείας. Μία δὲ μόνη ἐξ αὐτῶν εἶχε τοὺς ὀφθαλμούς της προσηλωμένους ἐπ' ἐμοῦ. Ἡ ὡραιότης της εἶχέ τι ἡδύτερον, λεπτότερον καὶ εὐγενέστερον ἢ ἡ ὡραιότης τῶν συντρόφων της· ἦτο μελαγχολικὴ καὶ σκεπτική, καὶ δάκρυα ἐνίοτε ἔβρεχον τὰ βλέφαρά της· δὲν ἀπέκαμον νὰ τὴν βλέπω, τόσον ἡ θλίψις της τῇ ἐδίδε θέλγητρόν τι εἰς τοὺς ὀφθαλμούς μου. Αὕτη εἶναι δυστυχὴς ὡς ἐγὼ, εἶπον κατ' ἐμαυτὸν, ἀλλ' ἴσως ἡμέραν τινὰ ἡ εὐτυχία τῇ μειδιάσει, ἐνῷ εἰς ἐμὲ ὁ θάνατος θὰ εἶναι τὸ μόνον τέρμα τῶν δεινῶν!

Ὅλον τὸ πλῆθος εἶχεν ἐξέλθει τῆς ἐκκλησίας, ἐγὼ δὲ βυθισμένος εἰς τὰς θλιβερὰς σκέψεις μου δὲν παρετήρησα ὅτι ἔμενον ἔρημος· ἀλλὰ συνελθὼν, ἐξῆλθον καὶ ἐπορεύθην εἰς τὸ χωρίον ὅπου περισσότεροι τῶν διακοσίων νέων ἐξ ἀμφοτέρων τῶν φύλων ἐχόρευον ἐν τῷ ἤχῳ αὐτῶν τούτων τῶν ὀργάνων, τῶν ὁποίων ἡ γλυκεῖα μελῳδία τοῖς ἐνέπνεε πρὸ ὀλίγου τὴν εὐσέβειαν. Αἱ νεάνιδες, βλέπουσαι νέον τινὰ βοσκὸν ξένον, ἱστάμενον ὑπὸ τὴν σκιὰν ἐλάτης καὶ ῥίπτοντα ἁπλανὲς βλέμμα ἐπὶ τῶν διασκεδάσεών των, ἐπλησίασαν εἰς ἐμὲ, καὶ μὲ προσεκάλεσαν νὰ λάβω μέρος εἰς τὴν εὐθυμίαν των, καὶ μοὶ ἔκαμαν μυρίας ἀθῶας θωπείας εἰς τὰς ὁποίας δὲν ἀπεκρίθην εἰμὴ διὰ μειδιάματος. Ἐπὶ τέλους μ' ἐγκατέλιπον καὶ θεωροῦσαί με μετ' οἴκτου, ἐφαίνοντο λέγουσαι, «Ὁ καϋμένος! κλαίει ἴσως ἐκείνην ἣν ἠγάπα· ἂς μὴ ταράττωμεν τὴν λύπην του.»

Ματαίως ἐζήτησα τὴν νεάνιδα τῆς ὁποίας τὰ δάκρυα εἶχον συναντήσει τὰ ἡμέτερα κατὰ τὴν στιγμὴν τῆς θείας ἱερουργίας, δὲν τὴν ἔβλεπον πουθενὰ μεταξὺ τῶν συντρόφων της· ᾐσθάνθην λοιπὸν βάρβαρον χαρὰν ἀναλογισθεὶς ὅτι δὲν εἶμαι ὁ μόνος δυστυχὴς εἰς τὴν τερπνὴν ταύτην κοιλάδα, ὅπου τὰ πάντα εὐτυχοῦν· ὁ δυστυχὴς ζητεῖ τὴν δυστυχίαν, ὡς ὁ ξένος ὅστις ναυαγήσει εἰς ἄγνωστον ἀκτὴν, ζητεῖ ὃν τὸ ὁποῖον νὰ δύναται νὰ τὸν ἀκούσῃ καὶ νὰ τῷ ἀποκριθῇ.

Μετὰ τὸν ἀγροτικὸν χορὸν, εἶδον τὰς νεάνιδας, ἐμψυχουμένας ὑπὸ φιλοπαίγμονος εὐθυμίας, νὰ λαμβάνωνται ἐκ τῶν χειρῶν καὶ νὰ προχωρῶσιν ᾄδουσαι μέχρι τῆς ὑπωρείας τοῦ ὑπερκειμένου λοφίσκου, τοῦ ὁποίου ἡ ὁρμητικὴ κατωφέρεια ἦτο κεκαλυμμένη ὑπὸ πάγου, καὶ ἀναβαίνουσαι τρέχουσαι μέχρι τοῦ ὕψους τοῦ λοφίσκου, ἐνόμιζέ τις ὅτι βλέπει πλῆθος ἀγγέλων ἀναβαινόντων εἰς τὸν οὐρανόν. Ἀλλὰ πόσον ἐξεπλάγην ὅταν εἶδον αὐτὰς προτιθεμένας νὰ καταβῶσιν! Ἔλαβαν ἐκ νέου τὰς χεῖράς των καὶ ὥρμησαν ἐπὶ τῆς γλιςρώδους κατωφερείας. Τὰ μαλλιά των εἶχον ξεπλεχθῆ καὶ ἐκυμάτιζον εἰς τὴν διάκρισιν τοῦ ἀνέμου.

Ἀπὸ καιρὸν εἰς καιρὸν ἐκράτουν κατὰ ῥυθμὸν τὴν ὁρμὴν τῆς καταβάσεώς των καὶ ἀπήλπιζον τοὺς ἐραστάς των οἵτινες κατὰ σειρὰν εἰς τὰς ὑπωρείας τοῦ λόφου ταῖς ἔτεινον τοὺς βραχίονάς των μετὰ ζωηρᾶς ἀνυπομονησίας. Συχνάκις ἐπέτων καὶ ἐπήδων ἀλλ' οὐχὶ ἄνευ σεμνότητος, καὶ ἐλάμβανον ἀνερυθριάστως τὰ φιλήματα ἀθῶου ἔρωτος.

Αἱ ζωηραὶ αὗται εἰκόνες, ἡ εἰλικρινὴς καὶ ἁπλοϊκὴ αὕτη εὐθυμία, ἡ εἰκὼν τῆς ζωῆς, τῆς νεότητος καὶ τῆς ὑγείας ἔκαμον τὸ στῆθός μου νὰ πάλλῃ μετὰ ζωηρότητος. «Εὐτυχεῖς βοσκοί! ἀνέκραξα, πόσον σᾶς ζηλεύω! Ἐννοῶ, βλέπων τὰς εὐχαριστήσεις σας, ὅτι ὁ ἄνθρωπος δύναται ν' ἀγαπήσῃ τὴν ὕπαρξιν. Διατὶ νὰ μὴν ἦμαι μεθ' ὑμῶν; Καταβεβλημένος ὑπὸ κακοῦ τοῦ ὁποίου ἀγνοῶ τὰς αἰτίας, ἔσβυσα πρὶν ἔτι γεννηθῶ. Εὐάρεστοι ἐντυπώσεις τοῦ ἔρωτος καὶ τῆς φιλίας, τρυφεραὶ διαθέσεις προσελκύουσαι τὸν ἄνθρωπον πρὸς τὸν ὅμοιόν του, δὲν ὑπάρχετε πλέον δι' ἐμέ! Οἱ σύνδεσμοι διὰ τῶν ὁποίων συνεδεόμην εἰς τὴν κοινωνίαν κατεσυντρίφθησαν. Ἔρημος εἰς τὸν κόσμον, μοὶ φαίνεται ὅτι δὲν ἦλθον εἰμὴ διὰ νὰ φανῶ μόνον καὶ ν' ἀποθάνω!»

Εἰσελθὼν εἰς τὴν οἰκίαν ὅπου ἐφιλοξενήθην ἤμην τόσον κουρασμένος ὡς νὰ παρεδόθην ἐγὼ αὐτὸς εἰς ὅλας τὰς ἀσκήσεις τῶν ὁποίων ἤμην μάρτυς. Τὰ γόνατά μου ἐλύγιζον, καὶ ἡ συγκίνησίς μου ἦτο τοιαύτη, ὁποίαν αἰσθάνεταί τις δοκιμάζων μεγάλην δυστυχίαν, εἰς τὴν ὁποίαν δὲν ἦτο προπαρασκευασμένος. Ὁ ὁδηγός μου φθάσας στιγμάς τινας μετὰ τὴν δύσιν τοῦ ἡλίου, μοὶ ἀνήγγειλε τὴν ἀγορὰν μικρᾶς τινος καλύβης κειμένης εἰς τὴν κατωφέρειαν τοῦ Βρεῖτ-Λωβενέου, ἑνὸς τῶν ὑψηλοτέρων ὀρέων τῶν περικυκλούντων τὴν κοιλάδα τοῦ Λωτερβρούννου. Ἀπότομοι βράχοι κεκαλυμμένοι ὑπὸ ἐλατῶν ἐπέκειντο τῆς κατοικίας τοῦ δυστυχοῦς Τὸμ (διότι οὕτως εἰς τὸ ἑξῆς θ' ἀποκαλοῦμαι)· εἰς ἀπόστασίν τινα τῆς κατοικίας μου ὡραία πηγὴ ἀνεπήδα ἐκ τοῦ ὄρους, καὶ ἐξετυλίσσετο εἰς πτυχὰς ἐντὸς βοσκῆς τινος ἣν ἐγονιμοποίει. Εὑρέθην λοιπὸν κάτοχος ἑνὸς ποιμνίου ἐκ δώδεκα αἰγῶν, τὸ ὁποῖον ἔμελλον νὰ ὁδηγήσω εἰς τοὺς ἐκ πρασινάδος κεκαλυμμένους λόφους μετὰ τῶν ἄλλων βοσκῶν, οἵτινες εὐχαρίστως διάγουσι τὸ εἶδος τοῦτο τῆς ζωῆς εἰς τὸ ὁποῖον ἤμην καταδικασμένος.

Ἡ ἀγορὰ αὕτη μοὶ ἀφήρεσεν ὅλα σχεδὸν τὰ χρήματά μου ὅσα ἐξ Ἀγγλίας ἔφερον. Ἐὰν ἤθελον νὰ ζήσω, ἔπρεπε νὰ ἐργάζωμαι ἐν τῷ ἱδρῶτι τοῦ προσώπου μου, ὡς οἱ νέοι μου σύντροφοι, τόσον πλούσιοιοι ὅσον ἐγώ. Ἡ καλύβη ἦτο ἐντελὴς ὡς ὅλαι τῆς Ἐλβετίας, ὅλα τὰ πράγματα τῆς πρώτης ἀνάγκης εὑρίσκοντο ἐν αὐτῇ· μικρὸν κάθισμα διὰ νὰ κάθημαι, τράπεζα διὰ νὰ τρώγω καὶ μία κλίνη, εἶναι ἀληθὲς ὀλίγον σκληρὰ εἰς ἄνθρωπον συνειθισμένον εἰς ὅλας τὰς ἀναπαύσεις τῆς εὐζωΐας καὶ μαλθακότητος, ἀλλ' ἀρκετὰ εὐχάριστος διὰ ν' ἀναπαύσῃ τὰ ῥωμαλέα μέλη ἑνὸς βοσκοῦ, τὸν ὁποῖον ἡ κούρασις εἶχε καταβάλει, καὶ ὅστις δὲν εἶχεν ἀνάγκην νὰ ζητήσῃ τὸν ὕπνον.

Αἱ πρῶται ἡμέραι ὑπῆρξαν φρικώδεις δι' ἐμέ· ἡ μοναξία ἥτις αὐξάνει ἀκόμη τὴν βαθεῖαν λύπην ἐξ ἧς κατετηκόμην. Ὁ χονδρὸς ἄρτος, τὸν ὁποῖον κατέβρεχα διὰ τῶν δακρύων μου, καὶ εἰς τὸν ὁποῖον ἡ λεπτὴ κρᾶσίς μου δὲν ἦτο συνειθισμένη, ὁ βίαιος κόπος τὸν ὁποῖον ἔκαμον, αἱ προσπάθειαί μου διὰ ν' ἀκολουθῶ τὰς αἴγάς μου ἐπὶ τῶν ἀποτόμων ὑψῶν, ἐν τῷ μέσῳ βράχων, κρημνῶν καὶ πάγων, ὅλα ταῦτα εἰς τὸ νέον εἶδος τῆς ζωῆς μου συνέτεινον εἰς τὸ νὰ ἐπισπεύσουν τὴν στιγμὴν τῆς καταστροφῆς μου, στιγμὴν τὴν ὁποίαν ἐπερίμενον μετ' ἀνυπομόνου ἀπελπισίας. Παρευθὺς δὲν εἶχον τὴν δύναμιν νὰ ἐξέλθω τῆς καλύβης μου· τρομερὸς πυρετὸς ἀνήφθη εἰς τὰς φλέβας μου καὶ βαρεῖα ἀσθένεια ἐπελθοῦσα μ' ἔρριψεν εἰς φρικώδη παραλογισμόν. Δὲν εἶχον λογικὸν εἰμὴ τόσον ὅσον ἀπῃτεῖτο διὰ νὰ αἰσθάνωμαι τὰς ἀλγηδόνας μου. Ἐπὶ δεκαπέντε ἡμέρας ἔμενον εἰς τὴν κατάστασιν ταύτην μεταξὺ ζωῆς καὶ θανάτου, χωρὶς νὰ γνωρίζω τοὺς κινδύνους μου, οὔτε τὸν τόπον ὅπου εὑρισκόμην· ἄλλοτε ἐνόμιζον ὅτι ἤμην εἰς τοὺς κόλπους τῆς πατρίδος μου καὶ προσεκάλουν τοὺς φίλους μου, καὶ ἄλλοτε ὅτι ἤμην ἐν τῷ μέσῳ ἀγρίας ἐρήμου, καὶ ἠκολούθουν τὰ φαντάσματα τὰ ὁποῖα ἔφευγον ἀκαταπαύστως ἐνώπιόν μου. Ἐνίοτε μοὶ ἐφαίνετο ὅτι ἔβλεπον πλησίον μου τὴν νέαν ἐκείνην, τῆς ὁποίας ἡ θλίψις μὲ εἶχε βαθέως συγκινήσει ἐν τῷ μέσῳ τῆς εὐτυχίας τὴν ὁποίαν ἀπελάμβανον αἱ σύντροφοί της, καὶ ἄλλοτε μὲν ἐκάθητο παρὰ τοὺς πόδας τῆς κλίνης μου καὶ ἔκλαιε βλέπουσα τὴν κατάστασίν μου, ἄλλοτε δὲ μοὶ παρεῖχεν ὅλας τὰς περιποιήσεις τρυφερᾶς εὐσπλαγχνίας· ἀλλ' ἐν τῷ ἅμα ἡ γλυκεῖα αὕτη εἰκὼν ἐξέλιπε καθὼς ὅλα μου τὰ ὄνειρα. Τέλος, μετὰ ληθαργῆ ὕπνον, ὅμοιον πρὸς τὸν αἰώνιον εἰς τὸν ὁποῖον μ' ἐνόμιζον βυθισμένον, ἤνοιξα τοὺς ὀφθαλμούς μου, τοὺς περιέφερον πέριξ μου καὶ ἡ πρώτη μου ἰδέα ἦτο νὰ ἐρωτήσω, «Ποῦ εἶ-

μαι; » ὅταν ἤκουσα φωνήν τινα εἰποῦσαν «ἐσώθη! ἐσώθη!» Εἶδον δὲ δύο γυναῖκας, ἐξ ὧν ἡ μία μὲ ἐφάνη ὁπωσοῦν ἡλικιωμένη καὶ ἦτον αὐτὴ ἥτις ἔκραξεν, ἐσώθη! Ἡ δὲ ἄλλη νέα ὡς τὸ ἔαρ, γλυκεῖα ὡς ἡ ἀγαθοεργία, καὶ ὡραία ὡς ἄνθος τὸ ὁποῖον γεννᾶται, μ' ἐθεώρει ἐν σιωπῇ, ἀλλ' ἐκ τῶν βλεμμάτων της ἐφαίνετο ὅτι συνεμερίζετο τῆς χαρᾶς τῆς μητρός των. «Πῶς! ἀνέκραξα, ἰδοὺ οἱ δύω ἄγγελοι οἵτινες μοὶ ἔσωσαν τὴν ζωήν! Τοὺς εἶδον καθ' ὕπνον, τοὺς εἶδον εἰς τὸν παραλογισμόν μου, καὶ ἡ εἰκὼν αὕτη δὲν ἦτο ποσῶς ἀπάτη!» Αἱ λέξεις αὗται προφερθεῖσαι ἀγγλιστὶ δὲν ἐνοήθησαν βεβαίως ὑπὸ τῶν δύο εὐεργετριῶν μου, ἀλλ' αὗται ἐμάντευσαν τὴν εὐγνωμοσύνην μου, διότι ἡ ἔκφρασις ἀληθοῦς καὶ βαθέος αἰσθήματος εἶναι παγκόσμιος γλῶσσα.

(ἕπεται συνέχεια καὶ τέλος.)

ΜΕΛΕΤΗ ΠΕΡΙ ΣΑΙΝ-ΖΟΥΣΤ.

Ὑπάρχουσιν ὀνόματα ἐν τῇ ἱστορίᾳ πᾶσι μὲν γνωστὰ, τοσαύτην δὲ ἐμποιοῦντα ἀποστροφὴν καὶ βδελυγμίαν, ὥστε καὶ αὐτῆς τῆς περιεργείας κατισχύει ἡ φρίκη. Τοὺς τὰ τοιαῦτα φέροντας ὀνόματα περιοριζόμεθα καθ' ἕξιν καὶ κατὰ παράδοσιν στιγματίζοντες διὰ τοῦ ἐπιθέτου τέρατος ἢ θηρίου, καὶ εὐθὺς ἀποστρέφομεν τὸ βλέμμα, πρὶν σχηματίσωμεν διακεκριμμένην τινὰ τῆς φυσιογνωμίας αὐτῶν ἰδέαν. Τίς ὁ μὴ φρίττων ὅταν ἀκούῃ τοῦ Σάδη τὸ ὄνομα ἢ τοῦ Μαράτου· ἀλλὰ πόσον ὀλίγοι οἱ γνωρίζοντες ἄλλο τι περὶ αὐτῶν, καίτοι σχεδὸν συγχρόνων, εἰμὴ ὅτι τέρατα ἦσαν καὶ αἱμοδιψῆ θηρία; Ἡ διὰ τὴν φρίκην περὶ τῶν ἀνδρῶν τούτων τοῦ κοινοῦ ἀμάθεια ἔχει μὲν δικαιολόγημα τὴν ἔμφυτον παρ' ἀνθρώποις πρὸς πᾶν τὸ βδελυρὸν ἀπέχθειαν, ἀλλὰ καθὼς ὁ ζωολόγος, καί τοι μυσαττόμενος, ἐμμένει κατατκοπῶν καὶ εἰκονίζων τοῦ φρύνου τὴν δυσμορφίαν καὶ τῆς ἐχίδνης τοὺς ἰοβόλους ὀδόντας, οὕτω καὶ ὁ ἐξιστορῶν τὰ ἀνθρώπινα δέον νὰ ἐνδιατρίβῃ περὶ τὴν μελέτην πλασμάτων, ὧν μόνη ἡ ἀνάμνησις προξενεῖ αἴσθησιν, οἵαν ὄφεως πρόσψαυσις ἢ καρκίνου θέα.

Ἐπὶ τοῦ Σαίν-Ζούστ τολμῶ σήμερον νὰ ἐπιστήσω τὴν προσοχὴν τῶν ἀναγνωστῶν τῆς Χρυσαλλίδος. Ἱκανὰς ἤδη ἡμέρας εἰς ὅσα περὶ τοῦ φοβεροῦ τούτου νεανίσκου ἐγράφησαν ἀποκλειστικῶς ἐγκύψας καὶ ὑπ' ὄψιν ἔχων τὸ πόνημα τοῦ πάντα ταῦτα ἐπὶ τὸ αὐτὸ συναθροίσαντος Ἐδουάρδου Φλωρῆ, ἔφθασα νὰ σχηματίσω περὶ αὐτοῦ γνώμην, ἐν πολλοῖς διάφορον τῆς τε προτέρας ἐμῆς καὶ τῆς κοινῶς παραδεδεγμένης. Τὸν Σαίν-Ζούστ οἱ μὲν ὀνομάζουσι τέρας, οἱ δὲ φανατικὸν, ἄλλοι φρενοβλαβῆ. Τὸ κατ' ἐμὲ ἤθελον μᾶλλον ὀνομάσει αὐτὸν *μαθητὴν ῥητορικῆς ἀπλήστως* ὀρεγόμενον φήμης τινος οἱαδήποτε καὶ πᾶν μέσον πρὸς ἀπόκτησιν αὐτῆς μεταχειρισθέντα, προτιμήσαντα δὲ καὶ αὐτὸ τοῦ δημίου τὸ αἶσχος μᾶλλον ἢ τὴν ἀφάνειαν. Ἡ ψυχὴ τοῦ ἐμπρήσαντος τὸν ναὸν τῆς Ἀρτέμιδος φαίνεταί μοι, ἂν παραδεχθῶμεν πρὸς στιγμὴν τὰ τῶν πυθαγορείων, μετοικήσασα εἰς τὸ σῶμα τοῦ Ἰακωβίνου. Οὐδόλως δὲ προτίθεμαι ἐνταῦθα νὰ ὑποστηρίζω τὴν γνώμην μου ταύτην παρὰ τῷ ἀναγνώστῃ, ἀλλὰ ἁπλῶς νὰ παραθέσω αὐτῷ ὅσα χρήζει βοηθήματα, ἵνα σχηματίσῃ ἀκριβεστέραν ἰδέαν περὶ τοῦ ἀπαισίου τούτου ὄντος, ἐπισκιαζομένου ἔτι ὑπὸ πενθίμου καὶ αἱμοβαφοῦς νεφέλης.

Ὁ Ἀντώνιος Λουδοβῖκος Φλωρέλος Σαίν-Ζούστ ἐγεννήθη ἐν Δεκίζῃ, πολίχνῃ τῆς Νιβερνίας, τῇ 25 Αὐγούστου 1769, ὥστε ὅτε τῇ 28 Ἰουλίου 1794 ἀνέβη τὴν λαιμητόμον δὲν ἦτο ἀκόμη εἰκοσιπενταετής. Παῖς ἔτι ὢν μετῴκησεν οἰκογενειακῶς εἰς Βλεραικούρην ἐν Πικαρδίᾳ· στερηθεὶς δὲ μικρὸν μετὰ ταῦτα τοῦ πατρὸς, ἀξιωματικοῦ τῆς χωροφυλακῆς καὶ ἱππότου τοῦ ἅγ. Λουδοβίκου, εἰσῆλθεν ὡς τρόφιμος εἰς τὸ σχολεῖον τῶν Ὀρατοριανῶν, παρ' οἷς καὶ ἐπαιδεύθη, διακρινόμενος διὰ τοῦ πνεύματος τὴν ὀξύτητα καὶ τὸ θρασὺ καὶ ἄκαμπτον τοῦ χαρακτῆρος. Ἐπιτυχῶς ἐκεῖ τὰ μαθήματα διαπεράνας ἐπανῆλθεν εἰς Βλεραικοὺρ, ἔνθα διήνυσε τὰ πρῶτα τῆς νεότητός του ἔτη ἀπλήστως ἀναγινώσκων ὅσα εὕρισκε βιβλία καὶ διαφθείρων ὅσας ἠδύνατο νὰ πλησιάσῃ γυναῖκας. Ὡραῖος δὲ ὤν, ἐπίμονος καὶ πάντολμος ἐτάραττε τὴν ἡσυχίαν καὶ ἀφῄρει τὸν ὕπνον πάντων τῶν ἐνδιαφερομένων ὁπωσδήποτε εἰς τὴν σωφροσύνην γυναικός. Ἀλλὰ τέλος συνασπισθέντες οἱ παθόντες κατὰ τοῦ νεαροῦ γυναικάρπαγος κατώρθωσαν νὰ περιορισθῇ εἰς τὸ ἐν Βαϊλὺ σωφρονιστήριον. Ἐκεῖ μηδὲν ἔχων ποιεῖν, ἐνθυμούμενος τὰς πρότερον ἡδονὰς καὶ ἐπὶ τῇ στερήσει αὐτῶν δυσχεραίνων συνέθεσε τὸ ἡρωϊκοκωμικὸν ποίημα *Ὀργάντην*.

Τὸ ποιημάτιον τοῦτο εἶναι ἁπλῶς βωμολόχος ἀπομίμησις τῆς *Αὐρηλιαρῆς Παρθένου* τοῦ Βολταίρου. Ὁ ποιητὴς ἀφιεροῖ σκωπτικῶς τὸ ἔργον εἰς τὸν Πάπαν, προτάττων τὸ ἑξῆς λακωνιστὶ προοίμιον, «Εἰμὶ εἰκοσαετὴς, κακὸς ποιητὴς, ἔσομαι κρείττων.» Εἰς τούτων συνήθως τὴν ἀνάγνωσιν περιορίζονται, καλῶς ποιοῦντες, ὅσοι ἔχουσι τὸ βιβλίον, μετὰ μεγίστης δὲ ἀηδίας κατώρθωσα νὰ διέλθω αὐτὸ ὁλόκληρον.

ΑΝΤΩΝΙΟΣ ΛΟΥΔΟΒΙΚΟΣ ΦΛΩΡΕΛΟΣ ΣΑΙΝ ΖΟΥΣΤ.

Ἀλλὰ, πρὶν πλείονα εἴπω περὶ τοῦ Σαίν-Ζούστ, δὲν δύναμαι νὰ μὴ παρατηρήσω ὅτι καὶ τοῦτο ἔχουσι τὸ λυπηρὸν αἱ ἐπαναστάσεις, νὰ ἐπισύρωσι τὴν προσοχὴν ἐπὶ νεανίσκους οὐδέποτε ὡριμάσαντας, ἀποθανόντας εἰκοσιπενταετεῖς καὶ μηδὲν μνήμης ἄξιον ποιήσαντας, ἐπιβάλλουσαι καὶ τῷ ἱστορικῷ τὸν ἄχαριν κόπον νὰ παρακολουθῇ αὐτοὺς εἰς τὰς αἰσχράς των ἢ παιδαριώδεις παρεκτροπάς. Αὐτὸς ὁ Σαίν-Ζούστ ἔν τινι διατριβῇ, ἣν πρὶν γίνῃ ἰακωβῖνος συνέταξεν, ὁμιλῶν περὶ αὐτοῦ, μὴ ὄντος ἔτι διὰ τὴν ἡλικίαν ἐκλεξίμου, *ἡ ψυχή μου* λέγει, *δὲν εἶχεν εἰσέτι ἀπογαλακτισθῇ*. Γραφικωτάτη ἡ ἔκφρασις, ἀλλὰ πρὸ πάντων ἀκριβής· διότι ἡ κρίσις τοῦ Σαίν-Ζούστ οὔτε ὅτε συνέγραφε τὸν *Ὀργάντην* ὥριμος ἦτο ὅτε οὔτε τὴν ἀσυνάρτητον ἐκείνην περὶ τοῦ Πνεύματος τῆς ἐπαναστάσεως διατριβήν. Ἀλλ' εἶχεν ἄρά γε ὡριμάσει κατὰ τοὺς τελευταίους τοῦ βίου μῆνας, ὅτε θηριωδῶς παρεδίδετο εἰς τὰς φιλάρχους αὐτοῦ καὶ αἱμοβόρους ὁρμάς; Οὐδὲ τότε νομίζω, καθότι ὁ παῖς οὗτος οὐδέποτε ἠνδρώθη. Ἐν αὐτῷ βλέπομεν ἐν ἀρχῇ πεφυσημένον μαθητὴν ῥητορικῆς καὶ εὐθὺς μετὰ ταῦτα δήμιον, σφάζοντα μέχρις οὗ ἐσφάγη.

Ἀλλ' ἐπανέλθωμεν εἰς τὸν *Ὀργάντην*. Τὸ ποίημα εἶναι πάντη ἀνούσιον καὶ κατὰ τοῦτο μόνον προσοχῆς ἄξιον, ὅτι ἀπαντῶνται ἐν αὐτῷ ἰδέαι τινὲς μειλιχιότητος καὶ φιλανθρωπίας, τὰς ὁποίας ἀπορεῖ τις ἀνευρίσκων παρὰ τῷ μέλλοντι τῶν ὀρεινῶν ἀγορευτῇ. Οὕτω π. χ. τὸ τρίτον ᾆσμα ἄρχεται διὰ τῆς ἀκολούθου φενελονείου εὐχῆς, ἣν κατὰ λέξιν μεταφράζομεν, οὐδόλως κινδυνεύοντες νὰ ἀμαυρώσωμεν τὰς ποιητικὰς τοῦ πρωτοτύπου καλλονὰς, ἀφοῦ ποιήσεως σπινθὴρ ἐν τῷ ποιήματι τούτῳ δὲν ὑπάρχει· «Διεσκέδαζον πλάττων τερπνὴν χίμαιραν καὶ θέτων ἐμαυτὸν ἐπὶ τοῦ θρόνου τῆς οἰκουμένης. Τρέμετε, ἔλεγον, τοῖς μοχθηροῖς, διότι ἤγγικε τῆς βασιλείας ὑμῶν τὸ τέρμα. Ὑμεῖς δὲ οἱ ταπεινοὶ καὶ οἱ ἐν ὀδύναις ἀγαθοὶ προσέλθετε ὑψιμέτωποι. Πρόσελθε καὶ σὺ καὶ συμμερίσθητι τοῦ σκήπτρου μου τῆς ἰσχύος, ὦ ἀσθενὲς καὶ ἀστήρικτον ὀρφανόν. Ἀλλ' ἐνῷ ἔλεγον ταῦτα, ἤκουσα τοὺς θρήνους κλαίοντος παιδίου, οἵτινες μὲ ὑπενθύμισαν ὅτι δὲν εἶμαι βασιλεύς.»

Ἀλλὰ τὴν περικοπὴν ταύτην καί τινας ἄλλας

ὁμοίας πρέπει νὰ θεωρήσωμεν ὡς τυχαῖον μόνον εὕρημα, ἀπομίμησιν ἴσως τῶν γνωστῶν ἐκείνων ἐν τῇ *Παρθένῳ* στίχων

Si j' étais roi je voudrais être juste κτλ.

Ἐκ δὲ τῆς ἐπὶ τοῦ ὅλου ποιήματος κρίσεως ἀναγκαζόμεθα νὰ συμπεράνωμεν ὅτι ἡ καρδία νεανίσκου εἰκοσαετοῦς, ἐντρυφῶντος εἰς περιγραφὰς ἀκολάστους καὶ αὐτὴν ἀκόμη τὴν παρὰ τῶν γυναικῶν ἡδονὴν δι' ἀγοραίας βωμολοχίας βορβοροῦντος, ἦτο ἤδη τραχεῖα, βάναυσος καὶ πάσης αἰδοῦς γεγυμνωμένη. Βιογράφοι ὅμως τινὲς, ἐν οἷς καὶ ὁ Φλωρῆ, φρονοῦντες ὅτι εἰ μὴ ἄλλο, ἡ ἀκάθεκτος τοὐλάχιστον πρὸς τὴν ἡδονὴν ὁρμὴ ἀδύνατον καθιᾷ παρ' εἰκοσαετεῖ τοιαύτην ψυχρὰν πρὸς τῆς ἡδονῆς τὰ ὄργανα καταφρόνησιν, εἰκάζουσιν ὅτι ὁ ποιητὴς ἦν τότε ἁπλοῦς τις **fahfaron de vice**, ὡς καλοῦσιν οἱ Γάλλοι τοὺς ἐφήβους ἐκείνους, οἵτινες καύχημα ἔχοντες τὸ νὰ νομίζωνται πάσης εὐαισθησίας ἀπωρφανισμένοι, ὡς σκύλακες ἔπειτα ἕρπουσι τὰ κράσπεδα ἀσπαζόμενοι γυναικείας ἐσθῆτος.

Πολλοὶ οἱ ὀρεγόμενοι ποιητικῆς δόξης, οἱ δὲ πλεῖστοι ἀποτυγχάνοντες καταλαμβάνονται ἔπειτα ὑπὸ μεταμελείας τινὸς καὶ λύπης δι' ὅσον ἠσώτευσαν καιρὸν ἀκάρπως στιχουργοῦντες. Τινὲς ὅμως, καίτοι ψευσθέντες τῶν ποιητικῶν ἐλπίδων, ἀπέκτησαν διὰ τῆς στιχουργικῆς ἐργασίας δεξιότητά τινα περὶ τὸ ἐκφράζεσθαι, βοηθήσασαν αὐτοὺς οὐκ ὀλίγον εἰς τὸ ταπεινότερον τοῦ συγγραφέως ἢ ῥήτορος στάδιον. Ὁ δὲ Σαὶν-Ζούστ διὰ τῆς στιχουργικῆς τριβῆς προσεκτήσατο τὴν ἕξιν ἐκείνην τοῦ τὰ πάντα δι' εἰκόνων παριστᾷν, ἥτις τόσῳ πρωτότυπον κατέστησε τὴν ἀγρίαν αὐτοῦ καὶ αἱμοδιψῆ εὐγλωττίαν.

Ἀλλ' οἱ στίχοι καὶ αἱ γυναῖκες ὑπεχώρησαν ἐνώπιον φροντίδων ἄλλων σπουδαιοτέρων. Ὁ Σαὶν-Ζούστ ἐξελθὼν τέλος τοῦ σωφρονιστηρίου ἤρξατο σπουδαίως ἀσχολούμενος εἰς τὰ πολιτικὰ καὶ μεταβαίνων συχνάκις εἰς Παρισίους, ὅπου ἐσχετίσθη μετὰ τοῦ Καμίλλου Δεμουλίνου καὶ τινων ἄλλων τῆς τότε ἐπαναστατικῆς νεολαίας. Μετ' οὐ πολὺ δὲ κατώρθωσε νὰ διορισθῇ ἀντισυνταγματάρχης τῆς ἐθνοφυλακῆς, καὶ ἔκτοτε ἤρξατο ἔχων ἐπιῤῥοήν τινα εἰς τὰ ἐπαρχιακὰ συμβούλια καὶ γυμναζόμενος εἰς τὸ δημοσίᾳ ὁμιλεῖν. Ἐφίλει δὲ πρὸ πάντων τὴν βραχυλογίαν. Ἡμέρᾳ τινὶ συναθροίσας ἱκανοὺς χωρικοὺς μετέβη εἰς τὸ μέγαρον τοῦ κόμητος Λαραγουὲ, ἀρχηγοῦ τῶν ἐθνοφυλάκων, προτιθέμενος νὰ ἐκφοβίσῃ αὐτόν· ἀλλ' ὁ κόμης προλαβὼν ἀπῆλθε.

« Μὴ εὑρὼν τὸν εὐγενῆ κόμητα, διηγεῖται Σαὶν-
» Ζούστ, ἔν τινι πρὸς φίλον ἐπιστολῇ, ἐμιμήθην
» τὸν Ταρκύνιον, ἀποκόψας διὰ τοῦ μαστιγίου
» μου κεφαλὴν μήκωνος· εἶτα πάντες ἀπήλθομεν
» ἐν σιωπῇ. »

Ἄλλοτε πάλιν καιομένης ἐπισήμως διαμαρτυρήσεως μειοψηφησάντων τινῶν μελῶν τῆς Συνελεύσεως, ὁ Σαὶν-Ζούστ ὤμοσεν ὅτι προὐτίμα ν' ἀποτεφρωθῇ ὑπὸ τῆς καταναλισκούσης τὸ ἔγγραφον φλογὸς, μᾶλλον ἢ νὰ ἀπειθήσῃ ποτὲ εἰς τὸ ἔθνος, τοὺς νόμους καὶ τὸν βασιλέα· ταῦτα δὲ λέγων ἐξέτεινε τὴν χεῖρα ἐπὶ τῆς πυρᾶς. Αἱ ἀναμνήσεις αὗται καὶ ἀπομιμήσεις τοῦ Σκαιβόλα, Ταρκυνίου καὶ Βρούτου ἀπαντῶνται κατὰ πᾶσαν στιγμὴν παρὰ τῷ Σαὶν-Ζούστ, ἀλλὰ καὶ οἱ ἄλλοι τότε ἐπαναστάται δὲν ἦσαν ἀμέτοχοι σχολαστικότητος καὶ πιθηκισμῶν.

Ἀηξάσης ἐν τούτοις τῆς Συντακτικῆς συνελεύσεως καὶ παρασκευαζομένων τῶν ἐκλογῶν διὰ τὴν Νομοθετικὴν, ὁ Σαὶν-Ζούστ καί τοι μὴ ἔχων τὴν ἀπαιτουμένην ἡλικίαν, ἐτέθη ὑποψήφιος, συνθέσας πρὸς τοῦτο διατριβὴν περὶ τοῦ *πνεύματος τῆς ἐπαναστάσεως καὶ τοῦ συντάγματος ἐν Γαλλίᾳ*, ἣν οἱ ἐκδόται δὲν ἐνέκριναν νὰ περιλάβωσι μετὰ ταῦτα ἐν τῇ συλλογῇ τῶν ἁπάντων αὐτοῦ, ὡς μὴ ἀρκούντως δημοκρατικήν. Καὶ τῷ ὄντι ὁ νέος δημοσιογάφος, εἰκοσιτριετὴς τότε τὴν ἡλικίαν, δὲν παρίσταται ἀκόμη οἷος ὀλίγους μῆνας μετέπειτα. ἀλλὰ μᾶλλον μαθητὴς τοῦ Μοντεσκίου, τοῦ ὁποίου μιμεῖται τὸ ὕφος καὶ τὴν ἀξιωματικὴν βραχυλογίαν.

« Οὐδὲν ἔχω εἰπεῖν, λέγει μετριοφρόνως ἐν τῷ
» προοιμίῳ, περὶ τοῦ ἀσθενοῦς τούτου δοκιμίου.
» Εὔχομαι μόνον καὶ ἐλπίζω ν' ἀγαπήσῃ ὁ ἀνα-
» γνώστης τοῦ συγγράψαντος τὴν καρδίαν. »

Τὴν καρδίαν τοῦ Σαὶν-Ζούστ! Ἀλλὰ πάντοτε περὶ καρδίας ὁμιλεῖ ὁ ἄνθρωπος οὗτος· «*Ἐμαράνατε τὴν καρδίαν μου,*» ἔλεγε βραδύτερον ἐν τῇ Συνελεύσει, καὶ τῇ αὐτῇ ἡμέρᾳ ἔγραφεν εἰς τοὺς ἐπὶ τῆς κοινῆς σωτηρίας ἐπιτρόπους, « Ἡ ἀνομία ἔκλεισε *τὴν καρδίαν μου*· θέλω ἀνοίξει αὐτὴν τῇ Συνόδῳ.» Ἀλλὰ καὶ ὁ Ῥοβεσπιὲρ, ἐκραύγαζε τῇ ὃ θερμιδὼρ ἀπὸ τοῦ βήματος, «Ἔχω ἀνάγκην νὰ διαχύσω *τὴν καρδίαν μου.*» Μὴ μεταχειριζώμεθα λοιπὸν τὴν λέξιν ταύτην παρ' ὅπου ἀπολύτως ἀναγκαία, ἀφοῦ τοιαύτη ἐγένετο αὐτῆς κατάχρησις ὑπὸ τοιούτων ἀνθρώπων.

Ἑτέρα λέξις τὰ μέγιστα ἐν χρήσει κατὰ τὴν ἐποχὴν ἐκείνην, ἦτον ἡ *Ἀρετή*.

«Πολλοὶ ἐπραγματεύθησαν περὶ ἐπαναστάσεως,

« ἐξακολουθεῖ ἐν τῷ ὁ Σαὶν-Ζούστ, ἀλλ' οἱ πλεῖ-
» στοι οὐδὲν εἶπον· καθότι οὐδεὶς μέχρι τοῦδε
» ἔλαβε τὸν κόπον νὰ ἐξετάσῃ πόσην ἐνέκλεισεν ἐν
» τῇ *καρδίᾳ ἀρετὴν*, ἵνα μάθῃ καὶ πόσης ἦτο ἄ-
» ξιος ἐλευθερίας ».

Ἡ σκέψις αὕτη εἶναι ὀρθὴ καὶ ὡραία· καθότι ἂν ἠδύνατο ν' ἀπονεμηθῇ ἡ ἐλευθερία κατ' ἀκριβῆ ἀναλογίαν πρὸς τὴν ἀγνότητα τῶν ἠθῶν, τὸ κοινωνικὸν πρόβλημα ἤθελε λυθῇ ἐπιτυχῶς. Ἀλλ' οἱ ἄνθρωποι ἐν γένει δὲν εἶναι δίκαιοι κριταὶ, ὁπόταν περὶ αὐτῶν κρίνωσιν, ὁ δὲ Σαὶν-Ζούστ οὐ μόνον εἰς ἄκρον ἐνάρετος νομίζεται, ἀλλ' εἴπερ τις καὶ ἄλλος φρόνιμος.

» Μὴ περιμένετε, λέγει, παρ' ἐμοῦ οὔτε κολα-
» κείαν οὔτε σάτυραν· καθότι περιωρίσθην εἰς τὴν
» ἁπλῆν τῆς ἀληθείας ἔκθεσιν. Νεώτατος ὤν, ὡ-
» μίλησα σφοδρότερον ἴσως τοῦ δέοντος κατὰ
» τῆς τυραννίας ἢ παρεγνώρισα νόμους καὶ ἔθι-
» μα ἀνέκαθεν ἐν ἰσχύϊ καὶ ὑπολήψει. Ἀλλὰ δι'
» αὐτὸ τοῦτο, διότι εἶμαι νέος, *εὑρίσκομαι*, νο-
» μίζω, *πλησιέστερον τῆς φύσεως* ».

Ἐνταῦθα ὁ μαθητὴς τοῦ Μοντεσκίου γίνεται ὀπαδὸς τοῦ Ῥουσσώ. Ὁλόκληρος ἐν γένει ἡ διατριβὴ αὕτη εἶναι σκοτεινοτάτη, μεγίστη δὲ ἡ ἐν αὐτῇ ἀσυναρτησία καὶ σύγχυσις τῶν ἰδεῶν. Οὐδ' αὐτὸς ὁ συγγραφεὺς ἤξευρε τότε τί ἤθελεν, ἀλλ' ἔγραφεν ἁπλῶς διὰ νὰ γράφῃ καὶ καθιστᾷ τὸ ὄνομα αὐτοῦ γνωστόν.

Καθὼς καὶ ἐν τῷ *Ὀργάντῃ*, ἐκπλήττεται ἀνευρίσκων ὁ ἀναγνώστης καὶ ἐν τῷ δοκιμίῳ τούτῳ φιλανθρώπους τινὰς ἰδέας. Ὁμιλῶν ὁ συγγραφεὺς περὶ τῶν ὠμοτήτων, ἃς διέπραξαν οἱ πορθηταὶ τῆς Βαστίλλης,

« Ὁ λαὸς, λέγει, ὠρέγετο ἐλευθερίας, ἀλλ' ἦ-
» το ἀδύνατος καὶ δοῦλος· ἡ δὲ ἀσθένεια αὐτοῦ
» ἐγέννησε τὴν ὠμότητα. Δούλους μόνον ἀπαν-
» τῶμεν ἐν τῇ ἱστορίᾳ περιάγοντας ἀνθρωπίνους
» κεφαλὰς ἐπὶ τῆς κορυφῆς λόγχης, πίνοντας
» τῶν δεσποτῶν τὸ αἷμα καὶ τὴν καρδίαν κα-
» ταβιβρώσκοντας ».

Ἐλλ' ἔτι μᾶλλον ἀποροῦμεν, βλέποντες τὸν μέλλοντα τοῦ Ὅρους χρησμοδότην, ἐπιχειροῦντα τὸν ποινικὸν κώδηκα νὰ *φιλανθρωπίσῃ* καὶ πάλιν μεταβαλόντα διδάσκαλον ν' ἀνακράζῃ μετὰ τοῦ Βεκκαρία.

« Μέγας ἀνὴρ ἦτον ὁ Ῥουσσὼ, ἀλλὰ μεῖζον ἔ-
» πταισεν ἁμάρτημα πειραθεὶς νὰ δικαιώσῃ τὴν
» θανατικὴν ποινήν. Πῶς ὁ λαὸς, ὁ οὔτε βα-
» σιλέα ἔχων τὸ δικαίωμα νομίμως ν' ἀναδείξῃ,
» δύναται νὰ διαθέτῃ τὴν ζωήν; Καὶ ἐξα-
» κολουθεῖ οὕτω ἐπὶ ἱκανὴν ὥραν ῥητορεύων
» κατὰ τοῦ δημίου καὶ τῆς λαιμητόμου, αὐτὸς ὁ
» μικρὸν μετέπειτα ἀρνούμενος εἰς τοὺς πρὸ τοῦ ἐ-
» παναστατικοῦ δικαστηρίου ὑποδίκους τὸ ἱερὸν
» δικαίωμα τῆς ἀπολογίας. Κατωτέρω δὲ παρεκτρέ-
» πεται εἰς φιλανθρωπικὰ ὄνειρα γελοῖα καὶ παιδα-
» ριώδη.

« Εὐτυχὴς, κράζει, ἡ χώρα, ἐν ᾗ ἡ μόνη τῶν
» ἐγκλημάτων τιμωρία ἤθελεν εἶναι ἡ *συγχώ-*
» *ρησις* (!!!) Μακαρία ἡ χώρα, ἐν ᾗ ὁ κακοῦργος
» ἤθελεν εἶναι ἠναγκασμένος οὐχὶ νὰ ὠχριᾷ ἐνώ-
» πιον τῶν δικαστῶν διὰ τὸν φόβον τῆς ποινῆς,
» ἀλλὰ νὰ ἐρυθριᾷ διὰ τὴν αἰσχύνην τοῦ ἐγκλή-
» ματος ».

Τί ἄλλο νὰ εἴπωμεν τοιαῦτα ἀναγινώσκοντες παρ' ὅ,τι καὶ ἐν ἀρχῇ εἴπον; ὅτι ὁ Σαὶν-Ζούστ ἦτο *μαθητὴς ῥητορικῆς*, καταληφθεὶς ὑπὸ δοξομανίας καὶ θέλων ὁπωσδήποτε νὰ διακριθῇ. Ἠθέλησε νὰ ᾖναι ποιητὴς καὶ ἀπέτυχεν, ἐπειράθη νὰ γίνῃ φιλανθρωπίας ἀπόστολος, καὶ ἐχλευάσθη, ἀπελπισθεὶς ἐγένετο δήμιος, καὶ διὰ τῆς λαιμητόμου κατέκτησε τὴν ἀθανασίαν.

(ἕπεται συνέχεια).

Ε. Δ. ΡΟΪΔΗΣ

ΚΑΛΛΙΤΕΧΝΙΑ

Ἡ γραφικὴ παρὰ τοῖς ἀρχαίοις

(Συνέχεια ἴδε φυλλάδ. 12.)

Ἡ ὑπὸ τοῦ Ῥωμύλου συσταθεῖσα κυβέρνησις διήρκεσε μεχρισοῦ ὁ Βροῦτος ἀπεδίωξε τοὺς βασιλεῖς, δηλαδὴ μέχρι τοῦ **243** ἔτους ἀπὸ τῆς θεμελιώσεως τῆς Ῥώμης, ὅπερ ἀντιστοιχεῖ πρὸς τὸ **510** ἔτος πρὸ Χριστοῦ. Ὁ Βροῦτος ἦν σύγχρονος τοῦ Ἁρμοδίου καὶ Ἀριστογείτονος.

Τότε, εἰ καὶ ἡ νέα τάξις τῶν πραγμάτων ὠνομάσθη δημοκρατία, κυρίως ὅμως τὸ εἶδος τῆς κυβερνήσεως ἔμεινε τὸ αὐτό· μικρά τις μεταβολὴ ἐγένετο μόνον εἰς τὸ σχῆμα αὐτῆς· ἡ ἐξουσία, ἥτις ἀρχήτερα ὑπῆρχε συγκετρωμένη εἰς τὰς χεῖρας ἑνὸς μόνον βασιλέως, διενεμήθη ἤδη εἰς δύω ἄρχοντας, καὶ ἀπὸ ἰσοβίου κατέστη ἐνιαυσία· οἱ νέοι ἀρχηγοὶ τῆς πολιτείας ἐκαλέσθησαν ὕπατοι (**consules**) ὅπως διὰ τοῦ νέου τούτου ὀνόματος τοῦ εἰσαχθέντος ἐν τῇ ῥωμαϊκῇ γλώσσῃ, εὑρίσκονται εἰδοποιημένοι ὅτι τίποτε δὲν δύνανται νὰ

πράττωσι πρὶν ἢ συμβουλευθῶσι τοὺς πολίτας.

Οἱ ὕπατοι οὐχὶ μόνον ἐκληρονόμησαν τὴν βασιλικὴν ἐξουσίαν, ἀλλὰ προσέτι καὶ τὴν πομπὴν τῆς κυριάρχου ἰσχύος· ἡ πομπὴ αὕτη συνίστατο εἰς ἓν σῶμα δώδεκα ῥαβδούχων, οἵτινες προεπορεύοντο τοῦ Ὑπάτου ἐν γραμμῇ ὡπλισμένοι μὲ ἁπλᾶς δέσμας ῥάβδων ἐκ σημύδας, ἐφ᾽ ὧν ἔθετον πέλεκυν ὅτε ὁ ἄρχων οὗτος ἐξήρχετο τῆς Ῥώμης.

Οἱ πατρίκιοι, οἵτινες ἐξετέλεσαν τὴν ἐπανάστασιν, ὠργάνισαν αὐτὴν πρὸς τὸ συμφέρον των τηρήσαντες δι᾽ ἑαυτοὺς τὴν ὑπατείαν. Καὶ ἄρησαν μὲν τὴν ἐκλογὴν εἰς τὸν λαὸν, ἐπειδὴ ὅμως οἱ ὕπατοι μόνον ἐκ τῶν εὐγενῶν ἠδύναντο νὰ λαμβάνωνται, μόνοι δὲ πάλιν οἱ ὕπατοι διώριζον τοὺς γερουσιαστὰς, εὑρέθησαν οὕτω κύριοι τῆς δημοκρατίας, ἅμα εἶχον εἰς χεῖράς των τήν τε ὑπατείαν καὶ Γερουσίαν.

Μολονότι ὁ λαὸς ἐνόησε πάραυτα τὸ ἀριστοκρατικὸν δίκτυον ἐντὸς τοῦ ὁποίου περιετυλίχθη, ἡ κατάστασις ὅμως αὕτη διήρκεσεν ἐπί τινα χρόνον. Ἀκολούθως, ὡς καὶ εἰς πᾶσαν περίστασιν καθ᾽ ἣν τὰ συμφέροντα τῶν πολλῶν κινδυνεύουσιν ἕνεκα τοῦ συμφέροντος τῆς μειονότητος, σύμβαμά τι, ὅπερ κατὰ πρῶτον οὐδεμίαν σχέσιν ἐφαίνετο νὰ ἔχῃ πρὸς τὴν πραγματικὴν αἰτίαν τῆς τοῦ λαοῦ καχεξίας, ἔφερε σημαντικὴν τροποποίησιν εἰς τὸ κυβερνητικὸν σύστημα.

Κατὰ τὴν ἐποχὴν ταύτην, ἕκαστος πολίτης ὑπεχρεοῦτο νὰ ὑπηρετῇ ὡς στρατιώτης ἄνευ ἀποζημιώσεως· τούτου ἕνεκα πλεῖστοι ἐκ τῶν πληθείων, οἵτινες ἀπέζων ἐκ τῆς ἐργασίας των, εὑρέθησαν εἰς τὴν ἀνάγκην, συνεπείᾳ τῶν συνεχῶν ὑπὸ τὰς σημαίας προσκλήσεων, νὰ κάμωσι χρέη. Μετ᾽ οὐ πολὺ τὰ χρέη ταῦτα συνεσωρευθήσαν ἐπὶ τοσοῦτον, ὥστε οἱ χρεῶσται κατήντησαν ἀνίκανοι νὰ τὰ πληρώσωσι. Τυραννούμενος ὑπὸ τῶν δανειστῶν του, ὁ λαὸς καὶ μὴ εὑρίσκων οὐδὲν εἰς τοὺς πατρικίους στήριγμα, ἀπήτησεν ἀπὸ τῶν γερουσιαστῶν μετρίασιν τινὰ τῆς τύχης του, ἀλλ᾽ οὗτοι ἠρνήθησαν μετὰ σκληρότητος τὴν αἴτησίν του. Τότε ὁ λαὸς ἀπεφάσισε γενικὴν χρεωκοπίαν· ἀπῆλθε δὲ ὁλόκληρος ἀκολουθούμενος ὑπὸ τῶν γυναικῶν καὶ τῶν παίδων, καὶ ἀπεσύρθη ἐπί τινος ὄρους ἀπέχοντος μίαν καὶ ἡμίσειαν λεύγαν περίπου τῆς Ῥώμης, ἀφήσας ἐν τῇ πόλει μόνους τοὺς ὑπάτους, τοὺς γερουσιαστὰς καὶ τὴν ἀριστοκρατίαν.

Οἱ πατρίκιοι, τρομαχθέντες ἐκ τῆς λειποταξίας ταύτης, ἀπέστειλαν πρέσβεις πρὸς τοὺς δυσηρεστημένους· ἀλλ᾽ οὗτοι ἀπῄτησαν· α΄) τὴν κατάργησιν τῶν χρεῶν τῶν γενομένων πρὸς ὑπηρεσίαν τῆς πατρίδος· β΄.) τὴν ἀπόλυσιν τῶν κρατουμένων· γ΄.) τὸν διορισμὸν δύω ἀρχόντων, κατὰ Τίτον Λίβιον, καὶ πέντε κατὰ Πλούταρχον, οἵτινες, ἐκλεγόμενοι ἐκ τῶν πληθείων, ὤφειλον νὰ τοὺς προστατεύωσι κατὰ τῆς πλεονεξίας τῶν πλουσίων, τῆς αὐθαδείας τῶν πατρικίων καὶ τῶν ἀδικιῶν τῆς γερουσίας.

Οἱ τρεῖς οὗτοι ὅροι ἐγένοντο δεκτοί. Τὰ χρέη ἠκυρώθησαν καὶ οἱ χρεῶσται ἀπελύθησαν· οἱ νέοι ἄρχοντες, ἐκλεχθέντες ἐκ τῶν ἀρχηγῶν τοῦ στρατοῦ, ἔλαβον τὸ ὄνομα τριβοῦνοι τοῦ λαοῦ, ὁ λόφος δὲ ἐν ᾧ εὗρον ἄσυλον οἱ δυναστευόμενοι ὠνομάσθη Ἱερὸν ὄρος. Ἀπὸ τῆς ἡμέρας ταύτης, οἱ πληθεῖοι ἔλαβον εἰς χεῖράς των τὴν νόμιμον ἰσχὺν αὐτῶν, κατ᾽ ἀρχὰς ὅμως ἡ ἰσχὺς αὕτη ὑπῆρξεν ἁπλῶς ἀμυντικὴ, καθότι οἱ τριβοῦνοι δὲν ἦσαν οὐδ᾽ ἔμελλον νὰ ἦναι εἰμὴ ἁπλοῖ προστάται· κατὰ συνέπειαν δὲν εἶχον ἰδιαιτέραν στολὴν, ὤδευον ἄνευ ἀκουλουθίας, καὶ μόνον συνωδεύοντο ὑπὸ ἑνὸς συγκλήτορος, ἀπώλλυον δὲ τὴν ἐξουσίαν των ἐξερχόμενοι τῶν θυρῶν τῆς πόλεως.

Ἀλλὰ πᾶσα ἐξουσία, ὅσον ἀσθενὴς καὶ ἂν εἶναι ἐν τῇ γεννήσει αὐτῆς, αὐξάνει ταχέως ἂν προηγουμένως εἶχε δημιουργηθῆ ὑπὸ τῆς ἀνάγκης τῆς πλειονότητος· μετ᾽ οὐ πολὺ τὸ δικαίωμα τῆς ἀντιπολιτεύσεως δὲν ἐπήρκει εἰς τοὺς τριβούνους, οἵτινες ἐβαρύνθησαν τὴν παθητικὴν θέσιν τοῦ ἀξιώματός των· κατὰ τύχην δὲ τοῖς ἐδόθη εὐκαιρία, καθ᾽ ἣν ἔκαμον δοκιμὴν τῆς ἐνεργητικῆς ἐξουσίας ἣν ἐδύναντο νὰ ἐξασκήσωσιν. Ἐννέα, εἴτε δέκα ἔτη μετὰ τὴν πτῶσιν τῶν Ταρκυνίων, τρομεροῦ λιμοῦ γενομένου ἐν Ῥώμῃ, ἡ Γερουσία, εἰς τῆς ὁποίας τὰς χεῖρας εἶχον συσσωρευθῆ ἅπαντα τὰ πλούτη, ἔφερε σῖτον ἐκ τῶν πέριξ μερῶν, ὁ δὲ Μάρκος Κοριολάνος ἐπρότεινε νὰ δοθῇ σῖτος εἰς τὸν λαὸν διὰ τὸ ἥμισυ τῆς τιμῆς, ἂν οὗτος ἔστεργε νὰ παραιτηθῇ τοῦ ἀξιώματος τῶν τριβούνων. Οἱ τριβοῦνοι, ὧν ἡ ὕπαρξις ἠπειλεῖτο, ἀπήντησαν ἐγκαλέσαντες τὸν Κοριολάνον ἐνώπιον τοῦ λαοῦ, καὶ μολονότι ὁ ὑπερήφανος πατρίκιος ἠρνήθη νὰ ἐμφανισθῇ ἐν τῷ δικαστηρίῳ τοῦ λαοῦ, ἐδικάσθη καὶ κατεδικάσθη ἐρήμην.

Ἀπὸ τῆς στιγμῆς ταύτης, ἡ ἐξουσία τῶν Τριβούνων ἀδιακόπως ἐμεγαλύνετο· ἡ λαϊκὴ αὕτη δύναμις, ἅπαξ τεθεῖσα ἀπέναντι τῆς ἀριστοκρατικῆς, δὲν ἐσυγχώρησεν αὐτῇ οὔτε εἰρήνην, οὔτε ἀνακωχήν. Μετ᾽ οὐ πολὺ ἡ ὑπατεία ἔπαυσε νὰ ἀνήκῃ εἰς μόνους τοὺς πατρικίους, καὶ τὰ σημαντικώτερα τῶν ἀξιωμάτων, διερχόμενα ἀπὸ τῶν γενομένων ἐν τῷ ἀρχαίῳ πολιτεύματι ῥηγμάτων, κατέβησαν μέχρι τοῦ λαοῦ, ἐνῷ ἀπεναντίας ἀποδεικνύεται ἐκ τῶν μαρτυριῶν τοῦ Κάτωνος, τοῦ Κικέρωνος, τοῦ Πλουτάρχου καὶ τοῦ Τίτου Λιβίου, ὅτι οὐδέποτε εὐγενὴς ἀνῆλθεν εἰς τὸ ἀξίωμα τοῦ Τριβούνου. Τῷ ὄντι δὲ ὁ Αὔγουστος πρῶτος ἐκοσμήθη διὰ τοῦ τίτλου τούτου.

Ἰδοὺ δὲ εἰς ποίαν κατάστασιν προόδου ηὐρίσκετο ὁ ῥωμαϊκὸς λαὸς, ὡς πρὸς τὸν πληθυσμὸν, ἐν ᾗ ἐφθάσαμεν ἐποχῇ, δηλονότι πεντήκοντα εἴτε πεντήκοντα πέντε ἔτη ἀπὸ τοῦ θανάτου τοῦ Ἀλεξάνδρου, εἰ καὶ ὑπέπεσεν εἰς ἐσωτερικὰς ἀναστατώσεις, ὑπέστη τὴν εἰσβολὴν τῶν Γάλλων καὶ διεξήγαγε τὸν ἐξωτερικὸν κατὰ τοῦ Πύῤῥου πόλεμον. Χάρις εἰς τοὺς νόμους οὓς ἔθηκεν, ὅτε μετὰ τριακονταετῆ βασιλείαν ὁ Ῥωμῦλος ἀνηρπάγη ὑπὸ πολιτικῆς τινος θυέλλης, ἡ Ῥώμη ἠρίθμει τεσσαράκοντα χιλιάδας ψυχὰς, κατοίκους ὁμοῦ καὶ ὑπηκόους.

Τῷ 220 ἔτει, ὁ ἀριθμὸς οὗτος ηὐξήνθη κατὰ Φάβιον Πίκτωρα, τὸν ἀρχαιότερον Ῥωμαῖον ἱστορικὸν, εἰς ὀγδοήκοντα χιλιάδας ἄνδρας ἱκανοὺς νὰ φέρωσι τὰ ὅπλα.

Τῷ δὲ 395 ἔτει, ὅτε ἡ Ῥώμη ἐκυριεύθη ὑπὸ τῶν Γάλλων, ὅπερ ἀντιστοιχεῖ εἰς τὸ δέκατον ἔτος πρὸ τοῦ μεταξὺ Θηβῶν καὶ Λακεδαίμονος πολέμου, ὅ ἔστιν ἐν τῇ ἐποχῇ καθ᾽ ἣν ἤκμαζον αἱ Ἀθῆναι, ἡ δημοκρατία ἠρίθμει, κατὰ τὸν Τίτον Λίβιον, ἑκατὸν τριάκοντα δύο χιλιάδας καὶ τετρακόσιους πολίτας.

Τέλος, κατὰ τὸ 500 ἔτος, δηλαδὴ ἐν ᾗ ἐποχῇ ἐφθάσαμεν, ὁ πληθυσμὸς αὐτῆς ηὐξήνθη κατὰ τὸ διπλάσιον, ὥστε ὁλόκληρος ὁ ἀριθμὸς δύναται ν᾽ ἀναβιβασθῇ, ἀείποτε κατὰ τὸν Τίτον Λίβιον, συμπεριλαμβανομένων καὶ τῶν γυναικῶν, τῶν γερόντων καὶ τῶν παίδων, εἰς ὀκτακοσίας χιλιάδας ψυχὰς ὡς ἔγγιστα.

Ἤδη θέλομεν μάθει, καθ᾽ ἣν στιγμὴν ἡ τέχνη παρὰ τοῖς γεγηρακόσιν Ἕλλησι παρήκμαζεν, εἰς ποίαν κατάστασιν ηὑρίσκετο παρὰ τῷ μόλις ἐφήβῳ τούτῳ λαῷ, τῷ μέλλοντι νὰ μεγαλυνθῇ μετὰ τοσαύτης ταχύτητος καὶ νὰ καταπέσῃ μετὰ τοσούτου κρότου.

Ὡς ἴδομεν ἀνωτέρω, οἱ Ῥωμαῖοι ἦσαν λαὸς πολεμικὸς, ἀνατεθραμμένος εἰς τὰ ὅπλα, καὶ εἰς τὰ ὅπλα ἐρειδόμενος· εἰργάσθη δὲ ἐπὶ πεντακόσια περίπου ἔτη ὅπως ἐξασφαλίσῃ εἰς ἑαυτὸν τὸ δικαίωμα τοῦ πολίτου ἐν τῷ Λατίῳ. Ὅτε τις ἀναγκάζεται νὰ πολεμῇ ὑπὲρ τῆς ἰδίας ὑπάρξεως, δὲν ἔχει βεβαίως καιρὸν νὰ χάνῃ εἰς τὰ τῆς πολυτελείας ἀντικείμενα.

Κατὰ πρῶτον, ὡς λέγει ὁ Πλούταρχος, ὁ Νουμᾶς εἶχεν ἐκδώσει νόμον ἀπαγορεύοντα τὴν παράστασιν τοῦ θείου ὑπὸ τὸ ἀνθρώπινον σχῆμα· τούτου ἕνεκα ὁ Οὐάρων ἀναφέρει, ὅτι κατὰ τὰ πρῶτα ἑκατὸν ἑβδομήκοντα ἔτη τῆς δημοκρατίας, δηλαδὴ ἀπὸ Ῥωμύλου μέχρι τοῦ Σερβίου Τουλλίου, δὲν ἐφάνησαν ἐν τοῖς ναοῖς τῆς Ῥώμης οὐδ᾽ ἀγάλματα οὐδ᾽ εἰκόνες θεῶν.

Μ᾽ ὅλα ταῦτα ἡ πόλις δὲν ἦτο ἐντελῶς γυμνὴ παντὸς εἴδους τοιούτων μνημείων. Ὑπῆρχε ἀνδριάς τις τοῦ Ῥωμύλου, ὁ δὲ Ἁλικαρνασσεὺς Διονύσιος ἀναφέρει ὡς ἔργον ἀρχαιότατον τὴν θηλάζουσαν τὸν Ῥῶμον καὶ Ῥωμῦλον Λύκαιναν, καὶ ὁ Πλίνιος προσθέτει ὅτι ὁ πρεσβύτερος Ταρκύνιος, κατὰ δὲ Πλούταρχον Ταρκύνιος ὁ Σουπέρβος, προσεκάλεσε καλλιτέχνας ἀπὸ τῆς χώρας τῶν Βόλσκων, ὅπως κατασκευάσωσιν ἐκ γῆς ὀπτῆς τὸν Ὀλύμπιον Δία καὶ τὸ τετράτροχον ἅρμα, ὅπερ ἐτέθη ἐπὶ τῆς κορυφῆς τοῦ ναοῦ. Προσέτι, ὁ Ἀππιανὸς, ἐν τῷ περὶ *Ἐμφυλίου πολέμου* συγγράμματι αὐτοῦ, (βιβλίον 1. σελ. 168) διαβεβαιοῖ ὅτι ἐπὶ Γράκχων καὶ ἐφ᾽ ὅσον διήρκεσαν ὑπ᾽ αὐτῶν αἱ ὑποκινηθεῖσαι ταραχαὶ, δηλαδὴ ἑξακόσια καὶ εἴκοσιν ἔτη ἀπὸ θεμελιώσεως Ῥώμης ὡς ἔγγιστα, ὑπῆρχον εἰσέτι οἱ ἀνδριάντες τῶν ἀρχαίων βασιλέων παρὰ τὴν εἴσοδον τοῦ Καπιτωλίου.

Ἄλλως τε δὲ, οὐσιῶδές τι πρόσκομμα ἐμπόδιζε τὴν παρὰ τοῖς Ῥωμαίοις πρόοδον ἀγαλματοποιητικῆς· ἐν τῇ συνθήκῃ τῇ συνομολογηθείσῃ μετὰ τοῦ Πορσένα, μετὰ τὸ ἀξιομνημόνευτον σύμβαμα τοῦ Μουτίου Σιεβόλα, ἀνεφέρετο ὡς διαβεβαιοῖ ὁ Πλίνιος, ὅτι ὁ σίδηρος δὲν θέλει καταναλίσκεται εἰμὴ διὰ μόνα τὰ γεωργικὰ ἐργαλεῖα. Τούτου ἕνεκα, στερούμενοι τῶν ἀναγκαίων ἐργαλείων ὅπως κόπτωσι τὸν λίθον, ἠναγκάζοντο νὰ προστρέχωσιν εἰς τὴν χώνευσιν τῶν μετάλλων· διὰ τοῦτο βλέπομεν ὅτι ἡ μεγαλειτέρα τιμὴ ἣν ἐδύναντο ν᾽ ἀπονέμωσιν εἰς πολίτην τινὰ, συνίστατο εἰς τὸ νὰ στήσωσιν αὐτῷ στήλην ἢ ἀνδριάντα ἐξ ὀρειχάλκου· καὶ οὗτος δὲ ὁ ἀνδριὰς, ὡς ὁ τοῦ Ὁρατίου Κοκλίου, ὁ στηθεὶς ἐν τῷ ναῷ τοῦ Ἡφαίστου, καὶ ἐκεῖνος τοῦ Κλελίου, ὃν ὁ Σενέκας εἶδεν, καὶ περὶ οὗ λαλεῖ εἰς τὰς πρὸς τὴν Μαρκίαν παραμυθίας του, δὲν ἠδύνατο νὰ ἦναι μεγαλείτερος τῶν τριῶν ποδῶν.

Καθ᾽ ὅσον δ᾽ ἀφορᾷ τὰς εἰκόνας ἰδιωτῶν, οἵτι-

νες δὲν ἐκρίθησαν ἄξιοι τῆς δημοσίας τιμῆς τοῦ ἀνδριάντος, ἡ ἰδιωτικὴ εὐσέβεια κατεσκεύαζεν αὐτὰς ἐκ κηροῦ· αὗται ἦσαν ἁπλᾶ μετάλλια περιχειλούμενα ὑπὸ πλαισίου, ὅπως μεταφέρωσιν αὐτὰς εὐκόλως ὅτε μετέβαινον εἰς ἑτέραν οἰκίαν, ἢ ἐκφέρωσιν αὐτὰς εἰς τὰς ἐπικηδείους πομπὰς τῆς οἰκογενείας. Οὕτω, λέγει ὁ Πλίνιος, ὅτε ἀπέθνησκεν ἐπίσημός τις τῶν πολιτῶν, ἔβλεπέ τις παρακολουθοῦντας τὴν κηδείαν του τοσούτους προπάτορας, ὥστε ὁ νεκρὸς συνωδεύετο ὑπὸ ὁλοκλήρου λαοῦ, φέροντος τὸ αὐτὸ μὲ ἐκεῖνον ὄνομα.

Κατὰ τὸν ἐποχὴν ταύτην αἱ ἀρεταὶ ἔφερον εἰσέτι ἀγερώχως ὑψωμένον τὸ μέτωπον καὶ ἀπήτουν νὰ διαιωνισθῶσιν· ὅθεν ἐνῷ τὰ γενεαλογικὰ δένδρα διεγράφοντο ἐπὶ τῶν τοίχων τῶν οἰκιῶν καὶ οἱ κλάδοι των ἐξετείνοντο πρὸς ἕκαστον τῶν μεταλλίων, αἱ θῆκαι τῶν ἀρχείων ἐπληροῦντο χειρογράφων περιεχόντων τὰ ἀνδραγαθήματα ἐκείνων ὧν αἱ εἰκόνες ἦσαν ἐζωγραφημέναι ἐπὶ τῶν τοίχων τῶν οἰκιῶν. Πρὸς τούτοις, ὑπῆρχον ἔξωθεν τῶν θυρῶν καὶ περὶ αὐτὰς ἕτεραι εἰκόνες παριστῶσαι τὰ ἔνδοξα κατορθώματα τῶν οἰκοδεσποτῶν, πρὸς δὲ καὶ τὰ ἐχθρικὰ τρόπαια, ἅτινα ἦσαν ἡ ἀμοιβὴ τῶν τοιούτων κατορθωμάτων· οἱοιδήποτε δὲ ἦσαν οἱ ἀγορασταὶ τῶν οἰκιῶν τούτων, δὲν ἠδύναντο ν' ἀφαιρέσωσι τὰς εἰκόνας καὶ τὰ τρόπαια, εἰς τρόπον ὥστε ταῦτα ἐξηκολούθουν νὰ θριαμβεύωσι καὶ μετὰ τὴν ἀλλαγὴν δεσπότου, ὁ δὲ δειλὸς ὁ διαβαίνων τὸν οὐδὸν τῆς θύρας ἤκουε τὴν ἰσχυρὰν φωνήν, ἥτις τῷ ἐπέταττε νὰ καταστῇ ἀνδρεῖος.

Πρῶτος ὁ Ἄππιος Κλαύδιος, ὑπατεύων μετὰ τοῦ Σερβιλίου, τῷ 259 ἔτει ἀπὸ κτίσεως Ῥώμης, δεκαπέντε ἔτη μετὰ τὴν πτῶσιν τῶν Ταρκυνίων, ἔδωκε τὸ παράδειγμα τοῦ πρὸς τοὺς προγόνους του σεβασμοῦ τούτου, ἀφιερῶν ἐν τῷ ναῷ τῆς Ἑνυοῦς ἀσπίδας εἰς τὰς εἰκόνας των· περὶ τὰς ἀσπίδας αὐτὰς ἦσαν γεγραμμένα τὰ ὀνόματα των καὶ ἐπιγραφαὶ ἀνακαλοῦσαι τὰ κυριώτερα ἔργα τοῦ βίου των. Τὸ παράδειγμα τούτου ἐμιμήθησαν πολλοὶ μετὰ ταῦτα, καὶ πάραυτα, τῆς τιμῆς ταύτης ἐπεκτεινομένης ἀπὸ τῶν νεκρῶν εἰς τοὺς ζῶντας, ἐράνισαν μέγισται ἀσπίδες παριστῶσαι τὸν πρῶτον τῆς οἰκογενείας περικυκλούμενον ὑπὸ μικρῶν μεταλλίων ὅπου ἦσαν γεγλυμμέναι αἱ εἰκόνες τῶν τέκνων του. Τὸ ἔθιμον τοῦτο διήρκεσεν ἐπὶ πολὺ, καθότι μετὰ τετρακόσια ἔτη καὶ ἐπέκεινα, ὁ Μάρκος Αἰμίλιος Λεπίδος, ὅστις κατὰ τὸ 671 ἔτος ἀπὸ Ῥώμης, ἔλαβεν ὡς συνύπατον τὸν Κοΐντον Λουτάκιον, ἔθεσε τοὺς θυρεοὺς τῶν προγόνων του ἐν τῇ τοῦ Αἰμιλίου βασιλικῇ. Προσέτι, μέχρι τῆς πυρπολήσεως τοῦ Καπιτωλίου, τῆς γενομένης κατὰ τὸν χρόνον τῶν μεταξὺ Μαρίου καὶ Σύλλα πολέμων, ἐφαίνετο προσηρμοσμένη ἄνω τῆς θύρας τοῦ ναοῦ τοῦ Καπιτωλίου Διὸς ἡ ἀσπὶς τοῦ Ἀσδρουβάλη, ἥτις ἀπὸ τῆς Ἱσπανίας μετηνέχθη ὑπὸ τοῦ Μαρκίου, περιελθοῦσα εἰς χεῖρας αὐτοῦ ὅταν ὁ ἐκδικητὴς οὗτος τῶν Σκιπιώνων εἶχε κυριεύσει τὸ στρατόπεδον τοῦ Καρχηδονίου στρατηγοῦ. Τοῦ λοιποῦ, κατὰ τὴν ἐποχὴν ταύτην τῆς ἀμαθείας καὶ τῶν ἀρχαίων ἀρετῶν, ἡ ἀδιαφορία πρὸς τὴν ὕλην ἦτο τόσῳ μεγάλη, ὥστε ὁ Μάρκος Ἀουφίδιος, ἀναλαβὼν τὴν φρούρησιν καὶ τὴν τήρησιν τοῦ Καπιτωλίου, κατὰ τὸ ἔτος 575 ἀπὸ κτίσεως Ῥώμης, ἐδήλωσε τοῖς γερουσιασταῖς ὅτι οἱ θυρεοὶ, οὓς εἶχον ἐκλάβει μέχρι τῆς ἐποχῆς ἐκείνης ὡς χαλκᾶς ἀσπίδας ἦσαν ἀπεναντίας ἀργυραῖ.

Κατὰ τοὺς τέσσαρας πρώτους αἰῶνας ἀπὸ κτίσεως τῆς Ῥώμης, ἡ τέχνη, ὡς βλέπομεν, οὐδεμίαν ἔκαμε παρὰ τοῖς Ῥωμαίοις πρόοδον. Μ' ὅλα ταῦτα τῷ 252 ἔτει, ὁ ὕπατος Σπούριος Κάσσιος, εἶχε διατάξει νὰ γενῇ ὀρειχάλκινος ἀνδριὰς τῆς Δήμητρος, καὶ τῷ 417 ἔτει εἶχον ἱδρύσει τὸ πρῶτον ἐφίππους ἀνδριάντας εἰς τοὺς ὑπάτους Λούκιον, Φούριον, Καμῆλλον καὶ Κ. Μάρκιον, τοὺς νικητὰς τῶν Λατίνων. Ἀλλὰ τὰ διάφορα ταῦτα μνημεῖα ἐξετελέσθησαν ἀναμφιβόλως ὑπὸ Τυρρηνῶν, διότι κατὰ τὸ 461 ἔτος οἱ Ῥωμαῖοι οὗτοι ἦσαν τόσῳ ἀμαθεῖς περὶ τὴν ἀνδριαντοποιΐαν, ὥστε ὁ Σπούριος Καρβίλιος, ὁ νικητὴς τῶν Σαμνιτῶν, θελήσας νὰ χωνεύσῃ κολοσσαῖον τινὰ Ἀπόλλωνα, ἐκ τῶν κορύθων, τῶν θωράκων καὶ τῶν περικνημίδων τῶν ἡττηθέντων, ἠναγκάσθη νὰ φέρῃ Συρριανόν τινα καλλιτέχνην. Σημειωτέον δὲ ὅτι τὸ ἔτος 461 ἀντιστοιχεῖ πρὸς τὴν ἑκατοστὴν καὶ εἰκοστὴν πρώτην ὀλυμπιάδα, δηλαδὴ εἰς τὸ τριακοστὸν τέταρτον ἢ τριακοστὸν πέμπτον ἔτος μετὰ τὸν θάνατον τοῦ Ἀλεξάνδρου, εἰς ἐποχὴν δηλαδὴ καθ' ἣν ἡ ἑλληνικὴ τέχνη ἀνυψωθεῖσα εἰς τὸ ἀπόγαιόν της πρὸ ἑνὸς αἰῶνος, ἐπλησίαζεν ἤδη νὰ εἰσέλθῃ εἰς τὴν παρακμήν της. Ἄλλως τε, ὁ Τυρρηνὸς καλλιτέχνης ἐξετέλεσε μετὰ τιμῆς τὸ ἔργον του, καὶ ὁ ἀνδριάς του, ὅστις ἦν τόσῳ μέγας ὥστε ἐφαίνετο ἀπὸ τοῦ Ἀλβανοῦ ὄρους, μετεφέρθη βραδύτερον ἐν τῇ βιβλιοθήκῃ τοῦ ναοῦ τοῦ Αὐγούστου, ὅπου ὁ Πλίνιος εἶδεν αὐτὸν περὶ τὰ μέσα τοῦ πρώτου αἰῶνος τῆς χριστιανικῆς ἐποχῆς.

(ἀκολουθεῖ).

Η ΜΥΣΤΗΡΙΩΔΗΣ ΣΥΜΜΟΡΙΑ.

(Συνέχεια ἴδε φυλλάδιον 12).

Ἀπελπισθεὶς ἀφ' ἑνὸς μετὰ τὸν θάνατον τῆς μητρός μου, ἀποκαμὼν ἀφ' ἑτέρου ἀπὸ τὴν ἄκαμπτον αὐστηρότητα τοῦ πατρός μου, καὶ μακρὰν διατελῶν τῆς ἀδελφῆς μου, εὑρισκομένης τότε εἰς τὸ Παρθεναγωγεῖον, ἐφθειρόμην ἡμέρᾳ τῇ ἡμέρᾳ καὶ ἔβλεπον μὲ χαρὰν ὅτι ἤγγιζα νὰ καταβῶ εἰς τὸν τάφον, ἔνθα ἀναπαύεται ἐκείνη τῆς ὁποίας διὰ παντὸς ἐστερήθην τὴν παραμυθίαν. Τυχαίως τότε σὲ συνήντησα· σὺ μόνη ἐνόησες τὸ αἴτιον τοῦ μαρασμοῦ μου καὶ ὀλίγον κατ' ὀλίγον διὰ τῆς γλυκύτητος τῆς πρὸς ἐμὲ συμπεριφορᾶς σου, μοὶ ἐφάνη ὅτι μετεβλήθη εἰς οὐράνιον παράδεισον ἡ οἰκία ἐκείνη, ὅπου μὲ εἶχον σείλει ὀλίγον πρότερον διὰ ν' ἀποθάνω!

— Εἶναι λυπηραὶ ἀναμνήσεις!

—Δυστυχέστερον ὅμως τὸ παρόν! Πόσον ὡραῖα ἦσαν τὰ δύο ἐκεῖνα εὐλογημένα ἔτη τὰ ὁποῖα διήλθομεν ὁ εἷς πλησίον τοῦ ἄλλου! ἠσθανόμεθα ἄφατον εὐδαιμονίαν ὅταν ἤμεθα μαζὶ, καὶ ποτὲ ἑκουσίως δὲν ἐχωρίσθημεν· ἀλλὰ τόρα, Θεέ μου, πόσον μεγαλητέρα μᾶς φαίνεται ἡ ἀπολεσθεῖσα εὐτυχία!

— Μὴ ἀναφέρεις τοὺς πανολβίους ἐκείνους χρόνους, Βίκτωρ, εἶπεν ἡ Δαλλιὲ δακρύσασα, οἰότι αὐξάνει ἡ λύπη μου ὅταν συλλογίζωμαι ὅτι συμπάσχεις μετ' ἐμοῦ, ἐνθυμήθητι κάλλιον, ἂν καὶ δὲν εἶναι ἴσως φρόνιμον ν' ἀναξέωμεν παλαιὰς πληγὰς, ἐνθυμήθητι τὸν σπαραξικάρδιον χωρισμόν μας. Πῶς ἀντέσχες καὶ ἀπεμακρύνθης ἀπὸ τὸν πύργον ἐκεῖνον, ὅθεν οἱ γονεῖς μου μὲ ἀπέσπασαν τὴν προτεραίαν τῆς ἀναχωρήσεώς σου θνήσκουσαν σχεδόν;

— Δὲν ἠξεύρω, οὐδὲ ἐννοῶ πῶς τὸ κατώρθωσα· μὲ ἐνεθάρρυνε καὶ μὲ ἔσωσεν ἀπατηλή τις ἐλπὶς, ἥτις σήμερον ἐντελῶς ἐξέλιπε· δὲν ἠδυνάμην δηλαδὴ νὰ πείσω ἐμαυτὸν ὅτι ἀναχωρῶν δὲν θὰ ἐπανηρχόμην καὶ πάλιν, ἐκτὸς τούτου σὺ δὲν ἦσο πλέον ἐκεῖ, καὶ μόνη ἡ ἐλπὶς ὅτι ἤθελον σὲ ἐπανιδεῖ μὲ κατέπεισε νὰ τρέξω εἰς Βωλιέ· ἄλλως μοὶ ἦτο ἀδύνατον νὰ φύγω μακρὰν τῆς οἰκίας ἐκείνης, ὅπου ὑπῆρξα τόσον εὐτυχὴς καὶ ὅπου διηρχόμην τὰς ὥρας τόσον εὐχάριστα, ὥστε δὲν ἠσθανόμην ὅτι παρήρχοντο! Ἐκεῖ ἐνέσταξες εἰς τὰς στιγμὰς τοῦ βίου μου σταγόνας ἀμβροσίας τῶν ὁποίων τὴν ὑπέρμετρον ἡδύτητα μόνον ὅταν σὲ ἐστερήθην, Λουκίλη, ἐξετίμησα!

Ἡ Δαλλιὲ ἐμειδίασε θλιβερῶς, ὁ δὲ Βίκτωρ μετὰ μικρὸν διάλειμμα σιγῆς ἐπανέλαβεν ἐν συγκινήσει.

«Καὶ δέκα αἰώνων ζωὴ ἐν μέσῳ τοιούτων βασάνων δὲν ἀντισταθμίζεται πρὸς τὰ δύο ἐκεῖνα ἔτη τὰ ὁποῖα διῆλθον ἐκεῖ! Σοὶ ὀμνύω, Λουκίλη, εἰς τὴν ψυχὴν τῆς μητρός μου, ὅτι ἂν δὲν ἤλπιζον νὰ σὲ προφθάσω καὶ νὰ σὲ καταπείσω νὰ ἐναντιωθῇς κατὰ τῶν αὐθαιρέτων ἀποφάσεων τῶν γονέων σου, ὁ πύργος ἐκεῖνος θὰ ἐγίνετο καὶ τάφος μου. Τὰ πάνδεινα ὑπέστην ἔκτοτε καὶ ὅμως δὲν ἐλησμόνησα οὐδὲ θὰ λησμονήσω ποτὲ τὰ πικρὰ καὶ πύρινα δάκρυα ὅσα ἔχυσα, ὅταν, ἐξελθὼν περὶ τὴν αὐγὴν τῆς προσφιλοῦς ἐκείνης στέγης καὶ στραφεὶς, εἶδον ἐσχάτην φορὰν τὸν πύργον ἐκεῖνον ὅπου ἀπήλαυσα πᾶν ὅ,τι εἰς τὸν κόσμον τοῦτον ὑπάρχει χαρμόσυνον καὶ εὐτυχὲς τοῦ ἔρωτος δῶρον. Ἡ θέα τῶν δωματίων μας, τοῦ ἀνθοστολίστου δώματος καὶ τῆς γηραιᾶς αἰθούσης μοῦ κατεσπάραξε ὡς δίστομος μάχαιρα τὴν καρδίαν· ἔφυγα σχεδὸν παράφρων ὑπὸ λύπης χωρὶς νὰ ἀποχαιρετήσω κἀνένα, διότι συνησθάνθην ὅτι δὲν θὰ ἠδυνάμην νὰ κρύψω τὴν συγκίνησίν μου ἀπὸ τὰ ὄμματα τῶν ἐν τῷ πύργῳ, ἀφοῦ μόλις καὶ μετὰ βίας ἀντέσχον τὴν προτεραίαν.»

— Ἐμοῦ τὰ δάκρυα δὲν ἀνεχαιτίζοντο ὅτε ἔφυγον!..

— Φαντάσθητι πόσον ὑπέφερα ὅταν εὑρέθην ἐκτὸς τῆς οἰκίας καὶ ἤρχισα νὰ διαβαίνω τὴν ζοφερὰν καὶ χιονοσκέπαστον κοιλάδα! χίλιοι ἀπαίσιοι λογισμοὶ μοὶ ἦλθον κατὰ νοῦν· δὲν ἀπεφάσιζον νὰ κόψω τὰ μετὰ τῆς οἰκίας ἐκείνης συνδέοντά με δεσμὰ, καὶ ἀναλογιζόμενος ὅτι αἱ παρελθοῦσαι ἡμέραι δὲν ἐπανέρχονται πλέον καὶ ὅτι ἑπομένως ὁ βίος μου θὰ στερῆται εἰς τὸ ἑξῆς καὶ σκοποῦ καὶ ἐλπίδος, πολλάκις ἔσφιγξα σπασμωδῶς τὸ ὅπλον μου, πολλάκις ἐστάθην ἐν μέσῳ τῆς χιόνος παράφορος, ἐπτοημένος καὶ ταλαντευόμενος μεταξὺ θανάτου καὶ χωρισμοῦ! Ποῦ νὰ ὑπάγω, ἔλεγον, εἰς Κάϋλον ἢ εἰς Μιλλώ; καὶ ἀνὰ πᾶσαν στιγμὴν ἀπεφάσιζον νὰ μείνω πλὴν διὰ παντὸς ἐν μέσῳ καὶ τῶν δύο.

— Ἐν τῷ μεταξὺ τούτῳ ἐγὼ ἐγινόμην θῦμα τῆς ἀνηκούστου κενοδοξίας τῶν γονέων μου!

— Ὦ! ἐὰν ἠδυνάμην διὰ μέτου τοῦ σκότους τῆς ἀπεράντου ἐκείνης νυκτὸς νὰ ἴδω ποῦ εὑρίσκεσαι, ἐὰν ἐβεβαιούμην ὅτι ὁ γάμος ἐτελέσθη, δὲν θὰ ἐδίσταζον ἐπὶ πολλὴν ὥραν·

διότι μόνη ἡ ἰδέα ὅτι θὰ ἐλυπῆσο, περὶ τοῦ ὁποίου παντάπασι δὲν ἀμφίβαλλον, ὅτι θὰ σὲ ἐγκατέλειπον παντέρημον, καὶ ἐπὶ τέλους ἡ ἀκατάσχετος ἐπιθυμία, ἡ ἀναπόφευκτος ἀνάγκη νὰ σὲ ἐπανίδω, ἀφώπλισαν τὴν χεῖρά μου τὴν ὥραν ἐκείνην!

—Βίκτωρ, εἶπεν ἡ Δαλλιὲ ἐγειρομένη, ἂς ἀφήσωμεν τὸ παρελθόν, διότι πᾶσά σου λέξις μοῦ κατασπαράσσει τὴν καρδίαν καὶ μοὶ ἀνανεόνει λύπην, τὴν ὁποίαν διὰ μεγάλων, φεῦ! κόπων ἀπεκοίμισα!

— Ὑπέφερες λοιπὸν καὶ σύ;

— Ὑπέφερα λύπας ἴσως καὶ μεγαλητέρας τῶν ἰδικῶν σου, διότι οὔτε ἐδῶ, οὔτε ἀλλοῦ εὗρον τὴν ἐλαχίστην παρηγορίαν εἰς τὴν ἀπελπισίαν μου. Μοὶ διηγήθης τὰ βάσανά σου, ἀλλὰ φαντάσου πόσον ἐγὼ ὑπέφερα εὑρισκομένη εἰς τὰ μέρη ἐκεῖνα ὅπου ἀνὰ πᾶν βῆμα ἀνεπόλουν τὰ παρελθόντα ὄνειρά μας! Ποσάκις ἐκάθισα ὑπὸ τὰς λεύκας τοῦ πύργου, ὅπου καὶ ἄλλοτε, καὶ ἀνέμενον νὰ ἀκούσω μακρόθεν τὴν φωνήν σου καὶ τοὺς λόγους ἐκείνους οἵτινες τόσον μὲ κατετάραττον! Συχνάκις, ἀλλὰ πάντοτε μόνη, πάντοτε τεθλιμμένη καὶ μὲ καρδίαν ἐσπαραγμένην ἐπανηρχόμην ἀπὸ τὸν ὑπὸ τὰς δεδροστοιχίας περίπατον, τὸν ὁποῖον τοσάκις ἐκάμαμεν μαζί.

— Ἄ, Λουκίλη, Λουκίλη, νὰ ἤξευρες πόσον αὐτοί σου οἱ λόγοι μὲ συγκινοῦσι!

— Ἔρχονται ὧραι καθ' ἃς νομίζω ὅτι ἡσυχάζω ὀλίγον καὶ μοὶ φαίνεται ὅτι δὲν εἶμαι πάντη ἀδιάφορος πρὸς τὰ τοῦ κόσμου· ἀλλ' ἐν τῷ ἅμα μὲ καταλαμβάνει πάλιν ἡ ἐσχάτη ἀθυμία καὶ ἀπελπίζομαι περὶ πάντων καὶ περὶ ἐμαυτῆς ἀκόμη!

—Ἂς ὑπάγωμεν νὰ εὕρωμεν τὴν Θηρεσίαν, εἶπε τόρα καὶ ὁ Βίκτωρ πνιγόμενος ὑπὸ τῶν δακρύων, δὲν ἀντέχω πλέον!

— Νομίζεις ὅτι, ἂν δὲν ἐγίνωσκον κατὰ βάθος τὰ γενναῖα καὶ ἁγνὰ αἰσθήματά σου καὶ τὸ εὐγενὲς τῆς ψυχῆς σου, θὰ ἐλάλουν πρὸς σὲ μὲ τόσην εἰλικρίνειαν;

— Ὦ τὸ γνωρίζω, καὶ σὲ εὐγνωμονῶ, Λουκίλη, μάθε ὅμως ὅτι καὶ τοῦτο εἰς σὲ τὸ ὀφείλω, διότι πᾶν ὅ,τι εὐγενὲς αἴσθημα ἔχω διὰ σοῦ τὸ ἀπέκτησα, σὺ μοὶ τὸ μετέδωκας. Ὅ,τι φρονεῖς περὶ ἔρωτος, περὶ τρυφερότητος καὶ ἀπεριορίστου ἀφοσιώσεως τὸ φρονῶ καὶ ἐγὼ διὰ σοῦ. Κατὰ μὲν τὸ παρελθὸν σὲ ἠγάπησα περιπαθῶς δι' ἔρωτος μεστοῦ σεβασμοῦ καὶ εὐγνωμοσύνης, τώρα σὲ ἀγαπῶ καὶ ἡ φλεγομένη διὰ σὲ καρδία μου πάλλει καὶ τήκεται, ὅταν ἀναλογίζωμαι ὅτι τοσαῦτα χάριν ἐμοῦ ὑποφέρεις! μεθύω ὑπὸ ἡδονῆς βλέπων ὅτι ἡ συμπάθεια τῶν ψυχῶν μας εἶναι ἀμοιβαία καὶ ὅτι δὲν ἀμφιβάλλεις περὶ τῆς ἀγνότητος τοῦ ἔρωτός μου· εἰς δὲ τὸ μέλλον θὰ σὲ ἀγαπῶ ἀκλόνητον ἔχων πεποίθησιν ὅτι ὁ δίκαιος Θεὸς θὰ ἀνταμείψῃ τὰ δεινά μας, καὶ βραβεύων τὴν ἀρετήν σου, θὰ χαρίσῃ καὶ εἰς ἡμᾶς χρόνους εὐδαιμονίας.

— Πιστεύεις εἰς τὰς μαγείας; εἶπεν ἡ Δαλλιὲ προσπαθοῦσα νὰ μειδιάσῃ διὰ μέσου τῶν δακρύων της.

— Πρὸς τί μὲ ἐρωτᾶς;

— Τόρα τὸ μανθάνεις, ἀλλ' ἀποκρίσου πρῶτον.

— Ναί, τὰς πιστεύω, καὶ μάλιστα ὅταν πρόκηται περὶ σοῦ.

— Ἂς ἦναι, ἄκουσον τί μοῦ συνέβη. Ἐνεδύθην τὰ ἐνδύματα μιᾶς χωρικῆς καὶ οὕτω μεταμφιεσθεῖσα ὑπῆγον καὶ ἐσυμβουλεύθην τὴν μάντιδα τοῦ Μοντέκ.

— Καὶ τί σοῦ εἶπε;

— Ὦ! φοβερὰ πράγματα!

— Ὅσῳ ἠξεύρει τί λέγει, ἄλλο τόσῳ ἀληθεῖς εἶναι καὶ αἱ προφητεῖαί της!

— Ἄκουσον, ἐκτὸς τῶν ἄλλων φρικτῶν λόγων της μοὶ προεῖπεν ὅτι θὰ χηρεύσω!

— Εἴθε νὰ ἀληθεύσῃ! ἐψιθύρισεν ὁ Βίκτωρ ταπεινῇ τῇ φωνῇ.

— Τότε ἐκινήθην ὑπὸ περιεργείας, καὶ ἠρώτησα ἐὰν θὰ νυμφευθῶ καὶ πάλιν.

— Τί ἀπεκρίθη;

— Ὅτι θὰ νυμφευθῶ ἐκεῖνον, τὸ ὁποῖον ἀγαπῶ.

— Ἂς ἐλάμβανα τοιοῦτον εὐτύχημα!

— Μὴ γένοιτο, Θεέ μου! Ἠξεύρεις πότε τὸ εὐτύχημα αὐτὸ θὰ πραγματοποιηθῇ, κατὰ τοὺς λόγους τῆς μάντεως;

— Ἀφοῦ ἀποθάνω;

— Ναί, εἶναι ἀποτρόπαιον μάντευμα καὶ ὅμως δὲν μὲ ἐλύπησε πολύ, διότι διελογίσθην ὅτι ὁ εἷς τῶν δύο μας δὲν θὰ ἐπιζήσῃ μετὰ τὸν θάνατον τοῦ ἄλλου καὶ ἑπομένως γλυκεῖα μὲ μένει παρηγορία ὅτι ἂν δὲν εὐτυχήσωμεν νὰ ἑνωθῶμεν ἐπὶ τῆς γῆς θὰ μᾶς ἑνώσῃ τοὐλάχιστον ὁ τάφος.

— Λουκίλη, εἶπεν ὁ Βίκτωρ συγκεκινημένος, ἄφες τὰς πενθίμους καὶ θλιβερὰς αὐτὰς ἰδέας.

Ἡ εὐτυχία ἀν τόρα μᾶς φεύγει, θὰ ἐπανέλθῃ μίαν ἡμέραν, διότι δὲν εἶναι φυσικὸν οὔτε ὁ Θεὸς θέλει, ὥστε ὁ ἄνθρωπος, τὸ ταλαίπωρον καὶ ἀσθενὲς αὐτὸ πλάσμα του, νὰ

βασανίζηται αἰωνίως. Ἀφοῦ παρέλθῃ ἡ καταιγὶς ὁ κάλαμος ἐγείρεται, καὶ δροσισθεὶς ὑπὸ τῆς βροχῆς καὶ στεγνωθεὶς ὑπὸ τοῦ ἡλίου κλίνει πάλιν χαριέντως ἐπὶ τοῦ διαυγοῦς ποταμοῦ καὶ ἡ πρωϊνὴ αὔρα διὰ τῶν φύλλων αὐτοῦ διερχομένη συρίζει εὐθύμως. Προαίσθημά τι μὲ λέγει ὅτι καθὼς ἐκεῖνο, οὕτω καὶ ἡμεῖς θὰ ἀπολαύσωμεν ἡμέρας χαρμοσύνους μετὰ τόσας συμφοράς.

Ἄγριαι ὠρυγαὶ ὡς ἀπὸ τῶν σπλάγχνων τῆς γῆς προσερχόμεναι παρηκολούθησαν τοὺς λόγους τούτους.

— Ἀκούεις; εἶπεν ἡ Δαλλιὲ, εἶναι ὁ δυστυχὴς, τοῦ ὁποίου ἡ παραφροσύνη παροξυνομένη καθ' ἑκάστην καὶ αἱ ἄγριαι αὐτοῦ φωναὶ μὲ παγώνουσιν ἀνὰ πᾶσαν ὥραν καὶ μοῦ διασχίζουσι τὴν καρδίαν.

— Προτιμότερος δι' αὐτὸν θὰ ἦτο τῳόντι ὁ θάνατος! Ἀλλὰ κάποιος ἔρχεται, ἐγὼ λοιπὸν σὲ ἀφήνω. Θὰ λάβω τὸ εὐτύχημα νὰ σὲ ἐπανίδω γρήγορα;

— Συνόδευσον τὴν Θηρεσία αὔριον ὅταν θὰ ὑπάγωμεν εἰς Βωσολέγην.

Ὁ Βίκτωρ τὴν εὐχαρίστησε διὰ νεύματος, ὕστερον δὲ εἰσχωρήσας ἐν σπουδῇ πρὸς πλαγίαν καὶ δασύφυλλον δενδροστοιχίαν, προσεποιήθη ὅτι ἀπομακρύνεται, ἀλλ' ἔπειτα κεντηθεὶς ὑπὸ ζηλοτυπίας ἐπέστρεψε κρυφίως διὰ νὰ βεβαιωθῇ, ἂν ὁ νεοελθὼν δὲν ἦτο ὁ ἱππότης Δάρκ· ἀλλ' ὡς συμβαίνει συνήθως εἰς τοὺς ζηλοτύπους ἡ προαίσθησις τὸν ἠπάτησε, διότι ἀντὶ τοῦ ὡραίου καὶ χαρίεντος ἱππότου εἶδε διὰ μέσου τῶν φύλλων πολιὸν γερόντιον ἀπὸ κεφαλῆς μέχρις ὀνύχων μελανὰ ἐνδεδυμένον. Ἦτο ὁ σοφὸς καὶ ἀείποτε σοβαρὸς Δελσὼλ, ἰατρὸς τοῦ βασιλέως· οὗτος χαιρετήσας εὐσεβάστως τὴν κυρίαν Δαλλιὲ, εἶπε·

— Κυρία, ἡ ὑγεία τοῦ συζύγου σας προβαίνει ἡμέρᾳ τῇ ἡμέρᾳ ἐπὶ τὰ χείρω· ἐπειδὴ δὲ ἡ νόσος του εἶναι ἀνίατος, πρέπει νὰ λάβωμεν ὅλας τὰς ὑπὸ τοῦ ὀρθοῦ λόγου ἐπιβαλλομένας προφυλάξεις.

— Πρὸς τί νὰ τὸν βασανίζητε περιπλέον τὸν δυστυχῆ! δὲν ἀρκοῦσιν ὅσα πάσχει;..

— Δὲν πρόκειται τόρα περὶ αὐτοῦ, Κυρία, ἀλλὰ περὶ τῆς ἀσφαλείας τῶν νοσηλευόντων αὐτὸν καὶ ἴσως μάλιστα περὶ τῆς ζωῆς σας.

— Δὲν εἶναι κεκλεισμένος καὶ δεδεμένος; τί ἄλλο θέλετε νὰ πράξωμεν;

— Θέλω, εἶπεν ὁ ἰατρὸς ἐπακουμβῶν ἐπὶ τῆς ῥάβδου του, νὰ προλάβω τὰς συνεπείας παραφροσύνης μανιώδους, συνεπείας αἵτινες πιθανὸν ν' ἀποβῶσιν ὀλέθριαι, ἐὰν δὲν ἐκτελέσητε τὰς παραγγελίας μου.

— Ἀλλὰ τί ἀπαιτεῖτε, κύριε;

— Νὰ τριπλασιασθῶσιν οἱ φύλακές του καὶ νὰ ἁλυσσοδεθῇ!

— Κύριε Δελσὼλ, ἀπεκρίθη ἡ Δαλλιὲ ἐντόνως, περὶ τῶν φυλάκων δὲν ἀντιλέγω, ἀλλὰ δὲν ἀνέχομαι κατ' οὐδένα τρόπον τὴν ἄλλην συμβουλήν σας· τὴν θεωρῶ βάρβαρον καὶ προτιμῶ νὰ πάθω πρώτη ἐγὼ παρὰ νὰ τὴν ἐκτελέσω!

— Θὰ πάθητε, κυρία! Ἐγὼ νίπτω τὰς χεῖράς μου, προσέθεσε ζωηρῶς ὁ ἰατρός.

Ὁ Βίκτωρ δὲν ἐθεώρησε πρέπον νὰ ἀκροασθῇ περισσότερον, ἀνεχώρησε λοιπὸν διὰ πολλῶν πάλιν προφυλάξεων καὶ διευθύνθη πρὸς ἐντάμωσιν τῆς ἀδελφῆς του, τὴν ὁποίαν καὶ ἐνδομύχως εὐχαρίστει ὅτι ἐβράδυνεν εἰς τὴν γραφὴν τῆς ἐπιστολῆς. Ἂς ὁμολογήσωμεν ὅμως ὅτι καὶ μεγάλην χάριν δὲν ὤφειλε πρὸς αὐτὴν, διότι ἡ Θηρεσία ἕνεκεν ἀπροόπτων περιστάσεων τόσον ἀπησχολήθη, ὥστε ἐλησμόνησεν ἐντελῶς τὴν ἐπιστολήν. Ἀνοίξασα τὸ παράθυρον διὰ νὰ φωτισθῇ τὸ δωμάτιον εἶδε τὸν Πολωνὸν λοχαγόν, ὅστις ἐπλησίασε τότε καὶ ἐξέθεσεν αὐτῇ τὰ κατὰ τὴν μετὰ τοῦ Βονρεπὼ συνέντευξίν του. Ἐπειδὴ δὲ ἡ ὁδὸς ἔτυχεν ἔρημος τὴν ὥραν ἐκείνην, ἡ ὁμιλία ἐξηκολούθησε καὶ ὁ λοχαγὸς ὑπεσχέθη μεθ' ὅρκου νὰ ὑπάγῃ τὴν ἐπαύριον εἰς τὴν οἰκίαν τοῦ μοιράρχου καὶ νὰ ζητήσῃ εἰς γάμον τὴν θυγατέρα του. Ἀλλ' ἐνῷ ἐπανελάμβανε τοὺς ὅρκους του ἐπὶ τὸ γερμανικώτερον, ἡ Θηρεσία ἀκούσασα τὸ βῆμα τοῦ ἀδελφοῦ της, ἔκλεισεν ὁρμητικῶς τὸ παράθυρον· ἀφ' ἑτέρου προσέδραμε καλπάζων καὶ ὁ ὑπηρέτης τοῦ λοχαγοῦ, ὅστις ἅμα τὸν ἐπλησίασεν ἀνέκραξε πνευστιῶν·

— Ἱππεύσατε ἀμέσως, λοχαγέ!

— Διατί ἀνόητε;

— Ὁ διοικητὴς τοῦ τάγματος σᾶς παρακαλεῖ νὰ ὑπάγητε ἀμέσως εἰς τὴν οἰκίαν τοῦ μοιράρχου, τοῦ ἀρχηγοῦ τῆς χωροφυλακῆς.

VIII.

ΤΟ ΚΕΚΕΝΤΗΜΕΝΟΝ ΜΑΝΔΥΑΙΟΝ.

Μὴ λησμονῶμεν ἐν τούτοις τὴν ἐντολὴν ἣν ἀνέλαβεν ὁ Ξυπνητός. Ὁ μοίραρχος τῳόντι ἐπιστρέψας εἰς τὴν οἰκίαν του ἀπὸ τοῦ Ταμία

εὗρεν ἐκεῖ τὴν γηραιὰν ἀλώπεκα τῆς εἰσαγγελείας καὶ τὸν κ. Σαδὼκ. Τὸ μέτωπον τοῦ εἰσαγγελέως ἦτο τόσῳ συνωφρυωμένον ὥστε ὁ Δαγγλῆς ἐν ῥιπῇ ὀφθαλμοῦ ἐνόησεν ὅτι κάτι καινὸν συνέβη· ῥίψας λοιπὸν ἀποτόμως ἐπὶ προστυχούσης ἕδρας τὸν πῖλον καὶ τὴν ῥάβδον του,

— Λοιπὸν κύριε, ἠρώτησε ζωηρῶς ὡς πάντοτε, τί τρέχει;..

— Σπουδαῖα πράγματα, κύριε μοίραρχε.

— Ἀνεκαλύψατε τίποτε;

Ὁ Σαδὼκ κατένευσε διὰ τῆς κεφαλῆς ἐπισήμως καὶ μυστηριωδῶς.

— Ἔ, ἐξιχνιάσατε τέλος πάντων;

— Κάτι καλήτερον ἀκόμη, κύριε μοίραρχε.

— Λαλήσατε λοιπόν, φίλε μου!

— Ἂν ὅ,τι προβλέπω πραγματοποιηθῇ, καὶ νομίζω ὅτι ἡ ἐλπίς μου δὲν εἶναι ματαία, τέλος πάντων ἐπατήσαμεν ἐκεῖ ὅπου ἔπρεπε, καὶ κρατοῦμεν ἀνὰ χεῖρας τὸν λύχνον, ὅστις θὰ φωτίσῃ τὰ ἄδυτα σκότῃ ὅπου μέχρι τοῦδε ἐκρύπτετο ἡ μυστηριώδης συμμορία.

— Ὁ Θεὸς νὰ σᾶς εἰσακούσῃ!

— Νομίζω ὅτι ἡ μεγαλητέρα δυσκολία ἐξωμαλύνθη, μοίραρχε. Ὁ Ξυπνητός, ὅπως χθὲς προελέγομεν, ἐκέρδισε τὰ χίλια φράγκα.

— Ἔμαθες τίνος εἶναι τὸ μανδύλιον; ἠρώτησε ζωηρῶς ὁ Δαγγλῆς, ἀποτανθεὶς πρὸς τὸν Ξυπνητόν.

— Ναί, κύριε μοίραρχε, ἀνήκει εἰς τὸν λοχαγὸν τῆς Πολωνικῆς λεγεῶνος.

— Εἰς τὸν λοχαγὸν Στανίσλαον;...

— Ναί, ταγματάρχα μου, εἰς αὐτόν.

— Κύτταξε καλά, κατεργάρη, πρόσεχε μὴ κατηγορεῖς ἄνευ ἀποδείξεων, διότι ἂν μᾶς πλανᾷς καὶ τόρα, θὰ σὲ κλείσω εἰς μίαν σκοτεινὴν φυλακὴν ὑπόγαιον νὰ σαπίσῃς ἐκεῖ μέσα ἕως οὗ ἀποθάνῃς.

— Ὦ, ὅσω δι' αὐτό, δὲν φοβοῦμαι διόλου κύριε ταγματάρχα, ἀπεκρίθη ὁ Ξυπνητὸς μὲ ἦθος ὅλως πατρικόν.

— Τὸ λέγω, διότι μοὶ φαίνεται παρὰ πολὺ τερατώδης τοιαύτη ὑποψία.

— Ὥστε δὲν τολμᾶτε νὰ τὴν πιστεύσητε, εἶπε χαμηλοφώνως ὁ Σαδώκ. Καὶ ἐγὼ κατ' ἀρχὰς ἔμεινα ὡς ἐμβρόντητος, ἀλλ' ὕστερον συνδυάζων πολλὰς περιστάσεις ἄλλως ἀνεξηγήτους, καὶ ἔχων ὑπ' ὄψιν τὰ ἀόρατα τεχνάσματα τὰ ὁποῖα δὲν δυνάμεθα μὲν νὰ ἀνακαλύψωμεν, ὑποπτευόμεθα ὅμως ὅτι ἐξυφαίνονται παρ' ἀνθρώπων ἀνηκόντων εἰς τὰς ἀνωτάτας κοινωνικὰς τάξεις, διελογίσθην ὅτι αἱ ἀνακαλύψεις τοῦ Ξυπνητοῦ μεγάλως θὰ μᾶς διαφωτίσωσιν.

— Ἂς ἴδωμεν τί μέλλει γενέσθαι.

— Δὲν θὰ βραδύνει τὸ πρᾶγμα.

— Τί ἐννοεῖτε τοῦτο λέγων;

— Ὁσονοῦπω φθάνει ὁ λοχαγὸς κατὰ διαταγὴν τοῦ διοικητοῦ του.

— Ἰδοὺ αὐτός, κύριε ταγματάρχα, εἶπεν ὁ Ξυπνητὸς κυττάζων πρὸς τὴν ὁδόν· καὶ ταὐτοχρόνως ἠκούσθη κάλπασμα ἵππου ἐπὶ τοῦ λιθοστρώτου.

Ὁ Δαγγλῆς βεβαιωθεὶς ὅτι ἤρχετο, ἀπέπεμψε τὸν ταγματάρχην καὶ ἐκάθησε πρὸ τοῦ γραφείου του σοβαρὸς μὲν τὴν ὄψιν ὄχι ὅμως καὶ τόσον ἀπαθὴς ὅσον ὁ Σαδώκ. Ὁ λοχαγὸς ἐν τούτοις ἀνέβαινε τὰς βαθμίδας τῆς κλίμακος μὲ φλεγματικὴν ἀπάθειαν· φαίνεται δὲ ὅτι τὸν ἤλεγχεν ὀλίγον ἡ συνείδησις, διότι ὅσῳ ἐπλησίαζε, τόσῳ ἐφαίνετο διστάζων. Ἀφοῦ λοιπὸν δὶς καὶ τρὶς ἐστάθη, ἀπεφάσισε τέλος πάντων καὶ συγκεντρώσας ἐν ἑαυτῷ ὅλην του τὴν ἀπάθειαν εἰσῆλθεν εἰς τὸ δωμάτιον τὴν χεῖρα ἐπὶ τῆς λαβίδος τοῦ ξίφους ἐπακουμβῶν.

Ἡ πρώτη ἐντύπωσις ἣν ἐπροξένησεν εἰς τὸν μοίραρχον καὶ εἰς τὸν εἰσαγγελέα δὲν ἦτο πρὸς αὐτὸν εὐνοϊκή, διότι τόσον ἦτο προφανὴς ἡ στενοχωρία του καὶ ἡ ταραχή του τόσῳ μεγάλη, ὥστε οἱ δύω γέροντες ἐκυττάχθησαν ἀμέσως καὶ νέφος ἐπεσχίασε τὸ καὶ πρὶν συνωφρυωμένον μέτωπόν των. Παρατηρήσας δὲ τοῦτο ὁ λοχαγός, ἔτι πλέον συνεταράχθη, ὥστε ὁ Δαγγλῆς ἠναγκάσθη τρὶς νὰ ἐπαναλάβῃ τὴν ἕξῆς πρὸς αὐτὸν ἐρώτησιν.

Μαντεύετε ἀναμφιβόλως διατί σᾶς προσεκαλέσαμεν;

— Τὸ... ὑποθέτω, ἀπεκρίθη τέλος ὁ Στανίσλαος τεθορυβημένος.

— Τότε ἐξηγεῖται καὶ ἡ ταραχή σας, παρετήρησεν ὁ Σαδὼκ ὅστις εἶχε προσηλωμένον ἐπ' αὐτοῦ τὸ ἱεράκειον βλέμμα του.

Ταῦτα ἀκούσας ὁ λοχαγὸς ἠρυθρίασε.

— Κύριε Δαγγλῆ, εἶπε, εἶμαι πρόθυμος νὰ σᾶς δώσω ὅσας ἐξηγήσεις δικαιοῦσθε ν'ἀπαιτήσητε παρ' ἐμοῦ ἐπὶ τῆς ὑποθέσεως χάριν τῆς ὁποίας ἦλθον ἐδῶ· ἀλλ' ἐπιτρέψατέ μοι νὰ προσθέσω ὅτι ἡ παρουσία τρίτου δὲν μοὶφαίνεται πολὺ ἀναγκαία.

— Ὁ κύριος ἐδῶ εἶναι εἰσαγγελεὺς, ὑπέλαβεν ὁ μοίραρχος ξηρῶς.

— Τὸν γνωρίζω πολὺ καλὰ, ἀλλὰ δὲν βλέπω τίνος ἕνεκεν ἐπεμβαίνει ἐνταῦθα;

— Τόρα ἀμέσως τὸ μανθάνετε, ἀντέκοψεν ὁ Σαδὼκ· ἀναγνωρίζετε αὐτὸ τὸ μανδύλιον;

Ὁ Πολωνὸς ἠλλοιώθη τὸ πρόσωπον, ἀλλὰ δὲν ἀπεκρίθη.

— Λοχαγὲ, εἶπε ξηρῶς ὁ μοίραρχος, τί δηλοῖ ἡ σιωπή σας;

— Ὅτι αἱ ὑποψίαι μας ἦσαν βασιμώταται ἀνέκραξεν ὁ Σαδώκ.

— Καὶ τί ὑποπτεύεσθε, κύριοι, ἠρώτησεν ὁ Στανίσλαος, ἀναλαβὼν ὀλίγην ἀταραξίαν.

— Ἀκούσατε, λοχαγὲ, εἶπεν ὁ Δαγγλῆς, πρόκειται περὶ ὑποθέσεως σπουδαιοτάτης καὶ ἐνδιαφερόμεθα εἰς αὐτὴν ὅλοι ὅσοι ὑπηρετοῦμεν τὴν Α. Μεγαλειότητα, διότι ἀφορᾷ τὴν ὑπόληψιν τῆς Πολωνικῆς Λεγεῶνος.

— Περὶ τῆς ὑπολήψεως τοῦ τάγματός μου! Ὦ, τότε, κύριοι, ὁμιλήσατε, δὲν δυσκολεύομαι πλέον ν' ἀποκριθῶ.

— Γνωρίζετε, ἐξηκολούθησεν, ὁ Δαγγλῆς, τὴν ὕπαρξιν τῆς λῃστρικῆς συμμορίας τῆς καταμαστιζούσης τὴν πόλιν καὶ τὰ περίχωρα;

— Ἀναμφιβόλως, κύριε, ἔ, λοιπόν;

— Λοιπὸν, κύριε, εἶπεν ὁ Σαδὼκ, ὑπάρχει βάσιμος ὑπόνοια ὅτι οἱ κακοῦργοι αὐτοὶ ὁδηγοῦνται ὑπὸ ἀνθρώπων εὐγενῶν.

— Καὶ ἐμὲ, ἐμὲ ὑποπτεύεσθε; ἀνεβόησεν ὁ λοχαγὸς ἐν βῆμα προβὰς πρὸς τὸν Σαδὼκ καὶ τὴν χεῖρα ἐπὶ τοῦ ξίφους θέσας ἐν μεγίστῃ ἀξιοπρεπείᾳ.

— Εὖγε! κύριε, δικαιολογήθητι, εἶπεν ὁ μοίραρχος συγκινηθείς.

— Νὰ δικαιολογηθῶ ἀπέναντι τοιαύτης κατηγορίας; ἐὰν ὁ ἄνθρωπος οὗτος ἐκράτει ξίφος δὲν θὰ ἐδευτέρωνα λέξιν.

— Αὗται εἶναι φράσεις κοιναὶ εἰς τοὺς γρατιώτας, ὑπέλαβεν ὁ εἰσαγγελεὺς μετὰ παγετώδους ἀταραξίας· ἂν εἴσθε ἀθῶος διατί κατεταράχθητε ἰδὼν τὸ μανδύλιον τοῦτο;

— Θὰ σᾶς ἐξηγήσω τὸ αἴτιον ἀφόβως, ἀφοῦ πρότερον μάθω πρὸς τί δίδετε τόσην βαρύτητα εἰς ἕνα ῥάκος.

— Δὲν τὸ καταλαμβάνετε;

— Ὀμνύω εἰς τὴν τιμήν μου, κύριε, ὅτι ὄχι.

— Μάθετε λοιπὸν ὅτι τὸ μανδύλιον τοῦτο εὑρέθη εἰς τὴν Πλατεῖαν τοῦ Ἄρεως μετὰ τὴν φυγὴν τῶν κακούργων τῶν λῃστευσάντων τοὺς φίλους τοῦ προέδρου, καὶ κατὰ τὴν μαρτυρίαν τοῦ κ. Βονρεπὼ ἐχρησίμευε πρὸς μεταμφίασιν τοῦ ἀρχηγοῦ των.

— Παράδοξον! εἶπεν ὁ λοχαγὸς, ἐπιδεικνύων ἔκπληξιν ὅλως φυσικήν.

— Τόσῳ παράδοξον τῳόντι, ἐξηκολούθησεν ὁ Σαδὼκ, ὥστε ἐννοεῖτε, πιστεύω τόρα, διατί ἡ δικαιοσύνη ἐπιμένει τοσοῦτον.

— Δικαιότατον τὸ πρᾶγμα, ἀλλὰ τὰ εἰς τὸ μανδύλιον τοῦτο οἰκόσημα δὲν εἶναι τὰ ἰδικά μου.

— Καὶ ὅμως, εἶπεν ὁ Σαδὼκ, λέγουσιν ὅτι κατάγεσθε ἀπὸ ἡγεμονικὴν οἰκογένειαν, ἐδὼ λοιπὸν ὑπάρχει στέμμα βασιλικόν.

— Ἀληθέστατον, κύριοι, ἀλλὰ κρίνα δὲν ὑπάρχουσιν εἰς τὰ οἰκόσημα τῶν Πολωνῶν βασιλέων.

— Ἄλλος πάλιν διάβολος ἐξετρύπωσε! ἀνέκραξεν ὁ μοίραρχος ἀπόπληκτος! Εἶναι λοιπὸν τὸ βασιλικὸν στέμμα τῆς Γαλλίας! Τί σημαίνει τοῦτο;...

— Ἀγνοῶ, ταγματάρχα, εἶπεν ὁ Στανίσλαος ἐξίσου καὶ αὐτὸς ἐκπεπληγμένος, τοῦτο μόνον σᾶς διαβεβαιῶ ὅτι τὸ μανδύλιον αὐτὸ δὲν εἶναι ἰδικόν μου.

— Διατί λοιπὸν ἐταράχθητε ὅταν σᾶς τὸ ἐπαρουσίασα, ἠρώτησεν ὁ Σαδώκ;

— Διὰ τὸν ἁπλούστατον λόγον, ὅτι γνωρίζω εἰς ποῖον ἀνήκει.

— Τότε εἰπῆτε μας ἀμέσως τὸ ὄνομά του.

— Μεθ' ὅσα ἤκουσα δὲν ἠξεύρω τῇ ἀληθείᾳ ἂν πρέπῃ;..

— Πρέπει, λοχαγὲ, πρέπει ἂν ὄχι χάριν τῆς τιμῆς σας, τοὐλάχιστον χάριν τῆς τιμῆς τοῦ τάγματος εἰς ὃ ὑπηρετεῖτε.

— Ὑπὸ τοιαύτην ἔποψιν θεωρουμένου τοῦ πράγματος δὲν διστάζω πλέον. Τὸ οἰκοσημοφόρον μανδύλιον ἀνήκει...

— Εἰς ποῖον; ἀνέκραξεν ὁ μᾶλλον τοῦ μοιράρχου ἀνυπόμονος Σαδώκ.

— Εἰς τὸν κύριον ἱππότην Δάρκ!

Οἱ δύο ὑπάλληλοι ἐκυττάχθησαν τόρα δευτέραν φοράν. Μετά τινων δὲ λεπτῶν σιωπὴν ὁ Δαγγλῆς ἀφοῦ ἐδικαιολόγησεν ὅπως ἠδύνατο τὸ λάθος των, προφασιζόμενος ὅτι ἠναγκάζοντο νὰ ἐξετάζωσι πανταχοῦ πρὸς ἀνεύρεσιν τῆς ἀληθείας, συνώδευσε τὸν λοχαγὸν μέχρι τῆς κλίμακος· ὕστερον δ' ἐπιστρέψας εἰς τὸ δωμάτιον καὶ κλείσας ἀσφαλῶς τὴν θύραν,

— Ὁποία ἀνακάλυψις! εἶπεν ὅλως ἐπτοημένος ὑπὸ τῶν λόγων τοῦ λοχαγοῦ, πῶς νὰ φανταστῇ τις ὅτι ἄνθρωπος μὲ τόσῳ διακεκριμμένους τρόπους καὶ ἐξωτερικὸν ἡγεμόνος ἔχων ἤθελε φωραθῇ ἀόρατος ἀρχηγὸς τῶν λῃστῶν, τοὺς ὁποίους καταδιώκομεν!..

— Νὰ σᾶς εἴπω τὴν ἀλήθειαν, κύριε μοίραρχε,

ἐγὼ κἄπως τὸν ὑπώπτευσα.

— Διόλου δὲν ἀπορῶ, διότι σεῖς ποῖον δὲν ὑποπτεύετε; ἴσως ἴσως καὶ αὐτὸν ἀκόμη τὸν Ξυπνητόν, τὸν πολύτιμον Ἄργον μας.

— Ἐνθυμεῖσθε ὅτι πολλάκις σᾶς ἐξέθεσα τὰς περὶ τοῦ μυστηριώδους τούτου νεήλυδος σκέψεις μου;

— Ναί, τὸ ὁμολογῶ!

— Κανεὶς δὲν γνωρίζει πόθεν λαμβάνει χρήματα καὶ ὅμως ζῇ ὡς πρίγκηψ.

— Ὅθεν λογικῶς συμπεραίνοντες ἐξάγομεν, ὅτι δι' ἀνόμων ἀναντιρρήτως μέσων διατηρεῖ τοιαύτην πολυτέλειαν.

—Εἶναι, φίλτατε, ἡλίου φαεινότερον· τόρα δὲ τί ποιητέον;

— Τί ποιητέον; νὰ μεταβῶμεν ἀμέσως μετὰ μιᾶς ἑνωμοτίας εἰς τὴν οἰκίαν τοῦ ἀνθρώπου τούτου.

Μόλις εἶπε ταῦτα ὁ Δαγγλῆς καὶ ἀμέσως ὁ Σαδὼκ, ἄοκνος διώκτης τοῦ ἐγκλήματος, ἠγέρθη λέγων· Ἄς ὑπάγωμεν...

Ἐπὶ τῆς δενδροφύτου λεωφόρου τῶν Καρμηλιτῶν, ἐκ τοῦ παρακειμένου συνωνύμου μοναστηρίου ἐπονομασθείσης οὕτω, ἔκειτο τὸ καὶ τὴν θέαν καὶ τὴν ἀρχιτεκτονικὴν μεγαλοπρεπὲς μέγαρον τοῦ ἱππότου Δάρκ. Ἐκεῖ λοιπὸν κατευθυνθέντες ὁ μοίραρχος καὶ ὁ εἰσαγγελεὺς, μόλις κατώρθωσαν καὶ εἰσήχθησαν παρὰ τῷ ἱππότῃ μετὰ ἡμισείας ὥρας παρέλευσιν, διότι παρεμποδίζοντο ἀνὰ πᾶν βῆμα ὑπὸ τῶν πολυαριθμων ἱκετῶν καὶ ἱπποκόμων, οἵτινες δὲν ὡμοίαζον κατὰ τὴν εὐγένειαν τῶν τρόπων πρὸς τὸν κύριόν των.

Ὁ ἱππότης Δὰκρ, ἐφεσρίδα ἐνδεδυμένος, περιεπάτει ἐπὶ δώματος γέμοντος φυτῶν δυσευρέτων καὶ πολυτίμων, καὶ ἐστεγασμένου ὑπὸ ποικιλοχρόου σκηνῆς. Ὅταν εἶδε τοὺς νεοελθόντας δὲν ἔδειξεν ἀπορίαν, ἀλλὰ ὑπεδέξατο αὐτοὺς φιλοφρόνως καὶ ἀξιοπρεπῶς, καὶ τοιουτοτρόπως ὥστε ὁ Σαδὼκ ἀπεστομώθη καθ' ὁλοκληρίαν.

— Καλημέρα ταγματάρχα, εἶπεν ὕστερον ἀποτεινόμενος πρὸς τὸν μοίραρχον, ἐνῷ μόλις ἑνὸς βλέμματος ἠξίωσε τὸν Σαδὼκ, ἔρχεσθε βεβαίως νὰ θαυμάσετε τὴν ὡραίαν θέαν τοῦ δώματός μου;

— Πραγματικῶς, κύριε, ἀπεκρίθη ὁ μοίραρχος ἐν ἀμηχανίᾳ, ἔχετε θέαν λαμπράν.

— Τῳόντι ὁσάκις εὑρίσκομαι ἐδὼ ἐνθυμοῦμαι τοὺς στίχους τούτους τοῦ Βιργιλίου Πομπινιάνου, ὅστις δὲν στερεῖται ἐντελῶς ποιητικοῦ ὕψους, ἀν καὶ ὁ Βολταῖρος καθ' ὑπερβολὴν τὸν σατυρίζει. Ἰδοὺ οἱ στίχοι·

Σ' τοὺς ὡραίους αὐτοὺς τόπους ἀγαπῶ νὰ κατοικῶ,
Ὅπου θάλλει ἡ φύσις ὅλη καὶ ἀνθίζει τὸ βουνό.
Κ' ἐκ τοῦ παραθύρου μόνος νὰ ῥεμβάζω καὶ μακρὰν
Τῶν ὀρέων νὰ θαυμάζω τὴν ὑπερνεφῆ σειράν.

— Κύριε ἱππότα, ἀπεκρίθη ὁ εἰσαγγελεὺς, εἰς τὸν ὁποῖον παρέσχον ὑπονοίας οἱ ὑπερφίαλοι οὗτοι χαριεντισμοὶ, δὲν ἤλθομεν ἐδὼ διὰ νὰ ἀκούσωμεν στίχους!

— Ἄ, εἶπεν ὁ ἱππότης Δάρκ ἀνεγείρων τὴν κεφαλὴν, καὶ πρὸς τί λοιπὸν ἤλθετε, παρακαλῶ;..

Ὁ Δαγγλῆς καὶ ὡς ἐκ τῆς ἀγωγῆς καὶ ὡς ἐκ τῆς θέσεώς του ἦτο καθ' ὅλα κοσμοπολίτης καὶ ἐνόησεν ἑπομένως ὅτι ὁ συνάδελφός του παρεξετράπη· ἐπειδὴ δὲ ἐφρόνει ὅτι οἱ ὑπάλληλοι τῆς δικαιοσύνης ἔπρεπε πάντοτε νὰ ὁμιλῶσιν εὐπρεπῶς πρὸς τοὺς ἀνθρώπους, τοὺς ὁποίους δὲν εἶχον ἰσχυροὺς λόγους νὰ θεωρῶσιν ἀναξίους εὐπροσηγορίας, εἶπεν ἀμέσως.

— Μὴ συνερίζεσθε, κύριε ἱππότα, τὸ ὀξύχολον τοῦ κ. Σαδώκ. Ἡ δικαιοσύνη εἶναι ὀλίγον τραχεῖα εἰς τὰς ἐκφράσεις της ἀλλ' εἶναι ἐνταυτῷ καὶ συγγνωστέα ὡς ἐκ τῆς βαρύτητος τῶν καθηκόντων της.

— Σᾶς εὐχαριστῶ ἐπὶ τῇ φιλοφροσύνῃ σας, ταγματάρχα· ἀλλὰ ποίου εἴδους δοσοληψίαν ἔχω ἐγὼ μετὰ τῆς δικαιοσύνης;..

— Ἄ, κύριε ἱππότα, ζῶμεν ἐν ἐποχῇ παραδόξων, ὅθεν θὰ συγχωρήσητε, ἐλπίζω, ἂν ὄχι τὴν δυσπιστίαν τῆς δικαιοσύνης, τοὐλάχιστον ἁπλῆν αὐτῆς περιέργειαν.

— Ὁμολογῶ τὴν ἀμβλύτητα τοῦ νοός μου, κύριοι, διότι ἐπὶ μᾶλλον καὶ μᾶλλον μοὶ φαίνονται ἀκατανόητοι οἱ λόγοι σας!

— Θέλω προσπαθήσει λοιπὸν νὰ σᾶς βοηθήσω νὰ ἐννοήσητε χωρὶς νὰ προσβληθῆτε ὑπὸ τῶν λόγων μου. Ξένος ὢν ἐν τῇ πόλει ταύτῃ διάγετε μεγαλοπρεπῶς, ὑποληπτόμενος ἐν ταυτῷ, δὲν ἀμφιβάλλω, παρὰ πάντων ἐν γένει, καὶ παρ' ἐκείνων μάλιστα οἵτινες μόνον ἐξ ὀνόματος σᾶς γινώσκουσι. Μᾶς εἶναι λοιπὸν ἐπιτετραμμένον, σπουδαίων ἕνεκα λόγων, νὰ ζητήσωμεν ἐκτενεστέρας πληροφορίας;

— Ἐξαίρετα, φίλτατέ μοι ταγματάρχα, τόρα ἐννοῶ· δὲν σᾶς παρέχει δηλαδὴ ἀρκετὰ ἐχέγγυα τὸ ὄνομά μου, καὶ ἑπομένως, συνεπείᾳ ἀνωνύμου τινος ἀναμφιβόλως καταμηνύσεως, ἐπιθυμεῖτε νὰ πληροφορηθῆτε ἐὰν ἔχω καὶ ἄλλο ἐπώνυμον.

— Ναί, ναί, ὡς ἔγγιστα ἐμαντεύσατε.

— Λοιπὸν, ἀγαπητέ μοι μοίραρχε, θὰ σᾶς ἐκπλήξω, ἀναγγέλλων ὑμῖν εἰλικρινῶς ὅτι ὁ καταμυνητὴς εἶπε καθαρὰν καὶ μόνην τὴν ἀλήθειαν.

— Πῶς, κύριε;

— Κοινῶς μὲν ὀνομάζομαι ἱππότης Δὰρκ καὶ ὅλοι ὑπὸ τοιοῦτον ὄνομα μὲ γνωρίζουσιν, ἄλλο ὅμως εἶναι τὸ καθ' αὐτὸ ἐπώνυμόν μου.

— Μήπως εἶσθε ὁ Σαινφουᾶ; ἠρώτησεν ὁ Δαγγλῆς καταπεπλημένος.

— Δὲν εἶμαι οὔτε ὁ ἱππότης Σαινφουᾶ!

— Καὶ ποῖος εἶσθε λοιπὸν, κύριε, ἠρώτησεν ὁ ἀνηλεὴς Σαδὼκ, ἀτενίζων θριαμβικῶς τὸν ἐκστατικὸν μοίραρχον.

— Ποῖος εἶμαι δὲν μοὶ ἀρέσκει νὰ τὸ εἴπω ἀτομικῶς εἰς σᾶς, ἀπεκρίθη ὑπερηφάνως ὁ ἱππότης.

— Οὔτε εἰς ἐμέ;

— Ἀπὸ ὑμᾶς, κύριε Δαγγλῆ, δὲν κρύπτομαι... χορηγήσατέ μοι μόνον δύο λεπτῶν τῆς ὥρας ἄδειαν!

— Εὑρίσκονται εἰς τὰς θέσεις των οἱ χωροφύλακες; εἶπεν αἴφνης ὁ Σαδὼκ ἐνῶ ὁ ἀινιγματώδης ἱππότης ἀπεμακρύνετο βραδυπορῶν.

— Φρονεῖτε τάχα ὅτι θὰ ζητήσῃ νὰ δραπετεύσῃ;..

— Πολὺ πλέον παράδοξα τούτου πράγματα συνέβησαν, ὑπέλαβεν ὁ εἰσαγγελεὺς ἐπισήμῳ τῇ φωνῇ.

— Καὶ πῶς, ἡ εἰλικρίνεια μεθ' ἧς ὡμίλησε δὲν διέλυσε τὰς ὑπονοίας σας;....

— Πολλοῦ γε καὶ δεῖ, κύριε μοίραρχε, τόρα μάλιστα δυσπιστῶ περισσότερον. Αὐτὸς ὁ ἄνθρωπος διὰ τῆς ἀπαθείας τῶν τρόπων καὶ τοῦ θράσους του εἶναι ἱκανὸς ὅλον τὸν κόσμον ν' ἀπατήσῃ, ἐκτὸς τοῦ Πέτρου Σαδώκ!

—Ἰδοὺ αὐτὸς ἐπιστρέφει, χαρτοφυλάκιον ἀνὰ χεῖρας κρατῶν.

— Τὸ ὁποῖον θὰ ἐμπεριέχῃ ἀναμφιβόλως ἔγγραφα πλαστογραφημένα.

— Σιωπὴ, τόρα θὰ ἴδωμεν τίς τῶν δύο μας κρίνει ὀρθότερον!..

IX.

Ο ΙΠΠΟΤΗΣ ΔΑΡΚ ΚΑΙ Ο ΤΑΜΙΑΣ.

Ὁ ἱππότης, ὡς εἰ ἤκουσε τὸν μεταξὺ μοιράρχου καὶ εἰσαγγελέως διάλογον, ἐπλησίασε τὸν Δαγγλῆν καὶ εἶπε πρὸς αὐτόν·

— Κατ' ἀρχὰς προεθέμην, κύριε, εἰς ὑμᾶς μόνον νὰ δείξω τὰ ἔγγραφα ταῦτα, ἀλλ' ἐπειδὴ ὁ κύριος ἐδὼ εἶναι συνάδελφός σας, τῷ ἐπιτρέπω νὰ τὰ ἴδῃ καὶ αὐτὸς διὰ νὰ κορέσῃ τὴν περιέργειάν του καὶ πρὸ πάντων διὰ νὰ παύσῃ ἀθυροστομῶν.

Καὶ ἐξαπλωθεὶς ἐπί τινος ἕδρας ἔτεινε τὸ χαρτοφυλάκιον πρὸς τὸν μοίραρχον, ἐκεῖνος δὲ τὸ ἥρπασε μὲ τρέμουσαν ὑπὸ ἀνυπομονησίας χεῖρα καὶ τὸ ἠνέῳξεν ἀμέσως.

— Ἀναγνώσατε τὴν ἐπιστολήν! εἶπεν ὁ ἱππότης Δὰρκ διὰ φωνῆς ἐντόνου μὲν ἀλλὰ καὶ συγκεκινημένης.

Οἱ ὀφθαλμοὶ καὶ τῶν δύο προσηλώθησαν ἐπὶ τοῦ ὑποδειχθέντος ἐγγράφου, ἀλλὰ μόλις ὁ Δαγγλῆς ἀνέγνωσε τὰς πρώτας γραμμὰς, ἄφησε κραυγὴν ἐκπλήξεως καὶ ῥίψας ὀργίλον βλέμμα ἐπὶ τοῦ εἰσαγγελέως, ὅστις ἐταπείνωσε τὴν κεφαλὴν καὶ διέμεινεν ὡς ἀπολιθωμένος, ἔτρεξε καὶ ἐγονυπέτησε πρὸ τοῦ ἱππότου.

— Ὑψηλότατε, εἶπεν, εὐαρεστηθῆτε νὰ συγχωρήσητε τοὺς προσβλητικοὺς λόγους τοὺς ὁποίους ἀκουσίως ἀπηυθύναμεν πρὸς τὴν Ὑμετέραν Ὑψηλότητα!

— Δὲν πειράζει, κύριε Δαγγλῆ, σηκωθῆτε· μάγος δὲν εἶσθε καὶ ἑπομένως ἦτον ἀδύνατον νὰ μαντεύσητε ὅτι ἤμην...

— Ὁ ἐγγονὸς τοῦ Λουδοβίκου XIV! εἶμαι ἀσύγγνωστος. Προσπέσατε, κύριε Σαδὼκ, εἰς τοὺς πόδας τῆς Αὐτοῦ Ὑψηλότητος καὶ ἐπικαλεσθῆτε τὴν συγγνώμην Της.

— Εὐχαρίστως τὸν συγχωρῶ, εἶπεν ὁ πρίγκηψ μειδιῶν, διότι δὲν σφάλλετε ὑμεῖς· ὑπάρχουσι πολιτικοὶ λόγοι καὶ πρὸ πάντων νόμος ἀπάνθρωπος, νόμος κατὰ τοῦ ὁποίου πολλάκις διεμαρτυρήθην, ὅστις δὲν ἐπιτρέπει εἰς τὸν υἱὸν τοῦ κόμητος τῆς Τωλώσης νὰ φέρῃ τὸ ἀληθὲς αὐτοῦ ὄνομα καὶ νὰ ἀπολαμβάνῃ τὰ προνόμια τοῦ γένους του.

— Οἱ πιστοὶ θεράποντες τοῦ βασιλέως σᾶς θεωροῦσι πάντοτε ὡς γόνον τῆς Βουρβωνικῆς οἰκογενείας.

— Ὦ, ἐγὼ εἶμαι σχεδὸν φιλόσοφος, καὶ κατὰ τὴν ἁπλότητα ὁμοιάζω τὴν μάμμην μου τὴν Βαλλιέρ· ἀποφεύγω τὴν τύρβην καὶ προτιμῶ, ὡς ἐπροτίμα καὶ ἐκείνη, τὴν μοναξίαν καὶ τὴν ἔρημον ζωὴν, καὶ εἶμαι εὐτυχέστερος, σᾶς βεβαιῶ, ἐν μέσῳ τῶν ἀνθέων μου, παρ' ὅσον ἡ καρμηλῖτις ἐκείνη ἐντὸς τοῦ μοναστηρίου της.

Ἡ Ὑμετέρα Ὑψηλότης ἐστὲ βεβαία ὅτι τὸ μυστικόν της θὰ ταφῇ εἰς τὰ ἄδυτα τῶν καρδιῶν μας.

— Ὁ διοικητὴς καὶ ὁ ἐπίσκοπος εἶναι μόνοι

μεμυημένοι, ὅθεν θὰ μὲ ὑποχρεώσητε μὴ κοινολογοῦντες αὐτό.

Οἱ δύο ὑπάλληλοι προσεκύνησαν καὶ ἀνεχώρησαν· ἐνῶ δὲ ἀπήρχοντο, ὁ Σαδὼκ ἠθέλησε νὰ ἀφήσῃ ἀπαρατηρήτως πως τὸ μανδύλιον τὸ φέρον τὰ οἰκόσημα τοῦ πρίγκηπος, πλησίον μιᾶς πορτοκαλέας· ἀλλ' ὁ πρίγκηψ τὸ παρετήρησε καὶ ἠρώτησε περὶ τούτου τὸν μοίραρχον, ἐκεῖνος δὲ τῷ ἐξήγησε τὸ πρᾶγμα τοιουτοτρόπως, ὥστε ὁ πρίγκηψ ἠναγκάσθη νὰ εὐχαριστήσῃ τὸν Σαδώκ.

— Μία σύμπτωσις ἴσως γελοία εἰς τὴν ἡλικίαν μου, εἶπε, μοὶ καθιστᾷ πολύτιμον τὸ μανδύλιον τοῦτο.

— Ἂν δὲν ἐφοβούμην μὴ φανῶ ἀδιάκριτος πρὸς τὴν Υ. Ὑψηλότητα, ἤθελον ἐρωτήσει τίς εἶναι ἡ σύμπτωσις.

— Εὐχαρίστως, φίλτατε ταγματάρχα! Ἀλλὰ μὴ μὲ ἀποκαλεῖτε εἰς τὸ ἑξῆς μήτε ἐδὼ μήτε ἀλλαχοῦ ἄλλως παρὰ ἱππότην Δάρκ. Ἰδοὺ πῶς τὸ πρᾶγμα συνέβη· μιᾶς κυρίας, τῆς ὁποίας εἶναι περιττὸν νὰ ἀναφέρω τὸ ὄνομα, τῆς ἔπεσε προχθὲς, εἰς τὴν ἐπισκοπὴν μικρὰ ἀνθοδέσμη ἐξ ἴων, ἐγὼ δὲ τὴν ὑπέκλεψα ἀμέσως καλύψας αὐτὴν διὰ τοῦ μανδυλίου τούτου· κατὰ δυστυχίαν ὅμως δὲν ἐχάρην πολλὴν ὥραν τὸν θησαυρόν μου.

— Σᾶς τὸν ἀφήρεσαν;..

— Μετὰ ἓν τέταρτον τῆς ὥρας!

— Καὶ δὲν γνωρίζετε τὸν κλέπτην; ἠρώτησεν ὁ Σαδὼκ λαβὼν ἀμέσως ὡς ἐκ τῆς ἕξεως ἦθος ἀνακριτοῦ.

— Ὄχι, ἀλλ' ἂν ἤμην ὅσον ὁ Κ. εἰσαγγελεὺς δύσπιστος, θὰ διεσκέδαζον ἐξαίρετα, διότι ὅταν παρετήρησα ὅτι τὸ μανδύλιον ἔλειπεν εὑρισκόμην κατάμονος μετά τινος περιφήμου ζατρικοπαίκτου, ὅστις παραδόξως τὴν ἑσπέραν ἐκείνην, ἔκαμεν ἄπειρα σφάλματα εἰς τὸ παίζειν.

— Ἂν δὲν λανθάνωμαι, εἶπεν ὁ μοίραρχος σκεπτόμενος, συνήθως συμπαίζετε μετά τινος λοχαγοῦ Πολωνοῦ;

— Ναὶ, μετὰ τοῦ κόμητος Στανισλάου! δὲν ἠθέλησα νὰ εἴπω τὸ ὄνομά του, ἵνα μὴ προδώσω ἀντίζηλον, ὅστις ὑπὸ φθόνου κινούμενος ἀναντιῤῥήτως, μοῦ ὑπέκλεψε τὸ κειμήλειον!..

Οἱ δύο συνεταῖροι καὶ πάλιν ἐδαφιαίως προσκυνήσαντες ἀπῆλθον, ἀφοῦ δὲ κατέβησαν τὴν κλίμακα.

— Λοιπόν! εἶπεν ὁ Δαγγλῆς, τὰ ἐπεριμένετε σεῖς αὐτά; ἀκούεις ἐκεῖ, ἐγγονὸς τοῦ Λουδοβίκου XIV ποῖος τὸ ἐφαντάζετο;

— Κύριε μοίραρχε, ἐψιθύρισεν ὁ εἰσαγγελεὺς, οἱ ἔνοχοι πολλάκις εἶναι γονιμώτατοι εἰς εὕρεσιν δόλων!

— Καλὲ, ἀκόμη ἀμφιβάλλετε! ἄ, αὐτὸ δὲν ὑποφέρεται πλέον, ἀγαπητέ μου Σαδώκ!

— Πιθανὸν τὰ ἔγγραφα ἐκεῖνα νὰ ἦσαν πλαστά...

— Ὄχι, διότι γνωρίζω τὴν ὑπογραφὴν τοῦ κόμητος Φλωρεντίνου.

— Ποῖος μᾶς διαβεβαιοῖ τέλος πάντων περὶ τῆς ταὐτότητος τοῦ προσώπου;

— Τὸ ἄλλως ἀνεξήγητον σέβας μετὰ τοῦ ὁποίου προσεφέροντο πρὸ πολλοῦ ὁ διοικητὴς καὶ ὁ ἐπίσκοπος πρὸς τὸν κατὰ φαντασίαν ἱππότην.

— Ἔστω! παραδέχομαι ἐν μέρει τὰς πεποιθήσεις σας, ἀλλ' ἐπιτρέψατέ μοι καὶ σεῖς νὰ δυσπιστῶ περί τινων πραγμάτων, τα ὁποῖα θὰ προσπαθήσω νὰ φέρω εἰς φῶς χάριν τῆς ἀληθείας.

— Μὴ λησμονήσητε τὸν Πολωνὸν ἀξιωματικόν.

— Ἀπ' ἐναντίας, τὸν ἔχω πάντοτε ὑπ' ὄψιν μου, ἀπεκρίθη ὁ Σαδὼκ, διότι παρατηρῶ μυστηριώδη τινα συνάφειαν μεταξὺ τῶν δύο ἀνθρώπων τοὺς ὁποίους ὑποπτεύομαι.

Μετὰ τοὺς λόγους τούτους οἱ φίλοι ἀπεχωρίσθησαν, καὶ ὁ μὲν Σαδὼκ μετέβη πρὸς ἐξακολούθησιν τῶν ἐρευνῶν του, ὁ δὲ Δαγγλῆς, σταθερὸς εἰς τὰς ἀποφάσεις του καὶ ἐπ' οὐδενὶ λόγῳ παρεκκλίνων τῆς ὁδοῦ ἣν ἅπαξ διέγραψε, κατηυθύνθη πρὸς τὸ συμβολαιογραφεῖον ὅπου ἔμελλον νὰ ὑπογραφῶσι τὰ προικοσύμφωνα τῶν τέκνων του.

Ὁ Ἰωάννης Γρῆλλος, ὑψηλὸς τὸ ἀνάστημα, ψυχρὸς καὶ ὠχρὸς, συνέταξε τὰ συμβόλαια κατὰ τὰς δοθείσας αὐτῷ ὁδηγίας· ἐνῶ λοιπὸν ὁ Δαγγλῆς τὰ ἐπεθεώρει, ἔφθασαν ἀλληλοδιαδόχως εἰς τὸ συμβολαιογραφεῖον οἱ κύριοι Μαυρίκιος Σαινβικτὼρ, Δετιζὰν, Δαρασσῆς καὶ Δυβὰλ Δεβαρεβρῆ, προσκληθέντες ὡς μάρτυρες, ὀλίγον δὲ πρὸ τῶν ὀκτὼ ὡρῶν καὶ ἡ Θηρεσία μετὰ τοῦ ἀδελφοῦ της. Μόνον πλέον ἐπεριμένοντο ἡ οἰκογένεια Κορνελλάνου καὶ ὁ Βονρεπὼ, ἀλλ' οὐδεὶς ἐφαίνετο καὶ εἰς μάτην ὁ μοίραρχος ἔτεινε τὸ οὖς, ἐνῷ ἐφυλλολόγει τὰ συμβόλαια μὲ τρέμουσαν ὑπὸ ἀνυπομονησίας, τόρα δὲ καὶ ὀργῆς χεῖρα· μήτε ἀμάξης, μήτε φορείου κρότος ἠκούετο. Τέλος τὸ ὡρολόγιον ἐσήμανεν ὀκτὼ ὥρας· αἴφνης εἰσεπήδησεν εἰς τὸ συμβολαιο-

(ἀκολουθεῖ)

ΔΕΚΑΠΕΝΘΗΜΕΡΟΝ.

30 Ἰουλίου 1863.

Πρὸ ὀλίγων ἡμερῶν ἐκηρύχθη ἡ λῆξις τῶν ἀγγλικῶν βουλῶν. Κατὰ τὰς τελευταίας συνεδριάσεις αὐτῶν πολλαὶ ἐγένοντο ἐπερωτήσεις κατὰ τῆς ἑνώσεως τῆς Ἑπτανήσου ὑπὸ τῆς ἀντιπολιτεύσεως, κατακρινούσης ἀεὶποτε τὴν πορείαν τῆς κυβερνήσεως ἐπὶ τοῦ ζητήματος τούτου. Δὲν ἐδίστασεν ἡ ἀντιπολιτευομένη μερὶς νὰ ἰσχυρισθῇ ὅτι ἡ παραχώρησις τῆς Ἑπτανήσου ἐξασθενεῖ τὴν Ἀγγλίαν καὶ ὅτι ὁ βασιλεὺς Γεώργιος δυσκόλως θὰ δυνηθῇ νὰ παγιώσῃ ἐν Ἑλλάδι ἰσχυρὰν κυβέρνησιν. Ἀλλ' οἱ ἰσχυρισμοὶ οὗτοι λίαν καλῶς ἀνεσκευάσθησαν ὑπὸ τῶν Κ. Κ. Ῥῶσελ καὶ Παλμερστῶνος. Οἱ φιλέλληνες οὗτοι ὑπουργοὶ τῆς Ἀγγλίας ἐξέθηκαν τὰς σχέσεις αἵτινες συνῆπτον τὴν Ἑπτάνησον μετὰ τῆς Ἀγγλίας καὶ τὰς ὑποχρεώσεις ἅτινας ἀνέλαβεν αὕτη διὰ τῶν συνθηκῶν ἀπέναντι τῆς Εὐρώπης καὶ τῶν Ἑπτανησίων. Ἐνόσῳ, εἶπον, ἐβλέπομεν τὴν ἐν Ἑλλάδι κυβέρνησιν ἀδύνατον καὶ ἐναντίον τῶν συμφερόντων τοῦ τόπου ἐνεργοῦσαν, οὐδόλως ἠδυνάμεθα νὰ ἐγκαταλείψωμεν τὴν προστασίαν. Ἤδη ὅμως τὰ πράγματα μετεβλήθησαν· βασιλεὺς ὑποσχόμενος συνταγματικὴν κυβέρνησιν, καὶ εἰρηνικὰς μετὰ τῶν γειτόνων του σχέσεις ἐξελέχθη, ἑπομένως οὐδεμίαν ἔχομεν ἀφιβολίαν ὅτι ἡ χῶρα αὕτη διὰ τῆς προσαρτήσεως τῶν προστατευομένων νήσων θέλει ὠφεληθῇ μεγάλως· ἐξ ἄλλου δὲ καὶ οἱ Ἑπτανήσιοι ἑνούμενοι ἤδη, κατὰ τὸν διακαῆ αὐτῶν πόθον, μετὰ τῶν ἀδελφῶν των ὑπὸ τὸ σκῆπτρον τοῦ Γεωργίου, οὐδεμίαν θέλουσι πάθει ζημίαν, ἐξ ἐναντίας ἔχομεν ὅλα τὰ διδόμενα ὅτι θέλουσι προοδεύσει.

Ἀπέκρουσαν ἐπίσης καὶ τὴν πρότασιν, ὅτι ἡ Τουρκία πρέπει νὰ λάβῃ μέρος εἰς τὴν ὑπόθεσιν τῆς ἑνώσεως, ἀποδείξαντες ὅτι ἡ δύναμις αὕτη οὐδόλως συμμετέσχεν εἰς τὴν συνθήκην τοῦ 1815, τὴν θέσασαν τὴν Ἑπτάνησον ὑπὸ τὴν ἀγγλικὴν προστασίαν. Ὁ Κόμης Ῥῶσελ ἐπὶ τέλους εἶπεν, ὅτι ὁ ἀγγλικὸς λαὸς ἐπιδοκιμάζει πληρέστατα τὴν ἕνωσιν, ὅτι αἱ ἀγγλικαὶ βουλαὶ δὲν ἔχουσι τὸ δικαίωμα νὰ ἀποφανθῶσι περὶ τούτου, ὡς μὴ οὔσης τῆς Ἑπτανήσου κτήσεως Βρετανικῆς, καὶ ὅτι ἡ Αὐστρία καὶ ἡ Τουρκία οὐδεμίαν ἔφερον εἰς μέσον σπουδαίαν ἔνστασιν κατὰ τῆς ἑνώσεως, ἥτις θέλει τελεσθῇ ἐντὸς βραχυτάτου χρόνου.

Τοιαῦται ἦσαν αἱ κατὰ τὰς τελευταίας ἡμέρας τῶν ἀγγλικῶν βουλῶν συζητήσεις περὶ τοῦ σπουδαίου τούτου διὰ ἡμᾶς ζητήματος, ἐκ τῶν ὁποίων ἀριδήλως φαίνεται ὡς καὶ ἐκ τοῦ ἀπολυτηρίου λόγου τῆς βασιλίσσης, ἡ σταθερὰ ἀπόφασις τοῦ ἀγγλικοῦ ὑπουργείου πρὸς πραγματοποίησιν αὐτοῦ. Ἤδη δὲ ἀμέσως μετὰ τὴν λῆξιν τῶν ἐργασιῶν τῶν βουλῶν, ἀπαλλαχθὲν τὸ ὑπουργεῖον ἐκ τῶν ἀναφυομένων καθ' ἑκάστην ἐν αὐταῖς ὑπὸ τῆς ἀντιπολιτεύσεως προσκομμάτων, προέβη ἀμέσως εἰς τὴν διάλυσιν τῆς Ἰονίου βουλῆς καὶ τὴν συγκάλεσιν νέας, κηρυξούσης ἀφεύκτως τὴν ὁμόθυμον θέλησιν τοῦ ἑπτανησιακοῦ λαοῦ, ὅπως ἑνωθῇ μετὰ τῶν ἀδελφῶν αὐτοῦ. Οὕτως μετ' ὀλίγας ἡμέρας τὴν εὐχάριστον θὰ ἔχωμεν ν' ἀναγγείλωμεν εἰς τοὺς ἡμετέρους ἀναγνώστας ἀγγελίαν τῆς πραγματοποιήσεως τοῦ διακαοῦς ἡμῶν τούτου πόθου.

Αἱ νέαι διακοινώσεις τῶν τριῶν μεγάλων δυνάμεων Ἀγγλίας, Γαλλίας καὶ Αὐστρίας ἐπρόκειτο νὰ ἀποσταλῶσιν εἰς τὸ ῥωσσικὸν ἀνακτοβούλιον κατὰ τὴν παρελθοῦσαν ἑβδομάδα καὶ ἴσως ἤδη ἔρθασαν εἰς τὸν πρὸς ὃν ὅρον. Κατὰ τὸν «Τύπον» τῆς Βιέννης ἐν ταῖς διακοινώσεσι ταύταις μέμφεται τὸ ἐπιπόλαιον καὶ ἀνεπαρκὲς τῶν ῥωσσικῶν ἀπαντήσεων καὶ ἀνασκευάζεται ἡ μομφὴ ἣν ἡ ῥωσσικὴ κυβέρνησις ἔρριψε κατὰ τῆς Ἀγγλίας καὶ Γαλλίας, ὅτι ἐντὸς τῶν κρατῶν τούτων ὑποθάλπεται μόνον ἡ πολωνικὴ ἐπανάστασις. Τὸ ὕψος τῶν διακοινώσεων τούτων εἶναι ἀρκούντως δρυμὺ, ὁποῖον ἀπήτει ἡ γλῶσσα τῶν ῥωσσικῶν διακοινώσεων, περιορίζονται δὲ καὶ πάλιν εἰς τοὺς προταθέντας διὰ τῶν πρώτων διακοινώσεων τῶν ὅρους.

Καὶ περὶ τοῦ ἀντικειμένου τούτου πολλαὶ συζητήσεις ἐγένοντο ἐν ταῖς ἀγγλικαῖς βουλαῖς κατὰ τὰς τελευταίας πρὸ τῆς λήξεώς των ἡμέρας. Μακροτενεῖς ἀγορεύσεις ἐξεφωνήθησαν, τὰς διαπραττομένας ὠμότητας καταδικάζουσαι, ἀλλὰ πάντες οἱ ἀγορεύσαντες εἰς τὸ αὐτὸ συμπέρασμα ἀπέληξαν, τὴν διὰ τῆς διπλωματικῆς μόνον ὁδοῦ ὑποχρέωσιν τῆς Ῥωσσίας πρὸς παραδοχὴν τῶν προτεινομένων ὅρων, οὐδόλως παραδεχθέντες τὸν πόλεμον. Ἡ ἀγγλικὴ κυβέρνησις ἀπαντῶσα, ἐξεφράσθη ὅτι δὲν ἀπέβαλεν εἰσέτι πᾶσαν ἐλπίδα περὶ τῆς εἰρηνικῆς λύσεως τοῦ ζητήματος τούτου, ἀλλ' ὅτι ἀπεναντίας προέβη ἐν βῆμα πρὸς τὰ πρόσω, ἀναγνωρισάσης τῆς Ῥωσσίας τὸ δικαίωμα τῶν δυνάμεων τοῦ νὰ ἐπέμβωσιν εἰς τὰ τῆς Πολωνίας δυνάμει τῶν συνθηκῶν.

Καὶ ἐκ τοῦ ἀπολυτηρίου δὲ λόγου τῆς βασιλίσσης ἐξάγεται ἡ ἰδέα αὕτη τοῦ ἀγγλικοῦ ὑπουργείου, τοῦ νὰ ἐκπληρωθῶσι δηλαδὴ αἱ διατάξεις τῆς Βιενναίας συνθήκης καὶ λήξῃ οὕτω ῥῆξις ἀντιβαίνουσα εἰς τὴν φιλανθρωπίαν καὶ ἐπικίνδυνος εἰς τὴν εὐρωπαϊκὴν ἡσυχίαν.

Η ΑΛΚΥΩΝ.

(Συνέχεια καὶ τέλος ἴδε φυλλάδ. 12.)

VI.

Ἡ Ἀλκυὼν καθημένη παρὰ τὴν κοιτίδα τοῦ τέκνου της, τὸ ὁποῖον κοιμᾶται ὕπνον γαλήνιον, τὸ κυττάζει ἐν ἀγαλλιάσει, ἐπειδὴ ὁ Θησεὺς τὴν ἐβεβαίωσεν ὅτι ὁ Μελάνιππος θὰ ἄρξῃ λαοῦ ἰσχυροῦ· οὐχ ἧττον ὅμως εἶναι πολὺ ἀνήσυχος διότι φοβεῖται τὴν ὀργὴν τῆς Φαίδρας.

— Κοιμήσου, τέκνον μου, ἔλεγε, καὶ οἱ θεοὶ ἂς σὲ βοηθήσωσιν· ὅταν μεγαλώσῃς δὲν θὰ μείνῃς ἄσημος καὶ περιφρονημένος, ἀλλὰ θὰ βασιλεύσῃς εἰς ὡραίαν χώραν, καὶ ἐπὶ χρυσοτεύκτου θρόνου καθήμενος θὰ διανέμῃς εἰς τὸν λαόν σου δικαιοσύνην· καὶ οἱ μὲν πονηροὶ θὰ σὲ φοβῶνται, οἱ δὲ ἐνάρετοι θὰ σὲ ἐξυμνῶσι, καὶ ἐγὼ ὡς μήτηρ θὰ σεμνύνωμαι διὰ τὴν δόξαν σου. Κοιμήσου τέκνον μου, καὶ ὁ Ζεὺς ἂς σὲ προστατεύσῃ κατὰ τῶν ἐχθρῶν σου! Ἐὰν ποτὲ πολεμικοὶ γείτονες ἐπιδράμωσιν εἰς τὴν χώράν σου θὰ ἐκστρατεύσῃς κατ' αὐτῶν μετὰ τῶν ἀδρείων συντρόφων σου, καὶ ἀφοῦ τοὺς ἐκδιώξῃς μακρὰν τῶν τειχῶν, θὰ ἐπανέλθῃς νικητὴς καὶ τροπαιοῦχος καὶ θὰ προσφέρῃς θυσίαν εἰς τοὺς θεοὺς, ἐγὼ δὲ θὰ ἐναβρύνωμαι ὅτι ὁ υἱὸς τοῦ Θησέως ἐφάνη ἀντάξιος τῶν ἀνδραγαθημάτων τοῦ πατρός του. Θὰ σοῦ δώσω σύζυγον φρόνιμον καὶ ἐνάρετον, ἥτις θὰ τακτοποιῇ τὰ τοῦ οἴκου καὶ θὰ οἰκονομῇ τὰ πλούτη σου. Καὶ οἱ μὲν γέροντες θὰ εὔχωνται εἰς τοὺς υἱούς των νὰ τύχωσιν ὁμοίας συζύγου, ἐγὼ δὲ θὰ εὐφραίνωμαι βλέπουσα αὐτὴν κρατοῦσαν εἰς τὰς ἀγκάλας της τὸ τέκνον τοῦ υἱοῦ μου! Κοιμήσου, τέκνον μου, καὶ εἴθε αἱ μοῖραι νὰ κλώσωσι μακρὸν τὸ νῆμα τῆς ζωῆς σου! Ὅταν ἀποθάνω θὰ μὲ κηδεύσῃς μεγαλοπρεπῶς· τὴν πυρὰν ὅπου θὰ καῇ τὸ σῶμα μου, θὰ ῥάνωσιν αἱ νεάνιδες μὲ ἀρώματα καὶ εἰς τὰς φλόγας αὐτῆς θὰ ῥίψωσι τρίχας τῆς κεφαλῆς των· θὰ κλαύσῃς τὸν θάνατόν μου καὶ ἡ ψυχή μου εἰς τὸν ᾅδην θὰ ἀγάλλεται βλέπουσα ταῦτα.

Οὕτω ἡ Ἀλκυὼν ἐνθρῴῃ εἰς γλυκείας ἐλπίδας. Αἴφνης κρότος βημάτων ἀκούεται, ἡ θύρα ἀνοίγεται καὶ ἐμφανίζεται ἡ Φαίδρα παρακολουθουμένη ὑπὸ δούλου αἰθίοπος, κρατοῦντος εἰς χεῖρας γυμνὸν ξίφος· ἡ βασίλισσα ἔχει τὸ ἦθος ἀπειλητικὸν ὁ δὲ, ὡς ὁ ἕβαινος μέλας, δοῦλος εἶναι ἡμίγυμνος καὶ ὅλως ἀπαθής. Ἡ Ἀλκυὼν ἅμα εἶδε τὴν Φαίδραν ἀνεσκίρτησεν, ἐσηκώθη, ῥίγος κατέλαβεν αὐτὴν καὶ τὸ πρόσωπόν της ἐπελιδνώθη. Ἡ Φαίδρα ἀτενίσασα αὐτὴν ἀγρίως.

— Διατί Ἀλκυών, εἶπε, τρέμεις ὅταν μὲ βλέπῃς; διατὶ σὲ φοβίζει τὸ ξίφος τὸ ὁποῖον κρατεῖ ὁ δοῦλος οὗτος; ἐνόησες τάχα ὅτι ἔρθασεν ἡ ἐσχάτη σου ὥρα;

Ἰχρότης θανάτου διεχύθη εἰς τὸ πρόσωπον τῆς Ἀλκυόνος· δὶς ἠνέῳξε τὸ στόμα της διὰ νὰ ὁμιλήσῃ καὶ δὶς μένει ἄφωνος, τέλος ἀποκρίνεται·

— Ὦ Φαίδρα! ἐταράχθην τῳόντι βλέπουσά σε ἐρχομένην ἐν τῷ μέσῳ τῆς νυκτὸς μετὰ τοῦ δούλου τούτου, ἀλλὰ δὲν πιστεύω ποτὲ νὰ πραγματοποιήσῃς τὴν ἀπειλήν σου καὶ νὰ φονεύσῃς γυναῖκα ἀπροστάτευτον καὶ πολὺ σοῦ ὑποδεεστέραν κατὰ τὸ γένος! Ὄχι, δὲν εἶναι ἄξιον τῆς βασιλικῆς σου μεγαλειότητος τοῦτο!

—Τί λέγεις Ἀλκυών; δὲν εἶσαι ἐρωμένη τοῦ Θησέως; δὲν ἐξῆλθεν οὗτος πρὸ ὀλίγων ὡρῶν τοῦ δωματίου σου; Χάρις εἰς τὸν ἔρωτα τοῦ Θησέως δὲν εἶσαι ἀναξία τῆς ἐκδικήσεώς μου.

— Δὲν ἀρνοῦμαι Φαίδρα ὅτι ὑπῆρξα ἄλλοτε ἐρωμένη τοῦ Θησέως· ἀλλὰ μήπως ἤξευρα ὅτι θὰ γίνῃ μετὰ ταῦτα σύζυγός σου; Οἱ θεοὶ δὲν μὲ ἐπροίκισαν μὲ τὴν δύναμιν τοῦ μαντεύειν. Μήπως καὶ σὺ αὐτὴ τὸ προσέβλεπες; Ἴσως μάλιστα οὐδὲ ἤκουσας ποτὲ ἀναφερόμενον τὸ ὄνομά του, ἂν καὶ ἐδῶ εἶναι πρὸ πολλοῦ φημισμένον.

— Χθὲς ἤξευρες πολὺ καλὰ ὅτι ἤμην σύζυγός του, καὶ ὅμως διῆλθες ὥρας ὁλοκλήρους μετ' αὐτοῦ, ἐνῷ ἐγὼ ἄγρυπνος, κατατηκομένη ὑπὸ ζηλοτυπίας καὶ χύνουσα πικρὰ δάκρυα, παρεμόνευον τὴν ἔξοδόν του. Εἰπὲ λοιπὸν, δὲν εἶσαι ἀξία θανάτου;

— Δὲν θέλω νὰ ψευσθῶ, ἐπιμαρτύρομαι ὅμως τοὺς Θεοὺς ὅτι τὸν καθικεύτευσα γονυπετὴς καὶ μετὰ δυκρύων ν' ἀπέλθῃ «Ἐπίστρεψον εἰς τὴν βασίλισσαν, τῷ εἶπα, διότι φοβοῦμαι τὴν ὀργήν της».

— Ἀλλ' ἔμεινε, διότι εἶσαι ὡραία Ἀλκυών, διότι σὲ ἐπροτίμησε καὶ ἀπὸ τὴν βασίλισσαν αὐτήν!

— Νέα βασίλισσα! ἀγνοεῖς τάχα πόσον αἱ ὀρέξεις τῶν ἀνδρῶν εἶναι ἄστατοι; πολλάκις καταδέχονται καὶ ῥίπτουσι στιγμαιίως τὸ βλέμμα τῶν καὶ ἐπὶ γυναικῶν μηδαμινῆς ὡραιότητος, ὕστερον δὲ πάλιν ἀμέσως τὰς λησμονοῦσιν. Εἶναι δυνατὸν νὰ μὲ προτιμήσῃ ὁ Θησεὺς ἀπὸ σέ; ἢ ἀγνοεῖς πόσον εἶσαι ὡραία; Ὅταν κατὰ πρῶτον σὲ εἶδον (τὴν ἡμέραν καθ' ἣν ἐπαρουσιάσθην εἰς τὸν Θησέα μετὰ τὴν ἐκ Κρήτης ἐπιστροφήν του καὶ ἀπέστρεψε τὸ πρόσωπον ἀπ' ἐμοῦ, διότι εἶχε μετ' αὐτοῦ νέαν σύζυγον τὴν ὁποίαν ὑπερηγάπα) τόσῳ κατεγοητεύθην ἐκ τῆς καλλονῆς σου, ὥστε δὲν ἠδυνάμην νὰ συνέλθω ἐκ τοῦ θαυμασμοῦ μου! Καὶ σήμερον ἀκόμη, ἂν καὶ εἶσαι παρωργισμένη καὶ οἱ ὀφθαλμοί σου σπινθηροβολοῦσιν ὑπ' ὀργῆς, σὲ παρομοιάζω μὲ θεὰν ἢ μὲ τὴν Ἀρτέμιδα ὅταν τοξεύῃ τὴν δορκάδα, ἢ μὲ τὴν Ἀθηνᾶν ὅταν πάλλῃ τὸ δόρυ καὶ καλύπτηται διὰ τῆς Αἰγίδος.

— Μὲ κολακεύεις διὰ νὰ μὲ κινήσῃς εἰς οἶκτον, καὶ νὰ μὴ σὲ φονεύσω· ἀλλ' ἄκουσον· ἐὰν μὲ θεωρῶσιν οἱ ἄνθρωποι ὡραίαν, ἄξιοι ἐπαίνου εἶναι οἱ θεοὶ, οἵτινες μὲ ἔπλασαν τοιαύτην· ὅταν ὅμως ἐκδικῶμαι τοὺς ἐξυβρίζοντάς με, τότε πρέπει ἐμὲ νὰ ἐπαινῶσι διότι ἡ ἐκδίκησις προέρχεται ἀπὸ ἐμὲ καὶ μόνην. Ἑτοιμάσθητι λοιπὸν ν' ἀποθάνῃς.

— Ὁμολογῶ ὅτι μοὶ φαίνεται γλυκὺ τὸ ζῆν καὶ θλιβερὸν νὰ μετοικήσω εἰς τὰ βασίλεια τοῦ Πλούτωνος, καὶ ὅμως, ἀφοῦ διϊσχυρίζεσαι ὅτι σὲ ἐξύβρισα, θὰ ἀπέθνησκα χωρὶς οὔτε παράπονον νὰ ἐκφέρω, οὔτε κἂν νὰ σὲ ἐνοχλήσω διὰ τῶν παρακλήσεών μου, ἐὰν δὲν εἶχον υἱόν. Κύτταξε, Φαίδρα, τὸν Μελάνιππον! κοιμᾶται τὸ ταλαίπωρον πλάσμα καὶ οὔτε κἂν ὑποπτεύεται ὅτι ἡ μήτηρ του μέλλει ν' ἀποθάνῃ. Ὅστις ὀρφανεύσῃ τῆς μητρός του εἰς τρυφερὰν ἡλικίαν, εἶναι ἀδύνατον νὰ μὴ τὸν εὕρῃ δυστυχία! Ἄφες με νὰ ζήσω χάριν αὐτοῦ, καὶ σοῦ ὑπόσχομαι νὰ φύγω ἀμέσως ἀπ' ἐδῶ μετὰ τοῦ τέκνου μου, καὶ ποτὲ νὰ μὴν ἐπανίδῃς μήτε ἐμὲ μήτε αὐτόν.

— Μὴ ἀνησύχει περὶ τοῦ μέλλοντος τοῦ υἱοῦ σου· θὰ φροντίσω ὥστε νὰ μὴ γνωρίσῃ τί ἐστὶ δυστυχία.

— Σύ! ἀλλὰ, ἂν καὶ φρονῶ ὅτι δὲν μὲ ἀπατᾷς, πῶς νὰ πιστεύσω ὅτι θὰ προστατεύσῃς τὸ τέκνον μου, ἐνῷ φονεύεις τὴν μητέρα του;

— Ἄφρων! ὁ φόβος διετάραξε τὰς φρένας σου! Ὁ Μελάνιππος δὲν θὰ γνωρίσῃ τί ἐστὶ δυστυχία, διότι λέγουσιν ὅτι οἱ νεκροὶ δὲν αἰσθάνονται οὔτε λύπην οὔτε χαράν. Θὰ συναποθάνῃ μετὰ σοῦ!

Ἡ Ἀλκυὼν ἀφῆκε φωνὴν τρομεράν.

— Πῶς, εἶπε, νὰ φονεύσῃς τὸν Μελάνιππον! καὶ τί σοῦ ἔπταισεν; εἶναι ἀνοσιώτατον νὰ βλάπτῃ τις τὰ ἄθῳα βρέφη τὰ ὁποῖα κἀνένα δὲν βλάπτουσιν· οἱ θεοὶ βδελύσσονται τοὺς βρεφοκτόνους. Δὲν ἔγινες ἀκόμη μήτηρ, Φαίδρα, καὶ διὰ αὐτὸ ὁμιλεῖς τοιουτοτρόπως· ἀλλ' ὅταν ἀποκτήσῃς τέκνα καὶ πάθῃ τι ὁ υἱός σου, θὰ μετανοήσῃς πικρῶς διὰ ὅ,τι μελετᾷς νὰ πράξῃς τώρα κατὰ τοῦ ἰδικοῦ μου. Καὶ ἡ Ἄρτεμις ἐφόνευσε διὰ τῶν βελῶν της τοὺς υἱοὺς καὶ τὰς θυγατέρας τῆς Νιόβης· ἀλλ' ἡ Ἄρτεμις δὲν ἀπέκτησε τέκνα, ἄλλως θὰ ἐκινεῖτο εἰς οἶκτον καὶ δὲν θὰ ἔπραττε τοιαύτην σκληρότητα.

— Ὁ Μελάνιππος θ' ἀποθάνῃ ἀφεύκτως, καὶ θὰ ἀποθάνῃ πρὸ τῶν ὀφθαλμῶν σου διὰ νὰ μὴ ἀμφιβάλλῃς παντάπασιν.

Ἡ Φαίδρα νεύει εἰς τὸν Αἰθίοπα καὶ ἐκεῖνος κατευθύνεται πρὸς τὴν κοιτίδα, ἀλλ' ἀμέσως ἡ Ἀλκυὼν προλαβοῦσα, ἁρπάζει τὸν Μελάνιππον εἰσέτι κοιμώμενον, τὸν σφίγγει εἰς τὰς ἀγκάλας της καὶ καταφεύγει εἰς μίαν τῶν γωνιῶν τοῦ δωματίου, ἐκεῖ δὲ, ἀποθέασα αὐτὸν πλησίον τοῦ τοίχου, τὸν προασπίζει διὰ τοῦ σώματός της. Οὕτω καὶ ἡ χελιδὼν, ἅμα παρατηρήσῃ ὄρνιν ἢ ἄλλο ἑρπετὸν ἐρχόμενον νὰ καταφάγῃ τὰ μικρά της ἀναβαίνει εἰς τὰ χείλη τῆς φωλεᾶς της, τινάσσει τὰς πτέρυγας καὶ ἀφίνει ὀξείας φωνάς. Εἶναι βέβαιον ὅτι δὲν δύναται νὰ ἀντιταχθῇ κατὰ τοῦ κακοποιοῦ ἑρπετοῦ καὶ ὅμως δὲν ἀφήνει τὰ μικρά της, ἀλλὰ προκινδυνεύουσα ὑπὲρ αὐτῶν, παραμελεῖ τὴν ἰδίαν της σωτηρίαν.

Ὁ Αἰθίωψ διστάζει.

— Ἐκτέλεσον, δοῦλε, τὰς διαταγάς μου! ἀνακράζει ἡ Φαίδρα.

— Τότε ἐκεῖνος κινηθεὶς κατὰ τῆς Ἀλκυόνος, ἥτις περιβάλλει διὰ τῶν βραχιόνων της τὸν Μελάνιππον, πληγώνει πρῶτον αὐτὴν εἰς τὸ πρόσωπον καὶ τῆς διαπερᾷ ὕστερον τὸ σῶμα διὰ τῆς μαχαίρας, χωρὶς ὅμως νὰ πάθῃ τίποτε τὸ παιδίον. Καὶ ἡ μὲν Ἀλκυὼν πίπτει τέλος κατὰ γῆς σφίγγουσα εἰς τὰς ἀγκάλας της τὸ τέκνον της, ὁ δὲ Αἰθίωψ τὸ ἀποσπᾷ ἀπὸ τὴν μητέρα του, ἐνῷ ἐκεῖνο κλαίει καὶ ἀφήνει σπαρακτικὰς φωνάς, καὶ διὰ τῆς ἀριστερᾶς δράξας αὐτὸ ἀπὸ τοῦ ποδὸς διὰ τῆς δεξιᾶς ἀνεγείρει τὴν φάγαιραν. Αἴφνης εἰσπηδᾷ εἰς τὸ δωμάτιον ὁ Θησεύς.

Ὅταν τὸν εἶδεν ἡ Φαίδρα, τὰ ἔχασε, συνελθοῦσα ὅμως πάραυτα ἀνέλαβε τὸ ἔμφυτον αὐτῇ θράσος καὶ τὸ ἀλαζὸν ἦθος· ὁ Αἰθίωψ ἀποθέτει κατὰ γῆς τὸν Μελάνιππον, ὅστις ἀμέσως προσφεύγει πρὸς τὸν πατέρα του καὶ προσκολλᾶται σφικτὰ

ἐπ' αὐτοῦ. Ὁ δὲ Θησεὺς, ἰδὼν τὴν Ἀλκυόνα ἐκπνέουσαν, κατελήφθη ὑπὸ φρίκης, ἀφίνει φοβερὰν κραυγὴν καὶ ἡμιέλκει τὸ ξίφος του διὰ νὰ διαπεράσῃ τὸν Αἰθίοπα, ἀλλὰ σκεφθεὶς ὡς ἀνάξιον νὰ βάψῃ τὸ ξίφος του εἰς τὸ αἷμα δούλου, ὑπακούσαντος εἰς τὰς διαταγὰς τῆς δεσποίνης του, ῥίπτει πρὸς τὴν Φαίδραν βλέμμα περιφρονήσεως καὶ φρίκης ἔμπλεον· ἀλλ' ἐκείνη οὐδὲ κἂν ὠχρίασε.

— Ἀθλία! ἀνέκραξε, τί ἔπραξες; σὺ ἐφόνευσας τὴν γυναῖκα αὐτήν;

— Ἐγὼ, μάλιστα, Θησεῦ.

— Δὲν σοὶ πρέπει θάνατος πρὸς τιμωρίαν τοῦ στυγεροῦ αὐτοῦ ἐγκλήματός σου;

— Ἂν τολμᾷς κτύπα τὴν βασίλισσαν, διότι ἐπιμώρησε τὴν δούλην της.

— Εἴθε τοῦ Διὸς οἱ κεραυνοὶ νὰ σὲ κατακαύσωσι! εἴθε ἡ θεία δίκη νὰ σὲ καταδιώκῃ ἀεννάως καὶ ἐπὶ τέλους νὰ σὲ ἐξοντώσῃ, διότι ἦλθες τὴν νύκτα ὡς ληστὴς, εὗρες γυναῖκα ἀνυπεράσπιστον καὶ τὴν ἐδολοφόνησες. Τί δικαίωμα ἔχεις ἐπ' αὐτῆς;

— Εἶχον δικαίωμα, καθότι μὲ ἐξύβρισε!

— Σὺ λοιπὸν κυβερνᾷς ἐνταῦθα;

— Δὲν κυβερνῶ, δὲν εἶμαι ὅμως καὶ δούλη· καὶ ἀποφασίσασα νὰ ἔλθω μαζί σου καὶ νὰ κατοικήσω εἰς τὴν οἰκίαν σου, δὲν παρῃτήθην ἀπὸ τοῦ νὰ ἐκδικῶμαι τοὺς ἐχθρούς μου.

— Ἀνάθεμα τὴν ὥραν καθ' ἣν σὲ ἔφερα. Αὐτηρὸν προαίσθημα ἔχω ὅτι θὰ φέρῃς μεγάλα δεινὰ εἰς τὴν οἰκογένειάν μου!

— Τῶν δεινῶν αὐτῶν θὰ συμμεθέξω κ' ἐγὼ, καθὸ συζύγός σου.

— Καὶ ἐμελέτας καὶ τὸν υἱόν μου αὐτὸν νὰ θυσιάσῃς εἰς τὴν ἐκδίκησίν σου!

— Ἡ ἔλευσίς σου μὲ ἐμπόδισε.

— Πρόσεχε εἰς τὸ ἑξῆς μὴ τὸν βλάψῃς, διότι ἂν ἀποθάνῃ, θὰ ἀποθάνῃς καὶ σὺ ἀμέσως.

— Σὲ ὑπακούω, ἀλλὰ δὲν δύνασαι νὰ μὲ ἐμποδίσῃς νὰ τὸν μισῶ.

— Φύγε, διότι ἡ θέα σου μοὶ προξενεῖ φρίκην, ἂν καὶ ἦσαι ὡραία τὴν μορφήν.

— Ὑγίαινε! δὲν μὲ εὐχαριστεῖ ποσῶς ἡ παρουσία σου, ἂν καὶ φημίζησαι ὑπὸ τῶν ἀνθρώπων.

— Φύγε! Οὐδέποτε θέλω λησμονήσει τὸ ἔγκλημά σου.

— Καὶ ἐγὼ, Θησεῦ, θὰ ἐνθυμῶμαι αἰωνίως τοὺς λόγους σου.

Ἡ Φαίδρα ἀπέρχεται καὶ κατόπιν αὐτῆς ὁ Αἰθίοψ. Τότε ὁ Θησεὺς προσβλέπει μετ' ἀπελπισίας τὴν Ἀλκυόνα κυλιομένην εἰς τὸ αἷμά της. Ἡ ταλαίπωρος νέα ἀνέπνεεν εἰσέτι, στρέφει τὰ ὑπὸ τοῦ θανάτου θολωθέντα ὄμματά της πρὸς αὐτὸν καὶ ὕστερον πρὸς τὸν Μελάνιππον. Ὁ Θησεὺς ἐννοήσας τὴν ἄφωνον ταύτην ἱκεσίαν, ἐπιθέτει τὴν χεῖρα ἐπὶ τῆς κεφαλῆς τοῦ Μελανίππου καὶ ἀνακράζει.

— Ἀλκυὼν, ἂν δύνασαι ἀκόμη νὰ ἀκούσῃς τὴν φωνήν μου, ἄκουσον τὸν ὅρκον τοῦτον «ὀμνύω εἰς τὸ ὄνομα τοῦ Διὸς τοῦ βασιλέως τῶν θεῶν καὶ τῶν ἀνθρώπων καὶ εἰς τοὺς καταχθονίους Θεοὺς, ὅτι οὐδέποτε θὰ ἐγκαταλείψω τὸν υἱόν μου. Θὰ τὸν ἀναδείξω παντοδύναμον ἡγεμόνα καὶ θὰ πράξω ὑπὲρ αὐτοῦ πολὺ περισσότερα ὅσων σοὶ ὑπεσχέθην, Ἀλκυών, διότι ἡ πρὸς αὐτὸν στοργή μου θὰ αὐξάνῃ διὰ τῆς ἀναμνήσεώς σου!

Ἀνεπαίσθητον μειδίαμα ἐφώτισε στιγμιαίως τὸ ὠχρὸν πρόσωπον τῆς θνησκούσης, ἀνασηκόνεται ὀλίγον καὶ τείνει τοὺς βραχίονας πρὸς τὸν Μελάνιππον· καταβληθεῖσα ὅμως ἀπὸ τὸν ὕστατον τοῦτον ἀγῶνα, ἐπαναπίπτει πάλιν καὶ ἐκπνέει πρὸ τῶν ποδῶν τοῦ Θησέως.

A. DE TANOUARN.

ΤΕΛΟΣ.

ΕΒΡΑΙΚΑ ΔΙΗΓΗΜΑΤΑ

Ο ΜΕΓΑΣ ΑΛΕΞΑΝΔΡΟΣ ΚΑΙ ΕΝ ΚΡΑΝΙΟΝ.

Ὁ Ἀλέξανδρος ἦτον ἄνθρωπος ἰδιότροπος· ἀντὶ νὰ μένῃ εἰς τὴν πατρίδα του καὶ νὰ κυβερνᾷ τὸν λαόν του, ἐπολέμει τοὺς γείτονάς του, καὶ ἀφοῦ διὰ τῆς ἰσχυρᾶς του δυνάμεως καὶ τῆς στρατιωτικῆς του δεξιότητος ἐνίκα ἕνα βασιλέα, ἔτρεχεν εὐθὺς νὰ καθυποτάξῃ ἕτερον. Βασιλεῖς τινες βλέποντες ὅτι ἡ ἀντίστασίς των ἦτον ἀνωφελὴς, παρέδιδον τὸ βασίλειόν των χωρὶς νὰ καταβάλλωσι προσπάθειαν ἀμύνης· ἀλλ' ὁ Ἀλέξανδρος δὲν ἠρέσκετο εἰς τοῦτο, καθότι εἰς τὸν πρῶτον ἀντισταθέντα αὐτῷ ἔδωκε βασίλειον διπλάσιον ἐκείνου, ὅπερ τοῦ ἀφῄρεσεν. Ἐν ἑνὶ λόγῳ ὁ Ἀλέξανδρος ἦτον ἀκόρεστος οὐχὶ ἀπὸ κράτη καὶ δεσποτείαν, ἀλλ' ἀπό τι ἄγνωστον εἶδος φιλοδοξίας. Ἐδοκίμαζε δίψαν ἀκατανόητον, ἣν ἐζήτησε νὰ θεραπεύσῃ κηρύττων ἑαυτὸν υἱὸν τοῦ Διὸς, τοῦ μεγίστου θεοῦ τῶν εἰδωλολατρῶν. Ἐπανήρχησε δὲ τὴν πορείαν του οἰστρηλατούμενος ἀπὸ ἀκόρεστον ἐπιθυμίαν. Μίαν τῶν ἡμερῶν διελθὼν ἐρημόν τινα χώραν μετὰ τοῦ στρατεύματός του, ἔφθασεν εἰς τὸ χεῖλος ποταμοῦ, τοῦ ὁποίου τὰ ὕδατα τόσον ἦσαν καθαρὰ καὶ διαυγῆ, ὥστε διήγειρον τὸν γενικὸν θαυμασμόν· ἰχθῦς θαυμασίου κάλλους ἐκολύμβων ἐν αὐτῷ, τινὲς ἦσαν κόκκινοι ὡς τὸν χρυσὸν τῆς Ὀφέρας, ἕτεροι λευκοὶ ὡς τὴν χιόνα τοῦ Λιβάνου, ἄλλοι κυανοῖ ὡς τὸν σάπφειρον, ἄλλοι πράσινοι ὡς τὸν σμάραγδον καὶ ἄλλοι στίλβοντες ὡς κρύσταλλον. Μολονότι δὲ ὁ Ἀλέξανδρος ἦτο καταβεβλημένος ὑπὸ τοῦ κόπου καὶ τῆς πείνης, ἐστάθη ὅμως ἐπὶ πολὺ εἰς τὴν θέαν ταύτην, βυθισμένος εἰς ἔκστασιν· ἐπὶ τέλους ὅμως διέταξε νὰ ἀγρεύσωσιν ἐκ τῶν ἰχθύων τούτων, καὶ νὰ τοὺς ἑτοιμάσωσι διὰ τὸ δεῖπνον του.

Οἱ ἰχθῦς μὴ ἔχοντες παντάπασιν γνῶσιν τοῦ δόλου, ἅμα τὸ ὁρμίδιον ἐβυθίσθη, ἔσπευσαν ἅπαντες πρὸς τὸ δολερὸν ἄγκιστρον· ἀλλ' ἡ βία των αὕτη τοὺς ἐμπόδισε νὰ τὸ φθάσωσι, καὶ ἔμεινε ἄθικτον ἐν μέσῳ ὅλου τοῦ πλήθους αὐτῶν. Ἀπεσύρθησαν ὕστερον ἅπαντες ὡς διὰ νὰ κάμωσι συμβούλιον, καὶ μετά τινας στιγμὰς ὁ ὡραιότερος ὅλων τῶν ἰχθύων ἐπλησίασεν ἡσύχως τὸ ἄγκιστρον, ἐδάγκασε καὶ συνελήφθη.

Καὶ κατ' ἀρχὰς μὲν ὁ Ἀλέξανδρος ὡς ἐκ τῆς μεγάλης του πείνης δὲν ἔδωσε προσοχὴν μεγάλην εἰς τὸ γεγονὸς τοῦτο, καὶ διέταξε νὰ μαγειρεύσωσι τὸν ἰχθῦν· ἀλλ' ὅταν ἐγεύθη αὐτὸν, τόσῳ πολὺ τοῦ ἤρεσεν, ὥστε ἠθέλησε νὰ φυλάξωσι τὸ λοιπὸν διὰ τὸ πρόγευμά του, καὶ ἤρχισε νὰ σκέπτηται διὰ τὸ ὁποῖον εἶδε γεγονός. Μὴ δυνηθεὶς νὰ λύσῃ ὁ ἴδιος τὸ αἴνιγμα τοῦτο, προσεκάλεσε τοὺς ἑπτὰ σοφοὺς,

«Πῶς ὀνομάζεται ὁ ποταμὸς; τοῖς εἶπεν, διατί τὰ ὕδατά του εἰσὶ τόσον διαυγῆ; διατί οἱ ἐν αὐτῷ ἰχθῦς εἰσὶ τόσον ὡραῖοι, τόσον νοητικοὶ ἢ ἀνόητοι; καὶ τέλος διατί ὁ βασιλεύς των προσέφερεν ἑαυτὸν διὰ τὸ δεῖπνον μου; Ὁ Θαλῆς, εἷς τῶν σοφῶν, ἀπήντησε· «Μέγιστε Ἀλέξανδρε, διὰ νὰ λυθῶσι τὰ ζητήματα ταῦτα, ἀνάγκη νὰ γευθῶμεν καὶ ἡμεῖς τὸν ἰχθύν».

— Καλὰ, εἶπεν ὁ Ἀλέξανδρος μειδιῶν, καθὸ σοφὸς δὲν στερεῖσαι πνεύματος· γευθῆτε λοιπὸν, ἀλλὰ δόσατέ μοι κατάλληλον ἀπάντησιν.

Οἱ σοφοὶ μετὰ τὸ τέλος τοῦ δείπνου εὑρέθησαν εἰς τὴν αὐτὴν ἄγνοιαν· ὁ Ἀλέξανδρος ἀγανακτῶν ἔγραψεν εἰς τὸν φίλον του, τὸν μέγαν Ἀριστοτέλην, νὰ τῷ ἐξηγήσῃ τὰ διατρέξαντα. Μετά τινα δὲ καιρὸν ἔλαβε τὴν ἑξῆς ἀπάντησιν.

«Μέγιστε Ἀλέξανδρε, ἐν τῷ παραδείσῳ ἔχει ὁ ποταμὸς τὰς πηγάς του, τὸ δὲ φέρσιμον τοῦ ἰχθύος εἶναι μήνυμά τι, ὅπερ ἴσια ἴσια δὲν πρέπει νὰ παρατρέξῃς».

Ἀφοῦ ἀνέγνωσε τὴν ἐπιστολὴν ταύτην ἠγέρθη ὁ Ἀλέξανδρος καὶ ἐκοινοποίησεν ὅτι ἀπεφάσισε νὰ ἀναπεράσῃ τὸν ποταμὸν, ὅπως ἴδῃ τὸν παράδεισον, ὁ δὲ στρατὸς νὰ στραποπεδεύσῃ ἀναμένων τὴν ἐπάνοδόν του.

Μετὰ ἑπταήμερον πορείαν ἔφθασεν ὁ Ἀλέξανδρος ἐνώπιον τῆς πύλης τοῦ παραδείσου, καὶ εἶδε τὸν Ἀβραὰμ ὅστις τὸν ἐθεώρει μετὰ περιεργείας· ὁ Ἀλέξανδρος διηγήθη εἰς τὸν πατριάρχην τὸ συμβὰν, ἕνεκα τοῦ ὁποίου ἦλθεν εἰς τὸν τόπον τοῦτον. Ὁ Ἀβραὰμ χωρὶς νὰ προφέρῃ λέξιν τῷ ἔδειξε κεφαλὴν νεκροῦ.

«Ἡ κάρα αὕτη δὲν δίδει ἀπάντησιν εἰς τὰς ἐρωτήσεις μου», ἀνέκραξεν ὁ Ἀλέξανδρος, ἀλλ' ὁ Ἀβραὰμ ἀπεμακρύνθη ἐν σιωπῇ ἀνασείων τοὺς ὤμους του.

«Ἔτω, ἀνεφώνησεν ὀργίλως ὁ δορυκτήτωρ, θέλω λάβει λοιπὸν τὸ κρανίον τοῦτο, διὰ νὰ δείξω εἰς τὰ ἔθνη, ὅτι τὸ ἀσημότερον ὅλων τῶν λαφύρων μου εἶναι ἐκεῖνο, τὸ ὁποῖον ἐσήκωσα ἀπὸ τὸν παράδεισον».

Ἐκίνησεν ὅθεν πρὸς τὸ στρατόπεδον, πλὴν ὅσον ἐπλησίαζε τόσον τὸ κρανίον ἐγίνετο βαρύτερον, καὶ ὅτε φθάσας ἐν τῷ μέσῳ τῶν στρατιωτῶν του ἠθέλησε νὰ δείξῃ αὐτὸ, τὸ βάρος του εἶχε τοσοῦτον αὐξήσει, ὥστε κατέστη ἀδύνατον εἰς αὐτὸν νὰ τὸ κρατῇ πλέον εἰς χεῖράς του· διέταξεν ὅθεν ἕνα τῶν ἀξιωματικῶν του νὰ τὸν ὑποστηρίξῃ, ἀλλ' οὐ μόνον οὗτος δὲν ἠδυνήθη, ἀλλ' οὔτε μία λεγεὼν ὕστερον, οὔτε ὁ στρατὸς ὁλόκληρος μετὰ ταῦτα.

Ὁ Ἀλέξανδρος ἔγραψεν ἐκ νέου πρὸς τὸν Ἀριστοτέλην ζητῶν ἐξήγησιν· ἡ δὲ ἀπάντησις τοῦ σοφοῦ τούτου εἶναι ἡ ἑξῆς· «Μέγιστε Ἀλέξανδρε, θέσον χειροβολὴν χώματος ἐπὶ τῆς νεκρᾶς κεφαλῆς καὶ τότε θέλει δυνηθῆ ἓν παιδίον νὰ κρατῇ αὐτήν». Ἐδοκιμάσθη καὶ τοῦτο, καὶ ὦ τοῦ θαύματος! οἱ λόγοι τοῦ Ἀριστοτέλους ἐπαλήθευσαν.

— Ἀλλὰ τί σημαίνει τοῦτο; εἶπεν ὁ Ἀλέξανδρος σκεπτικὸς γενόμενος.

— Μέγιστε Ἀλέξανδρε, ἀπεκρίθη ὁ ἀναγνώσας τὴν ἐπιστολὴν, ὁ Ἀριστοτέλης ἔχει προσθέσει τὰς ἑξῆς λέξεις· «χειροβολὴ χώματος ἐπὶ τοῦ μεγαλητέρου κρανίου, καθιστᾷ αὐτὸ κρανίον κοινόν».

Ἀλλὰ καὶ ὥς τοίη περ ἐοῦσα ἐν νηυσὶ νεέσθω.—Πρώτη, δευτέρα καὶ τρίτη τῆς ἐπαναστάσεως περίοδος. — Διάλογος ἀς ἔλθῃ μίαν ὥραν ἀρχήτερα.—Ἀναίμακτος μονομαχία.

Καὶ ἡμεῖς δὰ ἀρεσκόμεθα εἰς τὰς ἐπαναστάσεις! καὶ ἡμῶν τὸ αἷμα θερμαίνεται ὅταν ἀκούωμεν τὴν σάλπιγγα κράζουσαν τὸν λαὸν καὶ τὴν ἐθνοφυλακὴν εἰς τὰ ὅπλα, καὶ ἡμῶν ἡ καρδία πάλλει ὅταν τὸ τύμπανον κρούῃ τὸ διεγερτήριον! Αἱ μεγάλαι καὶ ζωηραὶ συγκινήσεις καταθέλγουσιν ἰσχυρῶς τὴν ψυχήν μας, καὶ ὅταν βλέπωμεν λαὸν καὶ στρατὸν ἀνακτῶντα ἐν μιᾷ νυκτὶ τὴν ἐλευθερίαν του, καὶ ἐθνικὴν συνέλευσιν ἀναλαμβάνουσαν, κατ' ἐντολὴν τοῦ κυριάρχου λαοῦ, τὴν διεύθυνσιν τῆς πολιτείας, πλήρη δὲ δημοκρατίαν ἐν ταῖς Ἀθήναις, ὅπου ἄλλοτε ὁ Θρασύβουλος μετὰ τῶν ὀπαδῶν του κατέλυσε τὴν τυραννίαν τῶν τριάκοντα, ὦ, πότε, λέγομεν, ἐνθουσιῶμεν ὑπὸ τῆς χαρᾶς, καὶ εἰς εὐγενῆ ὄνειρα κατραυλοῦμεν ἐκ τῆς τερπνῆς ταύτης μέθης μας.

Ἀλλά, τί τὸ θέλεις, φίλε ἀναγνῶστα! αἱ ἐπαναστάσεις εἶναι μὲν καλαὶ διὰ τὰς συγκινήσεις ἃς ἐπιφέρουσι, καὶ διὰ τὰς ἄλλας τέρψεις των, ἀλλ' εἶναι ἔτι καλλήτεραι ἂν μὴ παρατείνωνται ἐπὶ πολὺν χρόνον. Μεταξὺ τῶν ἄλλων καὶ ἐγὼ αὐτός, τώρα ὅτε γράφω τὴν ἐπιφυλλίδα ταύτην, ὄχι ὅτι φοβοῦμαι, ἄπαγε!.. ἀλλὰ πῶς νὰ σὲ εἰπῶ, δὲν εἶμαι a mon aise, καθὼς λέγουσιν οἱ Γάλλοι· θὰ ἔκαμνα δηλαδὴ τὴν ἐπιφυλλίδα μου καλλήτεραν καὶ νοστιμωτέραν ἂν δὲν ἐξηκολούθη νὰ ὑπάρχῃ εἰσέτι ἡ ἐπανάστασις. Νά, τώρα ὑπόθεσε ἀναγκαζόμαι νὰ μετρῶ τὰς λέξεις μου μὲ τὸν διαβήτην, καὶ τὸν ἰδικόν μου καὶ μὲ ἐκεῖνον τῶν συνεταίρων μου, δηλαδὴ ἀντὶ ζωγράφου ἔγεινα γεωμέτρης.

Τέλος ἀγαπῶ καὶ θέλω τὴν ἐπανάστασιν, ἀλλ' ὡς ἠγάπα καὶ ἤθελε τὴν νύμφην του Ἑλένην ὁ πενθερὸς αὐτῆς Πρίαμος. Ἐνθυμεῖσθε, πιστεύω, τί ἔλεγε περὶ αὐτῆς πρὸς τοὺς δημογέροντας τῆς Τροίας ὅτε εἶδεν αὐτὴν ἐρχομένην πλησίον των, ἐκβακχευθεὶς ἐκ τοῦ κάλλους τῆς περιβοήτου ἐκείνης γυναικός.

Οὐ νέμεσις, εἶπε, Τρῶας καὶ ἐϋκνήμιδας Ἀχαιοὺς τοιῇδ' ἀμφὶ γυναικὶ πολὺν χρόνον ἄλγεα πάσχειν. αἰνῶς ἀθανάτῃσι θεῇς εἰς ὦπα ἔοικεν.
Ἀλλὰ καὶ ὥς, τοίη περ ἐοῦσα ἐν νηυσὶ νεέσθω, Μηδ' ἡμῖν τεκέεσσί τ' ὀπίσσω πῆμα λίποιτο.»

Οὕτω καὶ ἡμεῖς λέγομεν περὶ τῆς ἐπαναστάσεως, ὅτι καλὴ καὶ ἁγία ὑπῆρξεν, μάλιστα ὅταν μᾶς φέρῃ τὰ φρούρια καὶ τοὺς κήπους τοῦ Ἀλκινόου, καὶ ὁλόκληρον τὸ βασίλειον τοῦ Ὀδυσσέως, τοῦ ἄνακτος ἐκείνου τῶν *μεγαθέμων Κεφαλλήνων*, καὶ τὴν *ὑλήεσσαν* Ζάκυνθον, καὶ τὴν ἀγαπητὴν τῆς Ἀφροδίτης νῆσον, καὶ τὸν βράχον ἐκεῖνον

. . . *ὅπου ἡ Σαπφὼ ἐκείνη*
Τοῦ ἀθλίου ἔρωτός της εὗρε θάνατον καὶ μνῆμα.

ἀλλά, καὶ ὥς, τοίη περ ἐοῦσ' ἐν νηυσὶ νεέσθω. Καὶ τοιαύτη οὖσα, ἂς ὑπάγῃ, ἀδελφέ, εἰς τὸ καλὸ, διότι τοιαύτη εἶναι καὶ ἡ εὐχὴ σύμπαντος τοῦ ἑλληνικοῦ λαοῦ.

Τῇ ἀληθείᾳ, πιστεύω ὅτι διήλθομεν τὴν πρώτην καὶ δευτέραν τῆς ἐπαναστάσεως περίοδον, ἤδη δὲ διατρέχομεν τὴν τρίτην καὶ τελευταίαν, ὡς ἐλπίζω. Κατὰ τὰς ἀληθῶς ζωηρὰς ἐκείνας ἡμέρας τῆς πρώτης περιόδου τὰ πάντα ἦσαν κυκεών, ἡ διαγωγὴ ὅμως τοῦ ἑλληνικοῦ λαοῦ ὑπῆρξε παραδειγματική. Τίποτε ἄλλο δὲν ἐδείκνυε τὴν ὕπαρξιν μιᾶς τόσῳ μεγάλης ἐπαναστάσεως, εἰμὴ τὸ γραφικὸν τῶν ἐνδυμάτων τῆς νεολαίας. Κατὰ τὰς ἡμέρας ἐκείνας τὸ ἐρυθροῦν χρῶμα ἐπεκράτει πάντων τῶν λοιπῶν, ἤτο, ἐν ἄλλαις λέξεσι, χρῶμα ἐπίσημον. Ὁ συρμὸς τοῦ ἐνδύματος ὡρίζετο ὑπὸ τῆς καλλιαισθησίας ἑκάστου· ὁ ὁπλισμὸς τῶν νέων, κατὰ τὴν ἐποχὴν ἐκείνην, ἦτο ἐπίσης ἀλλόκοτος, ἐπίσης ποικίλος. Εἷς ἔφερε πυροβόλον καὶ σπάθην κρεμασμένην εἰς τὸ πλευρόν· ἕτερος μάχαιραν ἐμπηγμένην εἰς τὴν ζώνην, συνοδευομένην καὶ ὑπὸ δύω ἀδελφῶν της πιστολίων, ὧν μόναι αἱ κυρταὶ κεφαλαὶ προέκυπτον ἐξ ἄκρας δῆθεν αἰδημοσύνης· καὶ ἄλλος μὲν ἄφινε τὰ ἄκρα τῆς ἀναζυρίδος του ἐλεύθερα ἔξω τῶν ὑποδημάτων του, ἕτερος δὲ περιέδενεν αὐτὰ ἐντὸς αὐτῶν, ὅπως ἐν ὥρᾳ κινδύνου ὁρμήσῃ δῆθεν ταχύτερον ὅπου ἡ ἀνάγκη τὸν προσεκάλει.

Ἡ ποικιλία αὕτη ἦν ἡδονικὴ καὶ τερπνὴ λίαν, διηρχόμεθα δὲ, ὡς ἀνωτέρω εἶπον, τὴν πρώτην τῆς ἐπαναστάσεως περίοδον. Ἀλλ' ὀλίγον κατ' ὀλίγον ἅπασα ἡ κενὴ αὕτη φαντασμαγορία ἐξέλιπε. Οἱ ἐρυθροὶ πῖλοι ἤρχισαν νὰ ἀφανίζωνται, καὶ τὰ ἄκρα τῶν ἀναζυρίδων νὰ λαμβάνωσι τὴν ἀρχικὴν αὐτῶν ἐπὶ τὸ εὐπρεπέστερον θέσιν. Ἕτερόν τι ὅμως ἦλθε νὰ διαδεχθῇ πάντα ταῦτα.

Ἐνομίσθη, δηλαδὴ, ἀγνοῶ πῶς, ὅτι τὸ ὑπογένειον χαρακτηρίζει τὸν ἀληθῆ, τὸν ἁγνὸν ἐπαναστάτην. *ἅμ' ἔπος, ἅμ' ἔργον·* δὲν ἀπέρασεν οὔτε πολὺς οὔτε ὀλίγος χρόνος καὶ εἰς τὰς Ἀθήνας πάντες σχεδὸν παρεδέχθησαν τὴν γοτθικὴν ταύτην κάρσιν καὶ τὰ ὑπογένεια ἔκτοτε ἦσαν ὁ γενικὸς νόμος τῶν κουρέων.

Ἐλπίζω, ἢ πιστεύω μᾶλλον ὅτι σήμερον εὑρισκόμεθα εἰς τὴν τελευταίαν περίοδον, ἥτις καὶ φιλοβασιλικὴ δύναται νὰ ὀνομασθῇ. Ἀπὸ προχθὲς ἡ νεολαία τῆς πρωτευούσης ἤρχισε νὰ περιτυλίσσῃ τοὺς πίλους της μὲ μανδήλια ἐπὶ τῶν ὁποίων εἶναι ἐζωγραφημένη ἡ χαρίεις καὶ νεανικὴ μορφὴ τοῦ νεαροῦ βασιλέως Γεωργίου τοῦ Α'. Ὑψηλὸς τὸ ἀνάστημα ὁ βασιλεὺς ἡμῶν, καὶ τερπνὸν φέρων τὸ ἦθος, ἵσταται προσβλέπων μεθ' ἱλαρότητος δῆθεν τοὺς νέους αὐτοῦ ὑπηκόους· εἰς τὰς τέσσαρας γωνίας ὑπάρχουσι σχεδιασμένα τὰ διαγράμματα τεσσάρων ἀρχαίων μνημείων, στίχοι δέ τινες ἔνθεν καὶ ἔνθεν τῆς εἰκόνος τοῦ βασιλέως, εἰλημμένοι ἐκ τῶν εἰς τὴν ἐλευθερίαν ὕμνων τοῦ Σολωμοῦ καὶ τοῦ Ῥήγα, ἐξεγείρουσι τὸν ἐνθουσιασμὸν τοῦ θεατοῦ· ὅλα δὲ ταῦτα δύναται νὰ τὰ ἴδῃ τις ἐπὶ μιᾶς μόνης κεφαλῆς τῶν φερόντων τὸν νέον τοῦτον καὶ γραφικὸν κεραλόδεσμον. Δὲν ἔχομεν δίκαιον ἄρα νὰ ὀνομάσωμεν τὴν περίοδον ταύτην βασιλικὴν, ἀφοῦ ἠρχίσαμεν νὰ λησμονῶμεν τὰς ἐπαναστατικὰς ἕξεις μας;

Ἀλλ' ἐπειδὴ ἐλέχθη περὶ τοῦ γενικοῦ καὶ δικαίου τούτου πόθου τῶν Ἑλλήνων διὰ τὸν βασιλέα των, ἂς μοὶ συγχωρηθῇ νὰ παραθέσω ἐνταῦθα διάλογόν τινα ἐξ οὗ γίνεται δῆλον ὅτι ἐπανήλθαμεν ἤδη, ἀληθῶς, εἰς βασιλικώτερα φρονήματα, καὶ ὅτι πάσχομεν σήμερον εἶδός τι βασιλικῆς νοσταλγίας. Ἂς μοὶ συγχωρηθῇ ν' ἀρχίσω τὸν διάλογόν μου ἀνατρέχων εἰς τὰς πρώτας ἡμέρας τῆς ἐπαναστάσεως. Τῷ ὄντι! ἐνθυμοῦμαι ὅτι κατὰ τὴν τρίτην ἡμέραν μετὰ τὴν πολιτικὴν μεταβολὴν, ὅτε οἱ αὐτοὶ ἦσαν καὶ κυβερνῶντες καὶ κυβερνώμενοι, ὅτε δηλαδὴ οὔτε κυβέρνησις ὑπῆρχεν οὔτε ἀστυνομία, ὅτε ἡ ζωὴ καὶ ἡ κίνησις μετὰ τῆς ἐλευθερίας ἐφαίνοντο εἰς ἁπάσας τὰς ἀγυιὰς τῆς πρωτευούσης, ἐλάχιστα δ' ἐγκλήματα διεπράττοντο σποράδην, ἐνθαῤῥύνθε ς ἐκ τῆς καλῆς ταύτης τῶν πραγμάτων πορείας πλούσιός τις, ὁ ὁποῖος κατ' οὐδὲν ἐζημιώθη ἐκ τῆς μεταβολῆς οὐδὲ παρεμποδίσθη ποσῶς ἐξ αὐτῆς τὸ ἔργον του, ἐπλησίασέ με, καὶ μετὰ κρυφίας χαρᾶς κύψας μοὶ εἶπεν εἰς τὸ ὠτίον. «Πραγματικῶς, τώρα ἐγνωρίσαμεν τί πράγμα εἶναι ἡ ἐλευθερία.» Ἀκούσας τὰς λέξεις ταύτας δὲν ἀπήντησα τίποτε πρὸς αὐτὸν, διότι ὁμολογῶ εἶχον εἰσέτι ἀμφιβολίας τινὰς περὶ τούτου, δὲν ἠθέλησα ὅμως καὶ νὰ διακόψω τὴν σειρὰν τῶν ἀγαθῶν ἰδεῶν τοῦ φίλου μου, διὰ σκληροῦ τινὸς φιλοσοφικοῦ συλλογισμοῦ. Μετά τινα χρόνον, ἀκριβῶς κατὰ τὰς ἡμέρας τοῦ Ἰουνίου, ἀπήντησα αὐτὸν κάτωχρον καὶ περιδεῆ ἄνω τῆς Καπνικαρέας· αἱ σφαῖραι ἐσύριζον ἄνω τῶν κεφαλῶν μας καθ' ἁπάσας τὰς διευθύνσεις· ὁ κρότος τῶν κενουμένων καραβίνων κατήρχετο συνεχὴς ἀπὸ τῶν ἀνακτόρων, ἐκ διαλειμμάτων δὲ ἡ βαρεῖα κραυγὴ τοῦ τηλεβόλου προσέθετεν ἐν τῇ καταχθονίῳ ἐκείνῃ μουσικῇ τὸν τραχὺν καὶ παράτονον φθόγγον της.

Ὡς ἕκαστος παρατηρεῖ, ἡ ἐπανάστασις εἶχε λάβει δυστυχῶς ἀλλοῖον χαρακτῆρα, οὐδ' ἦτο πλέον ἡ ἑορτὴ τοῦ Ὀκτωβρίου. — Αἴ, φίλε, τῷ εἶπα, προσπαθῶν νὰ παρεμποδίσω ὀλίγον τὴν κατεσπευσμένην πορείαν του. τί νέα ἔχομεν; Τοιαύτη ἐρώτησις, ἐν τοιαύτῃ περιπτώσει, θὰ ἦτο σκληρὰ καὶ ἀπάνθρωπος εἰρωνία, ἂν δὲν παρεσυρόμην εἰς αὐτὴν ἐκ τῆς ἕξεως ἣν λαμβάνομεν πάντες τοῦ νὰ προφέρωμεν τὴν φράσιν ταύτην εἰς πᾶσαν περίστασιν· ἄλλως τε, καὶ ἐγὼ αὐτὸς μετανοῶν ἔδηξα τὸ χεῖλος μου· ἀλλ' ὁ φίλος νύρίσκετο εἰς τοιαύτην ἀπελπισίαν, ὥστε οὐδ' ἠδυνήθη νὰ ἐξετάσῃ τὸν χαρακτῆρα τῆς ἐρωτήσεώς μου.—Κακά! μοὶ ἀπήντησε· ἡ οἰκία μου εἶναι ἐκτεθειμένη εἰς τὰς σφαίρας τῶν μαχομένων, τὰ τέκνα μου, ἡ γυνή μου, τὰ θυγάτριά μου, κινδυνεύουσι· ἡ κατάστασίς μου ἅπασα εἶναι εἰς τὴν διάθεσιν τοῦ θέλοντος νὰ ἁρπάσῃ αὐτήν· οἰκίαι τινὲς ἐληστεύθησαν μέχρι τοῦδε. Τίς γινώσκει ἂν μετὰ μίαν ὥραν ἡ πόλις ὅλη δὲν θὰ λεηλατηθῇ; Ὁ θεὸς νὰ μᾶς βοηθήσῃ!» Καὶ τὰς λέξεις ταύτας ἐπρόφερε μετ' ἀπελπισίας ἥτις μὲ συνεκίνησε πλεῖστον· ὡς ἐκ τούτου ἐνόμισα σκληρὸν νὰ τὸν ἐρωτήσω ἂν καὶ τώρα ἐγνώρισε *τί ἐστιν ἀληθὴς ἐλευθερία*. Εὐτυχῶς, κατὰ τὴν στιγμὴν ἐκείνην ἐγένετο, τῇ ἐπεμβάσει τῶν πρέσβεων, παῦσις τῆς αἱματοχυσίας. Εἷς ἐθνοφύλαξ, φέρων μεθ' ἑαυτοῦ καὶ τυμπανιστὴν, διέδιδεν ἀνὰ τὴν πόλιν τὴν χαρμόσυνον ἀγγελίαν. Ὁ φίλος μου τότε συνῆλθεν ἐκ τοῦ τρόμου του, καὶ ἀμέσως ἐν τῇ φαντασίᾳ του ἀνεπόλησε κα τὴν γυναῖκα καὶ τὰ τέκνα καὶ τὰ θυγάτριά του παίζοντα καὶ χορεύοντα ἀμερίμνως περὶ αὐτὸν, καὶ τὴν οἰκίαν του ἔβλεπε σῶαν καὶ τὸ βαλάντιον σωότατον ἐπὶ τῶν ὠχρῶν του παρειῶν πάραυτα τότε διε-

χύθη τοῦ ῥόδου ἡ βαφή, καὶ ἡ χαρὰ καὶ τὸ μειδίαμα ἐφαίδρυνον τὴν ὄψιν του· εἶχα πλέον ἐμπρός μου ἄνθρωπον ζῶντα καὶ οὐχὶ νεκρόν.—«Ἄ! μὲ λέγει κύψας καὶ πάλιν καὶ πλησιάσας τὸ στόμα ὁ ἀρχαῖος οὗτος συνωμότης εἰς τὸ οὖς μου· «ἂς ἔλθῃ ὁ Γεώργιος, ἂς ἔλθῃ μίαν φορὰν καὶ ἂς ἦναι ὅτι καὶ ἂν ἦναι· ἅπαξ τῆς ἡμέρας θὰ πίπτω νὰ φιλῶ τοὺς πόδας του, ὅστις δὲ τολμήσῃ νὰ ἀντιπολιτευθῇ τὸν θρόνον του ἐγὼ αὐτὸς θὰ τὸν σφάξω!» Τί φρονεῖ τώρα ὁ ἀναγνώστης περὶ τῶν ἀνθρώπων τούτων, οἵτινες μετὰ τῆς αὐτῆς προθυμίας μεθ' ἧς δικαίως ἐξεθρόνισαν ἕνα βασιλέα μετὰ τῆς αὐτῆς καὶ ἔτι περισσοτέρας σπεύδουσι νὰ πέσωσιν εἰς τοὺς πόδας ἑνὸς ἄλλου; Κ' ἐσιώπησα μὲν τότε, ἐπεφυλάχθην δὲ ν' ἀναφέρω τὸν διάλογον τοῦτον εἰς τοὺς ἀναγνώστας τῆς Χ ρ υ σ α λ λ ί δ ο ς, ὅπως χαρῶσι καὶ οὗτοι ἀφοῦ πιστεύσωσιν, ὅτι ἐκόπασε πλέον ὁ χειμὼν καὶ εἰρήνη καὶ ἡσυχία ἐξαπλοῦται μετ' ὀλίγον εἰς ἅπασαν τὴν πόλιν τοῦ Κέκροπος.

Ἅπας ὁ τύπος τῆς πρωτευούσης πλεῖστον ἔκαμε λόγον ἐσχάτως περὶ μεγάλης τινὸς μονομαχίας λαβούσης χώραν ἐν τῷ Ἰσθμῷ. Μονομαχίαι ἔλαβον χώραν καὶ μεταξὺ τῶν ἀρχαίων, ἀλλ' εἶχον σκοπὸν τοὐλάχιστον τὴν παῦσιν τοῦ *ὀζυροῦ πολέμοιο*, καὶ πολλάκις ἆθλον τοῦ νικητοῦ ἦτο ὡραία τις γυνή. Αἱ μονομαχίαι τῶν σημερινῶν ἡρώων διὰ ποίους λόγους γίνονται; Εἶναι τοῖς πᾶσι γνωστὴ ἡ μονομαχία τοῦ Ἀλεξάνδρου καὶ Μενελάου. Οἱ δύο στρατοὶ τῶν τε Ἀχαιῶν καὶ Τρώων ἔμελλον νὰ καταθέσωσι τὰ *καλὰ τεύχεά των ἐπὶ χθονὶ πουλυβοτείρῃ*, τὸν δὲ Ἀλέξανδρον

ἐν μέσῳ καὶ Ἀρήφιλον Μενέλαον
Οἴους ἀμφ' Ἑλένῃ καὶ κτήμασι πᾶσι μά-
[χεσθαι.
Ὁππότερος δέ κε νικήσῃ κρείσσων τε γέ-
(νηται,
Κτήματ' ἑλὼν εὖ πάντα, γυναῖκά τε οἶ-
(καδ' ἀγέσθω.

Τοιαύτην μονομαχίαν τὴν ἐννοῶ κάλλιστα, μονομαχίαν εἰς ἣν ὁ νικήσας θέλει λάβει ἆθλον τὴν Ἑλένην καὶ ὅλα τὰ κτήματά της, ἢ ὡς ἐκείνην τοῦ Ἐρωτοκρίτου, ὅστις ὡς ἔγραψε

Βικέντιος Κορράρος
Ποῦ ἔτση ἀκριμάτιστον νὰ τὸν ἐπάρῃ ὁ
(Χάρος,

ἐπάλαισε μὲ ὅλα τὰ ἀρχοντόπουλα τῆς Ἑλλάδος διὰ νὰ λάβῃ ἀφοῦ νικήσῃ τὴν Ἀρετοῦσα, θυγατέρα τοῦ βασιλέως τῆς Ἀθήνας. Τῇ ἀληθείᾳ καὶ ὁ μᾶλλον δειλὸς θ' ἀπεφάσιζε νὰ ἀλειφθῇ εἰς ἀγῶνα τοιοῦτον· μὴ καὶ ὁ προαναφερθεὶς Ἀλέξανδρος δὲν ἦτο ἐκ τοῦ γένους τῶν δειλῶν; ἦτο μάλιστα δειλότατος, διότι ὅταν εἶδε τὰ στενὰ, προὐτίμησε μᾶλλον νὰ τρέξῃ νὰ εὕρῃ τὴν Ἑλένην, παρὰ νὰ μείνῃ καὶ νὰ τελειώσῃ τὴν μετὰ τοῦ Μενελάου ὑπόθεσίν του, ὁ ὁποῖος, δυςυχὴς ὡς ὅλοι οἱ ἀπατώμενοι σύζυγοι, ἠπατήθη καὶ ἤδη, καὶ ἀφοῦ ἄφησε νὰ τῷ φύγῃ ἀπὸ τὰς χεῖράς του ὁ ἐχθρός του, ἔτρεχεν ἐδῶ καὶ ἐκεῖ

εἰ που ἐσαθρήσειεν Ἀλέξανδρον θεοειδέα·

ἐνῷ οὗτος εὑρίσκετο μετὰ τῆς Ἑλένης εἰς τὰ μαλακὰ στρώματά του.

Ἀλλ' ὡς καὶ ἀνωτέρω εἶπον, δὲν δύναμαι νὰ ἐννοήσω τὸν σκοπὸν τῶν σημερινῶν μονομαχιῶν. Ἐπειδὴ μοί προσέβαλες τὴν τιμήν, σὲ προσκαλῶ εἰς μονομαχίαν· δηλαδὴ σοὶ δίδω τὸ δικαίωμα, σὺν τῇ προσβολῇ ἣν μοὶ ἐπέφερες, νὰ μοὶ ἀποκόψῃς καὶ τὴν χεῖρα, ἢ νὰ μοὶ ἐξορύξῃς τὸν ὀφθαλμὸν, ἢ καὶ νὰ μὲ φονεύσῃς ἂν ἦσαι ἰσχυρότερος καὶ ἐπιδεξιώτερος περὶ τὴν ξιφομαχίαν· καὶ τοῦτο ἀγαπῶ νὰ ὀνομάζω ἱκανοποίησιν τῆς τιμῆς μου.

Ἀλλ' εἰς τὴν Ἑλλάδα δὲν ἔχουσι παραπολὺ ὀλέθρια ἀποτελέσματα αἱ μονομαχίαι αὗται· μολονότι ἐπὶ πολὺν χρόνον ἐμάχοντο οἱ ἀνδρεῖοι μονομάχοι, εἰ καὶ πολλὰς πληγὰς ἔδωκαν καὶ ἔλαβον ἐναλλάξ, οὐδὲ ῥανὶς αἵματος ἔῤῥευσεν ἀγαθῇ τύχῃ! Ἤθελεν εἴπει τις δικαίως ὅτι πλειοτέρα μελάνη ἔῤῥευσε πρὸς ἐξύμνησιν τοῦ κατορθώματος τούτου, ἢ ὅσον αἷμα ἐπότισε τὸ ξηρὸν ἐκεῖνο τῆς μάχης πεδίον.

ΛΟΥΚΙΑΝΟΣ.

Λύσις τοῦ 11ου Αἰνίγματος

«ΚΙΩΝ»

ΑΙΝΙΓΜΑ 12.

Ἀειθαλὲς εἶμαι φυτὸν σύμβολον τῆς φιλίας,
Ἀκέφαλον δ' ὀνομαστὴ πόλις τῆς Κιλικίας.
Βαρβάρων δύναμις ἐκεῖ πάλαι κατετροπώθη
Καὶ εἷς μεγάλος βασιλεὺς διὰ φυγῆς ἐσώθη.

Ν. Γ. Θ.